

Genel Merkez Basın Açıklamaları

KAMU ALANININ YOKEDİLMESİNE, HUKUK VE İNSAN HAKLARI İHLALLERİNE, ENERJİDEKİ YAĞMAYA SON VERİLMELİDİR.

Ülkemiz zor bir dönemden geçiyor. Dünyada gelir dağılımı en bozuk ülkeler arasındayız. Kişi başına milli gelirden 1994 yılındaki konumumuzun daha da gerisindeyiz. Ülkede yoksulluk artıyor ve üst gelir gruplarıyla alt gelir grupları arasındaki fark hızla bir uçuruma dönüşüyor. Globalleşme/küreselleşme adına kamunun elinde ne varsa satılık hale getirilmekte ve en temel ihtiyaçlar olan sağlık, eğitim, sosyal güvenlik, enerji ve haberleşme alanları tamamen ticarileştirilmektedir. Yani **en temel ihtiyaçlarda bile insanlar ancak paraları ölçüsünde yararlanacakları bir noktaya itilmektedirler. Ülke tam anlamıyla para hırsının, rant özleminin ve “İş bitiriciliğin” mantığına teslim edilmiştir.**

Bu durum toplumdaki dengesizlikleri iyice artırmıştır ve yeni sosyal problemleri beraberinde getirmektedir. Bilgi toplumu olma söylemiyle gündeme getirilen ve küresel ölçekte haberleşme ağlarını uluslararası tekellerin denetimine açan anlayış ulusal sınırları zorlamakta ve sermayenin önündeki engeller ortadan kaldırılmaktadır. Tarım reformu adı altında ülke tarımı da uluslararası tekellerin yağmasına açılmak istenmekte, küçük toprak sahipleri topraksızlaştırılmaya ve uluslararası tarım tekkellerinin ücretli işçilerine dönüştürülmeye çalışılmaktadır.

Adalet ayaklar altındadır

Bir yandan yeni dünya düzeni adı altında yapılan özelleştirmelerle kamu varlıkları yağmalanıp, kamu çalışanları örgütsüz bırakılırken diğer yandan ülke içinde barışın sağlanamadığı ve insan hakları ihlallerinin sürdüğü bir ortamda yaşıyoruz. İşkence konusunda dünyanın en kötü ilkleri arasında yer alıyoruz. Bir yanda cezaevlerinde en temel insan haklarından yoksun ve baskı altında tutulan siyasi tutuklu ve hükümlüler, diğer yanda her türlü konforu sağlanmış çete liderlerinin kaldığı ve pervasızca birbirleriyle hesaplaştıkları bir cezaevi ortamı. Bir yanda ölümcül hastalıklarına rağmen tedavi edilmeyen siyasi tutuklu ve hükümlüler, diğer yanda karnı ağrıdığı anda özel hastanelere götürülen çete artıkları. Bir yanda barış istediği için baskı altında tutulanlar, diğer yanda afla salıverilme hazırlığı yapılan katiller ve çete artıkları. Bir yanda baklava çaldığı için dokuz yıl hapse mahkum edilen çocuklar, diğer yanda devletin ve vatandaşın milyarlarca dolarını çalan ve serbest gezen banka sahipleri. Bir yanda kamu kaynaklarının yağmalanmasında açıkça rol alan bir parti liderinin basit siyasi çekişmelerle şaibeli bir şekilde aklanması, diğer yanda af pazarlıklarıyla ülkeye getirilen eski ülkücü katiller.

Hukuk ilkeleri ve adalet her gün ayaklar altına alınmaktadır. Önümüze büyük gürültülerle getirilen suç dosyaları hasır altı edilmekte, toplumun vicdanı ve adalete olan inancı yerle bir edilmektedir. Adalet arayışında hukuk değil "gücü gücüne yeten" mantığı işlenmektedir.

Ülkemizdeki hukuksuzluk örneklerinden birisi de Ankara Şube üyelerimizden Erkan AKPINAR'ın başına gelenlerdir. AKPINAR, kızının okulda dövülmesine tepki göstermesi üzerine Okul Müdürü'nün hakim olan eşi aracılığıyla gerekçesiz olarak beş gün tutuklu kalmıştır.

Ülkemiz bu dengesizlikleri ve hukuksuzlukları daha fazla taşımamalıdır. **Başta yeni bir Anayasa yapılması olmak üzere tüm baskıcı, yasakçı ve örgütlenmeyi engelleyici ve düşünce özgürlüğünü kısıtlayıcı, etnik kimliği engelleyici yasalar değiştirilmelidir. Gelir dağılımı düzeltilmeli, bozulan sosyal dengeler ücretliler lehine iyileştirilmeli, sağlık, eğitim ve sosyal güvenlik başta olmak üzere tüm temel ihtiyaçlar kamu eliyle ve nitelikli olarak sağlanmalıdır.**

Siyasi kadrolaşma ve sürgünler durdurulmalıdır.

Türk Telekom A.Ş. (TT)'nin özelleştirilmesi doğrultusunda bir takım yasal değişiklikler yapılırken yaklaşık dört aydır MHP'lilerce sürdürülen kadrolaşmalar kurumun dokusunu bozmaktadır. Nitelikli mühendisler salt siyasi nedenlerle sürgün edilir ve uzmanlık alanı dışında görevlere getirilirken, diğer yandan da belli bir siyasi partiye yandaş olma dışında hiç bir vasfı olmayan bazı kişiler anahtar konuma getirilmektedir. Bu çerçevede bir çok üyemiz sürgün edilmekte veya görevlerini yapmaları engellenmektedir.

Siyasi sürgünler sadece TT'de yaşanmamaktadır. Geçtiğimiz günlerde İstanbul Şube üyelerimizden İrfan KURUÜZÜM Kültür Bakanlığı'ndaki görevinden alınarak Kayseri'ye sürgün edilmiştir. Yine aralarında şube üyelerimizin ve Enerji Yapı Yol Sen çalışanlarının bulunduğu kişiler Bayındırlık İl Müdürlüğü'ndeki görevinden alınarak Balıkesir'e sürülmüştür. **Sürgün edilen üyelerimiz ve yöneticilerimiz derhal görevlerine iade edilmelidir. Bu üyelerimizin görevlerine döndürülmesi ve hak kayıplarının giderilmesi açısından her türlü hukuksal destek sağlanacaktır.** Mustafa KURT'un sürgünü basit bir görev değişikliği değil aynı zamanda EMO'ya karşı düşmanca bir tavidir. EMO Yöneticileri yalnız değildir. Sürgün edilen tüm arkadaşlarımız görevlerine iade edilmelidir.

Tüm Çalışanlara Grevli Toplu Sözleşmeli Sendikal Haklar Sağlanmalıdır.

Ekonomimiz dış borç yükü ile yüksek enflasyona sıkışmış durumdadır. Bu zor koşullarda sürekli olarak ücretlilerden fedakarlık beklenmektedir. Ülkemizde kişi başına 1998 yılında 3.160 Amerikan Doları olan milli gelir 1999 yılında 2.878 Amerikan Dolarına gerileyerek beş yıl önceki değerine ve ülkemiz de dünyada 93. sıraya düşmüştür. 1999 yılında kamu kesimi yatırımları bir önceki yılın yüzde 20 altında gerçekleşmiştir. Ekonomi 1999 yılı içinde yüzde 3.6 küçülmüştür. Kamu kesiminde bundan on yıl önce ortalama 1.000 Amerikan doları civarında olan mühendis ücretleri bugün 450 Amerikan Doları seviyesine gerilemiştir. Ekonomideki genel küçülmenin yanısıra ülkemiz gelir dağılımının en bozuk olduğu ülkeler arasında yer almaktadır. İşsiz nüfusumuz onbeş milyonu aşmış durumdadır. Beşyüz büyük firmanın ilan edilen tablolarındaki karlarının büyük kısmı üretim dışından, yani faiz ve ranttan kaynaklanıyor. Özelleştirme adı altında ülkemizin yetmişyedi yıllık birikimi olan enerji ve haberleşme altyapısı yağmaya açılıyor. Bu yağma sürecinin mimarı uluslararası finans kuruluşları, uygulayıcısı ise son yirmi yılın iktidarlarıdır. Kamu kavramının içi boşaltılıyor ve maalesef kamu işletmeciliği sadece asker ve polis

devleti olmaya indirgeniyor. Devletin küçültülmesi adı altında tüm sosyal haklar bir bir budanıyor, buna karşın savunma ve güvenlik harcamaları artırılıyor.

Ücretli mühendislerin hızla köleleştiği ve mühendislerin gözden çıkarıldığı, yani üretimin reddedildiği bir süreç yaşanmaktadır. Bugün mühendislerin ücret sorunları yanında meslek içi eğitim sorunları, örgütlenme ve sendikalaşma sorunları vardır. Ücret sorunlarının çözümü yüzdelerle zamlarla değil grevli toplu sözleşmeli sendikal hakların tanınmasıyla olanaklıdır. Sendikal haklar konusundaki engeller ortadan kaldırılmalıdır.

TT A.Ş.'nin Özelleştirilmesi Durdurulmalıdır.

Bilindiği gibi bütün sanayileşmiş ülkeler, bugün sahip oldukları ekonomik gücü korumak, büyümelerini sürdürmek ve küresel boyuta yayılan rekabette üstünlük sağlamak amacıyla enformasyon alanında büyük bir atılım içindedirler. Ulusal Enformasyon Altyapılarını kurmak için somut adımlar atmış bulunuyorlar. Uluslararası düzlemde ekonomik ilişkilerin kurulacağı ulusal enformasyon ağları, 21. yüzyılın başında kritik bir önem taşımaktadır. Şüphe yok ki enformasyon teknolojilerine sahip olmayan uluslar yaşamlarını sürdürebilmek için bu teknolojileri ithal etmek durumunda kalacaklardır. **"Bilgi Toplumunun"** temelini telekomünikasyon hizmetleri oluşturmaktadır. Bu sektörde koruma duvarlarının tamamen ortadan kalkması halinde bu pazardan, sadece telekomünikasyon alanında gelişmiş ülkeler yani rekabet gücü olan ülkeler büyük pay alabilecektir.

Oysa ülkemiz TT'nin önemini farkında olmayarak uluslararası kuruluşların istekleri doğrultusunda **"Telgraf ve Telefon Kanunu, Ulaştırma Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, Telsiz Kanunu ve Posta, Telgraf ve Telefon İdaresinin Biriktirme ve Yardım Sandığı Hakkında Kanun ile Genel Kadro ve Usulü Hakkında KHK eki Cetvellerde Değişiklik Yapılmasına Dair"** 4502 Sayılı Kanunu 27 Ocak 2000 tarihinde çıkararak haberleşmedeki özelleştirme uygulamalarını ve yeniden yapılanmayı tamamladı ve TT'nin yüzde 20'lik hissesini Eylül 2000'de satacağını açıkladı. TT stratejik bir öneme sahiptir. Ve özelleştirilmemelidir.

1990'ların ilk yarısına kadar az gelişmiş ülkelerin haberleşme alanına yönelik yatırımları 200 milyar ABD Dolarıdır. Bu yatırımların 93'ü kamu tarafından yapılmıştır. Özel sektörün katkısı ise sadece yüzde 7'dir.

TT'nin taşınmazları hariç yatırım maliyetleri toplamı 25 milyar ABD Doları'dır. Bugün TT'nin yüzde 49'unun satışına yönelik yasa hazırlığı söz konusudur. 2004 yılından sonra da TT'nin tekeliği ortadan kalkacaktır. Daha sonra yüzde 2'lik hisse de devredilecektir. Çünkü geçmişteki tüm uygulamalar bu yönde olmuştur. Böylece uluslararası tekeller TT'nin karını rahatça transfer edeceklerdir.

TT'nin 1999 cirosu 4.5 milyar Amerikan Dolarıdır. Bu cironun yüzde 15'i Hazineye devredilmektedir. Yani TT kamuya katkısı olması yanında Hazine'nin de önemli gelir kaynaklarından birisidir.

Yetişmiş insan gücüne sahip olmak bu bakımdan çok önemlidir. Türkiye, bu yarışta hem yetişmiş insan gücünü seferber etmede hem de kurumsal altyapı bakımından ciddi sorunlarla karşı karşıyadır.

Ancak özelleştirme programı TT'nin bu stratejik ağırlık ve önemini ortadan kaldırmaktadır. Türkiye'nin kendi beyin gücünü seferber etmesine, sistemin teknolojisini geliştirmesine zemin hazırlamak yerine, dünyada bu alanda yaşanan trendi görmezden gelerek, sektörün önünü tıkamaktadır. Ülkemizin diğer sanayilerinde olduğu gibi elektronik ve bilgi teknolojilerinde de ithal eden konumundadır. Avrupa Birliği'ne girebilme uğruna kontrolsüz bir şekilde açılan gümrük kapıları, zaten korumasız ve kendi gücüyle giden sektöre ciddi bir darbe vurmuştur. Türkiye'nin önünde telekomünikasyon alanında fazla seçenek bulunmamaktadır. Ya 21. yüzyılda kendi teknolojisini yaratma kararını vererek gelişmiş bir ülke olacağız, ya da gelişmekte olan bir sömürge...

GSM Hizmetlerindeki Soygun Durdurulmalıdır.

GSM hizmetlerinde 2 Temmuz 1993'te TÜRKCELL ve TELSİM adlı iki A.Ş. oluşturulmuş ve 2983 Sayılı yasa ve 233 sayılı KHK ile onbeş yıl gelir paylaşımı anlaşması yapılmıştır. Bu anlaşmalara göre gelirlerin yüzde 32.9'u TÜRKCELL ve TELSİM'e geri kalanı PTT(TT)'ye verilecektir. Onbeş yılın sonunda da mülkiyet tamamen PTT(TT)'ye geçecekken 1999 Şubat'ında 1 milyar Amerikan Dolarına GSM hizmetleri TÜRKCELL ve TELSİM'e devredilmiştir. Bu paranın nerede kullanıldığı belli değildir. 200 bin aboneye göre verilen lisanslar bugün 7 milyon aboneye ulaşmıştır. Başta yetersiz altyapı olmak üzere sabit ücret uygulaması ve TT hatlarının kullanıldığı haberleşmelerde TT aleyhine hükümler söz konusudur. **Son verilen GSM Lisansının yaklaşık 3 milyar Amerikan doları olması TÜRKCELL ve TELSİM lisans devirlerinde kamu aleyhine zararın yaklaşık 5 milyar Amerikan Doları olduğu görülmektedir.** Bu zararı yaratan sorumlular TBMM'de yargılanmak yerine aklanmıştır.

GSM Vericilerinin Yerleştirilmesinde Toplum Sağlığı Gözardı Ediliyor.

Teknolojik gelişim bir yandan insan yaşamını kolaylaştırırken, diğer yandan ister bu teknolojiyen yararlınsın ister zararlınsın tüm toplumu görünmez bir tehlike ile karşı karşıya bırakmaktadır. Tehlike bazen sağlık nedeniyle zorunlu olarak karşımıza çıkarken, bazen hiç bilmeden, hiç yararlanmadığımız, bir başkasının kullandığı bir cihazdan oluşabilmektedir. Bu tehlike elektromanyetik (EM) kirliliktir. Gerek bu konudaki mevzuatın yetersizliği gerekse "ne olursa olsun, yeter ki tüketilsin", yani kar etme mantığı hepimizi en azından sağlık açısından olumsuz yönde etkilemektedir.

Ülkemizde EM kirlilik konusunda yeterli bilgi yoktur. Yaşamımıza giren her yeni teknolojik ürünün aslında yaşamımızı veya başkalarının yaşamını olumsuz etkilediğini bilmiyoruz. Bu konuda toplum sağlığını korumakla görevli başta TAEK ve benzeri kamu kuruluşları ise görevlerini tam yapmamaktadırlar. **Ülkemizde bu konuda standartların geliştirilmesi veya başka ülkelerin standartlarının baz alınarak bir çalışma yapılarak toplum sağlığının korunması ve EM kirliliğinin önlenmesi gerekmektedir.**

Her gün mantar gibi biten GSM istasyonları veya diğer EM etkisi olan antenlere karşı toplum bilinçsizdir. Bu konuda mülkiyet hakları dışında toplumu koruyucu

yasalar yoktur. Yani sorun bir apartmanda oturan kişilerin belirli bir bedel karşılığı çatılarına anten konulmasına ikna edilmesine indirgenmektedir. Olayın bu denli basit olmadığı ve her hangi bir binaya konulan verici veya antenin herkesi olumsuz yönde etkilediği konusunda toplum bilinçlendirilmelidir.

Elektromanyetik kirliliğin bir boyutu da frekans karmaşasıdır. Tıpkı doğal kaynaklar, enerji kaynakları gibi kamuya ait olan sınırlı sayıdaki haberleşme frekansları tamamen ticari çıkarlar uğruna özel kuruluşlar tarafından gaspedilmiştir. Gelişigüzel bir şekilde frekans işgalleri sağlıklı haberleşmenin de önünde engeldir. Bugün kamu adına çalışan veya sivil kuruluşların –yayın yapabilecek mali kaynakları bulsalar bile- yayın yapabilecekleri frekans yoktur. Frekans tahsisinden sorumlu olan RTÜK, Telsiz Genel Müdürlüğü gibi kuruluşlar bu konuda kamu hukukunu koruyamamışlardır. **Piyasanın kar mekanizması her alanda olduğu gibi frekans tahsisinde de belirleyici olmuştur. Son olarak TRT'nin elinde kalan bir kaç kanalın satılmak istenmesi de tamamen ticari kaygılardandır.** Gerçi TRT'nin ne kadar kamu adına yayıncılık yaptığı da tartışılır durumdadır. Ancak yine de TRT'nin elinde bulundurduğu kanallar kar güdüsüyle satılmamalı ve kamuda kalmalıdır. Aksine TRT'nin iktidarın güdümünden kurtarılıp kamu adına yayın yapabilmesi sağlanmalıdır.)

Gerek EM kirlilik gerekse frekans kirliliği konusunda merkezi, kamu hukukunu ve ortak çıkarları esas alan bir özerk yapı oluşturulmalıdır. Bu yapı içinde ilgili kamu kuruluşları temsilcileri, meslek kuruluşları temsilcileri ve tüketici temsilcileri yeralmalıdır. Sorunun çözümü ancak ve ancak planlı yaklaşımın tercih edilmesindedir. Piyasanın kar güdüsü toplum sağlığını tehdit eden bir yapı oluşturabilir. Bugün yaşananların temelinde de piyasacı yaklaşımlar yatmaktadır.

Enerji Özelleştirmeleri Durdurulmalıdır.

Uzun zamandır Çok Taraflı Yatırım Anlaşmaları (MAI) ve Çok Taraflı Yatırımları Garantili Antlaşması (MIGA) adı altında başlatılan ve ulusal hukukun yerine uluslararası tahkimi öngören yani sermayenin sınırsız hakimiyeti anlamına gelen süreç sonucu, maalesef ülkemizde Anayasamız'ın 47, 125 ve 155. Maddelerinin değişmesiyle ulusal hukuk yerine uluslararası tahkim pratik bir sorun olarak karşımızdadır. Uluslararası tahkim, yabancı sermaye rejiminde en liberal özelliklere sahip olan Türkiye'nin yeni tip bir sömürgecilik olgusuyla karşılaşmasına yol açacaktır. Tahkim geriye doğru işletiliyor. Dünya Bankası'ndan sonra IMF de Türkiye'de büro açıyor. Yani kapitülasyonlar geri geldi. Dünya Bankası Temsilcisi Hükümete ve Enerji Bakanlığına 'tavsiyelerde' bulunuyor; "enerji sektörünüzü hızla özelleştirin ve İşletme Devri Hakkı şeklinde değil mülkiyetiyle devredin ve uluslararası kuruluşlara satın", ayrıca "elektrik enerjisine 2004 yılına kadar her ay en azından yüzde 3.2 zam yapın" diyor.

Bu durum aslında bir sürpriz değil. Avrupa Enerji Şartı ile başlayan süreç, ülkemizin Avrupa'nın enerji merkezi olmasına yönelik bir süreçtir. Dünya Bankası'nın tavsiyeleri doğrultusunda gerekli adımlar atılmaktadır. Dünya Bankası, TEK'in ikiye bölünmesiyle başlayan süreci ve TEAŞ'ın Üretim A.Ş., İletim A.Ş. ve Tahhüt Ticaret A.Ş. olarak üçe bölünmesi operasyonunu hiç bir yasal düzenleme olmadan sürdürmektedir. Daha sonra üretimin tamamen özelleştirilmesi istenmekte ve artık elektrik enerji sektöründe kamusal denetimin yanı sıra ulusal denetim de ortadan kaldırılmaktadır.

Enerji özelleştirmelerinin nasıl bir yağma olduğuna en güzel örnek AKTAŞ'tır. Yapılan yolsuzluklar ve soygunlar Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Raporlarına geçmiş olmasına karşın AKTAŞ hala faaliyetlerini sürdürmektedir. Geçtiğimiz hafta Danıştay, Odamızın başvurusu üzerine AKTAŞ'ın faaliyetlerini durdurmuştur. AKTAŞ derhal TEDAŞ'a devredilmelidir. Sorumlular yargı önüne çıkarılmalıdır.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, bir yandan AKTAŞ'la ilgili adım atmazken diğer yandan yeni AKTAŞ'lar yaratmak çabası içerisinde. Öte yandan RTÜK yasasının 29. Maddesi değiştirilerek medya patronlarına enerji pastasından pay verme çabası hızlanmış.

Enerji yatırımlarında planlama anlayışı terkedilmiş ve beklentiler tamamen Yİ ve YİD projelerine bırakılmıştır. Bu projeler Çamlıhemşin'de olduğu gibi çok küçük bir enerji üretimi için doğanın yok edilmesi, Birecik barajı örneğinde olduğu gibi tarihsel dokunun kaybedilmesi veya Ilısu barajı örneğinde olduğu gibi Hasankeyf'in tümüden yok edilmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Ülkemiz tarihini ve doğasını yok ederek enerji üretilmemelidir. Projeler özel kuruluşların inisiyatifine bırakılmamalı aksine doğa ve tarihsel dokuyu koruyacak şekilde merkezi olarak planlanmalıdır.

Nükleer Maceradan Vazgeçilmelidir.

Ülkemiz son onbeş yılda enerji alanında da çok akılcı yatırımlar yapmamıştır. Bugün 26.300 MW olan kurulu gücümüz ve 160 milyar kwh üretim kapasitemizden ülke ihtiyacı olan 119 milyar kwh enerjiyi üretemez duruma gelmiştir. Termik santrallerimizde kapasite kullanma oranı çok düşüktür. Ürettiğimiz her yüz birim enerjinin yirmi birimini yetersiz altyapı nedeniyle tüketime sunamadan kaybetmekteyiz.

Elektrik enerjisinde kaynak çeşitliliğine gitmek riskleri yaymak açısından önemlidir. Ancak kaynak sürekliliği ve güvenliği sağlanmadan üretimin doğal gaza bu denli bağlanması doğru değildir. Olayın daha da önemli olan boyutu ise ulusal kaynaklarımızın henüz yüzde 30'u kullanılmışken sektörün bu denli dışa bağımlı hale getirilmiş olmasıdır.

Nükleer teknoloji, elektrik üretim teknolojilerinden birisidir. 1986 Çernobil faciasına kadar sorunsuz ve güvenli olduğu gibi bir görünmez kuralın belirlediği nükleer teknolojiyle ilgili her şeyin bir yanılısamadan ibaret olduğu anlaşıldı. Çernobil ile birlikte Pandoranın Kutusu açıldı. Savaşsız enerji verilecek vadeleriyle 1950'lerde başlatılan nükleer enerjinin aslında soğuk savaş döneminin nükleer silahlanmasının maskesi olduğunu dünya geç de olsa anladı.

Nükleer kaza ve felaketlerde Çernobil'in ilk olmadığını Çernobil kazasından sonra, son olmadığını da Eylül 1999'da Japonya'daki Takaimura'daki kazayla öğrendik. 1970'lerde altın çağını yaşayan ve insanlığı kurtaracağı söylenen nükleer teknolojiden bugün insanlık kurtulma mücadelesi veriyor. 1970'lerde yapılan tahminlerle sadece ABD'de 2000 yılında bin ve dünya genelinde dörtbin nükleer reaktör olacağı hesaplanmışken bugün ABD'de 104 ve dünya genelinde 436 nükleer reaktör vardır. (Bunların dışında 400 adet gemi ve denizaltı reaktörü ve 200 araştırma amaçlı reaktör vardır.) Dünya genelinde elektrik enerjisi içindeki nükleer enerjinin payı ise yüzde 16'dır. OECD ortalaması ise yüzde 24'tür. Yani şu anda 1970'lerde öngörülenin yüzde 10'u gerçekleşmiştir. Çernobil'den sonra ise hızla siparişler iptal edilmeye başlanmıştır.

Çok yüksek bir satış öngörüsüyle işe başlayan reaktör üreticileri iptallerin peşpeşe yaşanmasıyla adeta şok yaşamışlar ve kurtuluşu demokratik tepkilerin ve kamuoyu baskısının ciddiye alınmadığı Kore, Hindistan, Pakistan, İran, Çin vb. ülkelerde lobicilik faaliyetleri yürütmekte bulmuşlardır. Bu anlamda Türkiye'de de bu şekilde nükleer lobilerin ilgi odaklarından biri haline gelmiştir.

Ülkemiz ekonomiklik analizi yapılmış olan 36 bin MW, 125 milyar kwh'lik hidrolik potansiyelinin sadece yüzde 30'unu kullanmaktadır. Teknik kapasitemiz ise 225 milyar kwh'tir. Dünyadaki yeni teknolojiler kullanılarak bu teknik kapasiteden daha fazla yararlanılabilir.

Yıllık 30 bin MW, 114 milyar kwh olan linyit potansiyelimizin ise yine yüzde 20'si kullanılmaktadır.

Elektrik enerjisi olarak yararlanılabilecek jeotermal potansiyelimiz 4.500 MW'tır bunun ancak yüzde 2.97'sini kullanmaktadır.

OECD adına yapılan araştırmalarda rüzgar potansiyelimizin yıllık 83 bin MW olduğu belirtilmektedir. Bu ise yıllık yaklaşık olarak 300 milyar kwh'lik bir potansiyeldir. ETKB'nın onay verdiği projelerle 2000 yılı içinde 1.700 MW'lık Rüzgar Santrali kurulacaktır. şu anda sadece pilot uygulamalar yapılmaktadır.

Dünyada en çok güneş alan ülkelerden olmamıza karşın güneş enerjisinden yararlanılamamaktadır.

Bugün tüm gelişmiş ülkelerin gündeminden çıkardığı nükleer santral ülkemizin de gündeminden çıkarılmalıdır.

Termik Santrallerin Bakım İşletme Hizmetlerinin Özelleştirilmesi Durdurulmalıdır.

Enerji sektöründeki özelleştirmeler sadece dağıtımla sınırlı olmayıp bazı termik santrallerin işletme haklarının devredilmesi şeklindedir. Yine bazı santrallerin bakım onarım hizmetleri özel kuruluşlara verilmiştir. Afşin Elbistan Termik Santrali'nda geçtiğimiz Nisan ayında özel kuruluş bakım yaparken 340 MW'lık bir türbin arızalanmış ve devre dışı kalmıştır. Türbin bedeli olarak kamunun zararı 250 milyon Amerikan Doları'dır. Ayrıca bu ünite dört yıl devre dışı kalacağından üretim zararı ise yıllık yaklaşık 70 milyon Amerikan Dolarıdır. Bu zararın sorumluları, başta Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı yetkilileri olmak üzere yargı önüne çıkarılmalıdır.

Proje ve Yapı Denetimi Özelleştirilmemelidir.

Tüm kamu hizmetlerinin özelleştirilmeye çalışıldığı bir ortamda kamu adına ve kamu eliyle TMMOB ve Odaları tarafından sürdürülmesi gereken proje ve yapı denetimi, 595 Sayılı KHK ile yeni bir ticari alan olarak örgütlenmektedir. **Bu KHK ile Yapı Denetim Şirketleri ve Yapı Sigorta Şirketlerine yeni bir sömürü alanı açılmıştır. EMO proje ve yapı denetim hizmetlerinin özelleştirilmesine karşıdır. Bu denetim geçmişte olduğu gibi TMMOB ve Odaları tarafından yapılmalıdır.** Geçmişte bu denetimi yaptırmayan ve engel olan belediyeler ve diğer kamu kuruluşlarıdır. Geçen yıl yaşadığımız deprem faciası da yetkililere ders olmamıştır.

Fen Adamları Sorunu Çözülmalıdır.

Ülkemiz eğer kaliteli proje ve üretim yapmak istiyorsa öncelikle mühendislik kavramını ve mühendisleri esas alan bir anlayışı benimsemelidir. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 595 Sayılı KHK ile mühendisleri uzman olanlar ve uzman olmayanlar şeklinde ayırırken Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı salt politik gerekçelerle hiç formasyonu olmayan Fen Adamlarının yetkilerini artırmaya çalışmaktadır. **Öncelikle Fen Adamları sorunu çözülmalıdır. Aksi takdirde ülkemizde kaynak israfı ve kalitesiz üretim artacaktır. Ülkemiz kaynaklarını bu şekilde boşa harcayarak ederek bir yere varamaz. Çözüm TMMOB Yasası ve İmar Yasası'ndaki açık hükümlerin uygulanmasını sağlamaktır.**

Saldırıya karşı birlikte mücadele

Elektrik Mühendisleri Odası, geçmişte olduğu gibi bugün de kamunun çiğnenmesine, başta enerji ve telekomünikasyon sektörleri olmak üzere özelleştirmelere, temel sosyal hakların kar güdüsü ve piyasa mantığına terkedilmesine, ülkemizin uluslararası tekellerin ve kuruluşların denetimine girmesine, hukuk ve insan hakları ve sosyal hak ihlallerine karşı mücadele edecektir. Ülkemizin yaşamakta olduğu bu "global" saldırıya karşı emek ve demokrasiden yana tüm sendika ve kitle örgütleriyle birlikte olacaktır.

EMO 37. Dönem Yönetim Kurulu

25 Haziran 2000

ENERJİ SEKTÖRÜNDEKİ REZALETLERİN NEDENİ OLAN CUMHUR ERSÜMER İSTİFA ETMELİDİR.

Biz, enerji sektörünün geleceğiyle yakından ilgilenen kuruluşlar, EMO, Enerji Yapı Yol Sen ve Maden Sen olarak Türkiye'nin kritik bir dönemeçten geçtiğini düşünüyoruz. Özelleştirme furiasının enerji sektörüne yansımaya başladığı 1996 yılından itibaren, bu kritik dönemecin farkına varan üç kuruluş olarak bizler, önce enerji ve maden platformunun oluşumuna, sonra da özelleştirme karşıtı platformun oluşturulması girişimlerine aktif olarak katıldık. Şimdi ise; özelleştirme adı altında sürdürülen yağma operasyonuna karşı büyük bir toplumsal uyanışı örgütlemek durumundayız. Çünkü özelleştirme adı altında sürdürülen uygulamalar, Türkiye'de yaşayan herkesi taraf olmaya zorlamaktadır. Gelinen noktada ya demokratik bir hukuk devletinin mücadelesini vereceğiz, ya da hukuk dışılığın ve kamu mallarına saldırının esas olduğu yeni bir mafyalaşma, tekelleşme olgusuna seyirci kalacağız.

Bilindiği gibi geçtiğimiz ay Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu, Türkiye'de hukuk devletinin geleceğine katkıda bulunan önemli bir karar aldı. Hemen belirtmeliyiz ki enerji sektörüyle yakından ilgilenen kuruluşlar olarak, 3096 sayılı yasanın bugüne değin ortaya çıkardığı tabloyla ilgili onlarca dava açmış bulunmaktayız. Açmış olduğumuz bu davalarda özellikle vurguladığımız argümanların, Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nda doğru ve bağlayıcı bir içeriğe kavuşmuş olması bizi memnun etmektedir. Enerji sektörünü hukuk dışılığın hakim olduğu bir çerçeveye sıkıştırmak isteyen Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı yetkilileri açısından bu tablodan öğrenilecek çok şey vardır.

Olanlardan ETKB sorumludur

3096'nın yürürlüğe girmesinden sonra elektrik enerjisi gibi merkezi planlanması gereken bir alan, piyasanın kar güdüsüne terk edilmiştir. Bugün ülkemiz bir enerji yönetim ve enerji krizi ile karşı karşıyadır. Bu krizin sorumlusu da ETKB'dir.

Enerji özelleştirmelerinin yapılabilmesi için önceleri Anayasa'ya aykırılık taşıyan yasalar çıkartılmış ve bu yasalar Anayasa Mahkemesi'nde iptal edilmiştir. Enerjideki birçok özelleştirme uygulamaları hukuka aykırı bir şekilde yapılmıştır. KİGEM, Sendikalar ve Meslek Odalarınca açılan davalar sonucunda alınan yürütmeyi durdurma kararları uygulanmamıştır. Elektrik sektöründe özelleştirmelere İşletme Hakkının Devir Edilmesi, Yap-İşlet-Devret ve Yap İşlet modelleriyle yapılmaktadır. Bu üç

modelde bugüne kadar yapılan özelleştirmelerin her birinde ayrı ayrı skandallar yaşanmıştır.

Dağıtım bölgelerinin işletme hakkı devir işleminin örneği olan, İstanbul Anadolu Yakasının AKTAŞ'a devredilmesinde yaşanan skandallar birkaç ciltlik kitaba öykü olacak niteliktedir. Ayrıca ÇEAŞ'ın hisse senetlerinin Rumeli Holding tarafından ele geçirilmesi olayı, mafya filmlerine taş çıkaracak nitelikte olmuştur. Bütün bunların yanında Yap-İşlet-Devret ve Yap-İşlet modeliyle yapılan santrallara verilen yüzde yüzlük alım sonucunda kamu, milyonlarca dolar zarara uğratılmıştır.

Elektrik sektörünün yağmalanması anlamına gelen bu uygulamaların yapılabilmesi için her yol mübah sayılmıştır.

- Anayasa'ya aykırı yasalara çıkartılmıştır.
- Herhangi bir yasal dayanağı olmadığı halde Bakanlar Kurulu kararlarıyla işlem yapılmıştır.
- TBMM'nde tüm kamuoyunun gözleri önünde yapılan pazarlıklar sonucunda uluslararası tahkim Anayasa'ya madde olarak konulmuştur.
- Bununla yetinilmemiş, tüm hukuk ilkeleri ayaklar altına alınarak uluslararası tahkim geriye doğru işletilmiştir.
- Özel sektörün finansal olanaklarından yararlanma bahanesiyle, elektrik santralleri ve dağıtım bölgeleri iki yıllık karına karşılık gelecek bir bedelle, işletme hakkı devri edilmiştir. Ayrıca bu işletme hakkı bedellerinin ödenmesi için hazine garantisıyla kredi alma taahhüdünde bulunulmuştur. Bütün bunların yanında işletme hakkı devir bedelleri tarifeye yansıtılarak yük tüketicilerin sırtına bindirilmiştir.

Elektrik sektöründeki özelleştirmelerin kısaca panoraması çıkarıldıktan sonra, son günlerde enerji sektöründe yaşanan olaylara değinmekte yarar var.

İşletme Hakkı Devir Edilecek Santraller ve Dağıtım Bölgelerindeki Son Durum

İşletme hakkı devir edilecek santraller ve dağıtım bölgeleriyle ilgili EMO, Enerji-Yapı Yol Sen, TES-İŞ ve KİGEM tarafından davalar açılmıştır. Açılan bu davalarla ilgili çok sayıda yürütmeyi durdurma kararı verilmiş, Danıştay İdari Davalar Genel Kurulu tarafından yürütmeyi durdurma kararları iptal edilmiştir.

Elektrik Dağıtım Bölgelerinden;

- 5 No'lu görev Bölgesi (Balıkesir-Çanakkale)
- 6 No'lu Görev Bölgesi (İzmir-Manisa)
- 7 No'lu Görev Bölgesi (Aydın-Denizli-Muğla)
- 8 No'lu Görev Bölgesi (Eskişehir-Bilecik-Kütahya)
- 14 No'lu Görev Bölgesi (Konya-Karaman)

bölgeleri daha önce başka firmalara verildiğinden yeni firmalarla eski firmalar arasında mahkeme süreci devam etmektedir.

- A grubu 4 no'lu görev bölgesi Bursa-Yalova, Buryal Bursa Yalova Elektrik Dağı. San. Ve Tic. Ltd. Şirketi'ne (TKG İhlas Holding-TGRT),
- A grubu 11 no'lu görev bölgesi Kocaeli-Gebze, İlet Dağ. San. Ve Tic. A.Ş.'ne (Ceylan Holding-CTV),
- A grubu 29 no'lu görev bölgesi İstanbul Trakya Yakası, İsedaş İstanbul Elektrik Dağ. San. ve Tic. A.Ş.'ne (Doğan Holding-Kanal D),
- B grubu 20 no'lu görev bölgesi Trabzon, Rize, Artvin ve Gümüşhane Zigana Elektrik Dağ. San. Ve Tic. A.Ş.'ne (Doğan Holding-Kanal D),
- B grubu 22 no'lu görev bölgesi Elazığ, Malatya, Tunceli, Bingöl, GAP Elektrik

Dağ. San. Ve Tic. A.Ş.'ne verilmiştir. Bu durumun RTÜK yasasına aykırılık taşıması nedeniyle açılan davalarda Danıştay 10. Dairesi yürütmeyi durdurma kararı vermiş, ancak Danıştay İdare Davalar Genel Kurulu'nca bu karar kaldırılmıştır. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'ndan doğrudan bilgi almak mümkün olmamakla birlikte, uluslararası tahkimden yararlanmak istemeyen görev bölgeleri ve şirketler aşağıda belirtilmiş olup, bu bölgelerin devir işlemleri hızlandırılmaktadır.

- B grubu 25 no'lu görev bölgesi Şanlıurfa, ŞUREDAŞ Elektrik Dağ. San. ve Tic. A.Ş.
- B grubu 28 no'lu görev bölgesi Zonguldak, Çankırı, Bartın ve Karabük, Batı Karadeniz Dağ. San. ve Tic. A.Ş.
- B grubu 22 no'lu görev bölgesi Elazığ, Malatya, Tunceli, Bingöl, GAP Elektrik Dağ. San. ve Tic. A.Ş.
- B grubu 23 no'lu görev bölgesi Kahramanmaraş ve Adıyaman, AKEDDAŞ, Adıyaman, Kahramanmaraş Elektrik Dağ. San. ve Tic. A.Ş.
- Çayırhan Termik Santrali, Park Termik Elektrik Santrali San. ve Tic. A.Ş.

Bu bölgeler ve santraller dışındakiler tahkimden yararlanmak talebinde bulduklarından sözleşmeleri yeniden düzenlenmektedir.

Görev bölgelerinde elektrik üretim, dağıtım ve ticaretiyle görevlendirilen şirketlerden, 21.1.2000 tarih ve 4501 sayılı yasanın 7 ve geçici 1. Maddesinden yararlanma isteğiyle Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na başvuruda bulunanlarla ilgili işlemler Bakanlık tarafından tamamlanarak Bakanlar Kurulu'na sunulacaktır.

Bu şirketler, daha önce imzalamış oldukları sözleşmelerin, özel hukuk sözleşmesi olarak yeniden düzenlenmesi ve 4501 sayılı yasa ile düzenlenen tahkim hükümlerinden yararlanma isteğiyle başvurmuşlardır. Başvurular Bakanlar Kurulu tarafından değerlendirilerek, kabul edildiği takdirde, sözleşmeleri üç ay içerisinde özel hukuk hükümlerine göre yeniden düzenlenecektir. Aşağıda sayılan görev bölgelerinde görevlendirilen şirketlerle ilgili işlemler Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın, başvuruları Bakanlar Kurulu'na sunma aşamasındadır.

- Trabzon, Rize, Artvin, Gümüşhane-Giresun görev bölgesi (Zigana Elektrik)
- İstanbul-Trakya görev bölgesi (İsedaş)
- Yozgat, Sivas, Tokat görev bölgesi (Kızılırmak Elektrik)
- Kocaeli-Gebze görev bölgesi (Cedaş)
- Sakarya-Bolu görev bölgesi (SBD)
- Bursa-Yalova görev bölgesi (Buryal)
- Samsun, Ordu, Sinop görev bölgesi (Parkur)
- Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Aksaray görev bölgesi (Andaş)
- Ankara-Kırıkkale görev bölgesi (Akeda)
- Zonguldak, Çankırı, Bartın, Karabük görev bölgesi (Batı Karadeniz)
- Tekirdağ, Kırklareli, Edirne (Tektaş)
- Denizli, Aydın, Muğla görev bölgesi (Aydem). Sözleşmesi imzalanmadığı halde başvuru var.

4501 sayılı yasa hükümlerinden yararlanmak için başvuruda bulunmayan şirketler ve görev bölgeleri ise.

- Elazığ, Malatya, Tunceli, Bingöl (GAP Elektrik)
- Kahramanmaraş-Adıyaman görev bölgesi (Akedaş)
- Şanlıurfa görev bölgesi (Süredaş)

Daha önce başka bir şirket görevlendirildiği halde ihaleyle başka bir şirkete görev verilmiş olması nedeniyle hukuki sorunları süren bölgeler:

- Afyon, Uşak, Isparta, Burdur (Kocatepe A.Ş.) (Gökdere Elektrik A.Ş.-yalnızca Isparta ili)
- Eskişehir, Bilecik, Kütahya (BEK A.Ş.) (TEKTAR A.Ş.-Eskişehir ve Bilecik)

- Balıkesir daha önce BEST A.Ş.'ne verilmiştir. Bugünkü durumu ise belli değildir.

Manisa Soma A ve Soma B Termik Santralleri görev bölgelerinde, SÜSEL-Süzer Soma Elektrik Ltd. Şti'ne 20 yıl süreyle rehabilitasyon, işletme, elektrik üretimi ve ticareti yapmak görevi verilmesi; Soma A-B Termik santrallerinin işletme haklarının şirkete devredilmesi işlemleri Danıştay 10. Dairesince iptal edilmiştir.

Zonguldak Çatalağzı-B Termik Santral görev bölgesinde, Çatalağzı Elektrik Üretim ve Tic. A.Ş.'ne rehabilitasyon, işletme, elektrik üretimi ve ticareti yapmak üzere 20 yıl süreyle görev verilmesi, Çatalağzı-B Termik Santral'nın işletme haklarının şirkete devredilmesi işlemlerinin yürütülmesinin durdurulmasına Danıştay 10. Dairesince RTÜK Yasasına aykırılık gerekçesiyle karar verilmiş, ancak bu karar Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu tarafından kaldırılmıştır.

RTÜK Yasasının Değiştirilmek İstenmesi Ekran Karartmaya Karşı Olma Ya da Haberleşme Özgürlüğü İsteği Değildir.

3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un 29. Maddesinde; "Belirli bir özel radyo ve televizyon kuruluşunda yüzde 10'dan fazla hissesi olanlar devletten, diğer kamu tüzel kişilerinden ve bunların doğrudan veya dolaylı olarak katıldıkları teşebbüs ve ortaklıklardan herhangi bir taahhüt işini doğrudan veya dolaylı olarak kabul edemez ve menkul kıymetler borsasında muamelede bulunamazlar" yasağı düzenlenmiştir.

Yasağın amacı, günümüz bilim ve teknolojik gelişmeleri karşısında büyük bir güç haline gelen radyo ve TV yayıncılığı yapan kişi/kuruluşların, bu güçlerini eşitliğe, rekabete ve demokratik toplum gereklerine aykırı olarak kullanmalarını engellemektir. Radyo ve TV kuruluşlarında, o kuruluşu yönlendirme etki ve gücünü kendisine sağlayacak oranda hisse sahibi olanlar bu tür ihalelere girdikleri takdirde, işin doğası gereği, kendi şirketlerini ön plana çıkaran, rakiplerini de kötüleyen yayın yaparak kamuoyunu etkileme, gerektiğinde ihaleyi kazanmak için yasama ve yürütme organları ve bu organları oluşturan kişiler üzerinde çeşitli biçimde baskı kurma gibi eylemlerde bulunabileceklerdir.

RTÜK yasasıyla getirilen bu yasaklamaya uyulmadığı takdirde ne gibi sonuçlarla karşılaşılacağına örnekleri ülkemizde sıkça yaşanmaktadır. Son olarak, ÇEAŞ'ın yapmış olduğu usulsüzlükleri tespit eden ve bu şirketi denetlemek isteyen SPK'ya ve yetkililerine karşı yürütülen karalama faaliyeti, sözkonusu yasağın ne kadar doğru olduğunu ve ilgililerin, yasanın bu maddesini titizlikle uygulamaları gerektiğini göstermektedir. Ancak, ne yazık ki RTÜK yasasının bu maddesine idari yetkililer uymadıkları gibi, kaldırılması yönünde TBMM'de çalışmalar yapılmaktadır.

Enerji dağıtım ihaleleri üzerine yaşanmakta olan medya savaşları, bütün siyasilere ve bürokratlara ibret olmalı; bugün SPK yetkililerinin uğradığı saldırılara, yarın kendilerinin de maruz kalacağını bilmelidirler.

Aktaş Serüveni

Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nun 16.6.2000 Cuma günü açıklanan kararıyla, AKTAŞ Elektrik AŞ. ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı arasında 02.12.1997 tarihinde imzalanan "İmtiyaz Sözleşmesi"nin uygulanması, temyiz incelemesinin sonuna kadar durduruldu. Kurul bu kararını, Danıştay 10. Dairesi'nin 1998/6434 E. 1999/6047 K. Sayılı 16.11.1999 tarihli kararı ile, Bakanlık ile şirket arasında imzalanmış sözleşmenin iptali istemiyle EMO tarafından açılmış davada istemin reddine dair kararının temyiz incelemesi sırasında oluşturdu.

Nedir bu AKTAŞ vakası, neden yürütmenin durdurulması kararı verildi? Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nun önünde ne gibi deliller/dosyalar var? Şirket

ile ilgili ne gibi araştırmalar yapılmış? Bundan sonra ne olacak? EMO neden on yıldıan bu yana şirketin peşinde? Gelin isterseniz tüm bu soruların yanıtlarını birlikte bulmaya çalışalım.

Türkiye’de bir ilk gerçekleşiyor. AKTAŞ İstanbul’un Anadolu yakası Elektrik Dağıtımını ile görevlendiriliyor.

Resmi Gazete’nin 07.09.1989 gün ve 20275 sayılı nüshasında yayımlanan 89/14393 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Aktaş Elektrik Ticaret AŞ. İstanbul ili Anadolu Yakası’nda (16. görev bölgesi) elektrik dağıtımını ve ticareti hizmetini yürütmekle görevlendirilir. Görevlendirmeye konu işlem, 3096 sayılı “TEK Dışındaki Kuruluşların Elektrik retimi, İletimi, Dağıtımını ve Ticareti ile Görevlendirilmesi Hakkında Kanun’un 5. Maddesi çerçevesinde, o güne kadar, bir KİT olan TEK tarafından yürütülen elektrik dağıtım hizmetinin, anılan görev bölgesinde özel bir şirket olan AKTAŞ Elektrik A.Ő. tarafından yürütülmesi işlemidir.

Bakanlar Kurulu’nun görevlendirmesi sonrası, önce şirket ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı arasında 24.11.1989 tarihli “Görev Verme Sözleşmesi” imzalanmış, ardından da şirket ile Türkiye Elektrik Kurumu arasında 30.03.1990 tarihinde “Enerji Satış Anlaşması (ESA)” imzalanmıştır.

İşletme hakkı devir sözleşmesi imzalandıktan sonra, Vahap Eycan isimli işçi, devir kararının özlük haklarını ihlal ettiği gerekesiyle sözleşmenin iptal istemiyle dava açar. Dava Danıştay 10. Dairesi’nin 1991/1 E. Sayılı dosyasında görülmeye başlanır. Gerekli inceleme sonrası daire, 1993/1752 K. Sayılı 29.04.1993 tarihli oybirliğiyle alınmış kararıyla, şirket ile TEK arasında imzalanmış işletme hakkı devir sözleşmesinin iptaline karar verir.

Kararı temyiz mercii olarak inceleyen Dava Daireleri Genel Kurulu, usul ve esaslara uygun bulunduğu kararı onaylar ve böylelikle yargı süreci sona ermiş olur. (Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu 1993/358 E. 1994/10 K. Sayılı 21.1.1994 günlü kararı)

Karar gereği AKTAŞ’ın işten el ektirilip, TEDAŞ’ın göreve dönmesi beklenirken, idare yargı kararını uygulamayarak, hukuken bir geçerliliği bulunmayan 28.12.1994 gün ve 94/6544 sayılı Bakanlar Kurulu kararını alarak AKTAŞ Elektrik’in faaliyetini sürdürmesine olanak tanır.

Şirketin sözleşmesiz olarak çalışma süreci 1997 yılına kadar sürmüş ve 02.12.1997 tarihinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile şirket arasında imzalanan “İmtiyaz Sözleşmesi” yürürlüğe sokulmuştur. Bu sözleşmenin iptali istemi ile dava açan ise Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) olmuştur. EMO tarafından açılan davanın dilekçesinde, AKTAŞ Elektrik Şirketi’nin kamu hizmeti yürütmesinin mümkün olmadığı, şirket hakkında Başbakanlık Teftiş Kurulu tarafından hazırlanan 08.08.1997 tarihli rapor ile Yüksek Denetleme Kurulu raporlarında bir çok usulsüzlüğün tespit edildiği, sırf bu raporların varlığının bile bu şirketin kamu hizmeti yürütmesine engel olması gerektiği ifade edilmiştir.

EMO’nun açtığı davada, Danıştay 10. Dairesi, önce yürütmenin durdurulması istemini reddeder. Red kararını itiraz mercii olarak inceleyen Dava Daireleri Genel Kurulu, 24.08.1999 tarihli kararıyla, red kararını kaldırarak, işlemde kamu yararı bulunmadığı gerekesiyle yürütmenin durdurulmasına karar verir.

Karar sonrası, uygulama süresinin sonunda Bakanlık şirkete el koyduğunu açıklar ve 16 kişilik bir heyet oluşturarak AKTAŞ’a gönderir. Biçimsel bir işlem olan bu el koyma kararı, 10. Daire’nin 16.11.1999 tarihli, davanın esastan reddi kararı ile ortadan kalkar.

10. Daire’nin red kararı tarafımızca temyiz edilir ve nihayetinde 16.06.2000 tarihli

yürütmenin durdurulması kararı verilir. Gerekçe, şirket ile bakanlık arasındaki sözleşmede alacak/borç ilişkilerinin düzenlenmemiş oluşu ile şirketin kamuya karşı üstlendiği taahhütlerini yerine getirmemiş oluşudur.

AKTAŞ'ın çalışmasında kamu yararı bulunmadığına ilişkin ısrarlı görüşü, bir çok belge ve dökümana dayanmaktadır. Bu belgeler asli olarak, Başbakanlık Teftiş Kurulu (rapor tarihi 25.7.1994, 08.08.1997), Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu (rapor tarihi 24.03.1995), Sermaye Piyasası (SPK) Denetleme Kurulu (rapor tarihi 21.11.1994, 26.06.1995), Enerji Bakanlığı ve TEAŞ Denetim Birimleri Soruşturma Raporları, şirket aleyhine açılan mali ve cezai nitelikteki davalardır.

1997 yılında 1994 yılına ilişkin mahsuplaşma yapıldığı, ancak burada AKTAŞ lehine usulsüzlük yapıldığı, 1994 yılında kar elde etmesine rağmen, mahsuplaşmada zarar gösterildiği belirtilmektedir.

Danıştay'ın vermiş olduğu son karar, bizim bugüne değin enerji sektöründe özelleştirme girişimlerinin karşısına çıkmamızın ne denli yerinde olduğunu bir kez daha göstermiştir. 3096 sayılı yasaya bağlı olarak gerçekleştirilen ihaleler enerji sektörünü adeta bir kaos sektörüne dönüştürmüştür. Bu kargaşa ve yağmaya ilişkin tespitlerimizi uzunca bir dönemdir kamuoyuna duyurmaktayız. Bugüne değin bizim eleştirilerimize kulak tıkayan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı yetkilileri, bugün ortaya çıkan tablonun yegane suçlusunu durumundadırlar. Enerji Bakanlığı, ÇEAŞ ve AKTAŞ örneklerinde ortaya çıktığı gibi kamu aleyhine ciddi sonuçlar doğuran sözleşmeler içinde sürüklenmektedir.

ETKB yetkilileri, hukuksal bir takım kararları, gerçek dışı beyanlarla ört bas etmeye çalışmaktadırlar. Danıştay'dan olumsuz bir karar çıkması halinde enerji yatırımlarının duracağını, sanayinin çökeceğini iddia etmektedirler. Bunlar gülünç iddialardır. Yıllardır enerji sektörüne kamu eliyle yatırım yapmayı ihmal edenler, İşletme Hakkı Devri, Yap-İşlet, Yap-İşlet-Devret gibi modellerle Türkiye'yi oyalamaktadırlar. Sektör bugün çökme noktasına gelmiştir ve sorumlusu bu senaryoyu ısrarla uygulamaya çalışan ETKB'dir. Enerji sektörü yapısı gereği özelleştirilemez. Kamusal planlamanın ve yatırımların özel sektör eliyle sürdürülmesi enerji gerçeğine hiçbir şekilde uygun değildir. Bir kez daha belirtiyoruz ki enerji sektöründeki özelleştirme ekonomik, teknik ve hukuki bakımdan olanaksızdır. Türkiye'yi tehlikeli bir maceraya sürüklemekten hemen vazgeçmelidir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın projeksiyonları öyle abartılı, öyle akıl almaz boyutlara varmıştır ki, bir zamanlar kimi siyasetçilerin "ağır sanayi hamlesi" ne kadar akıl dışı bir yanılsamadan ibaretse, şimdiki ETKB'nin enerji senaryoları da ancak o kadar gerçekçidir. Türkiye'nin sürekli bir enerji krizi içerisinde olduğunu öne sürerek yerli ve yabancı sermayenin dümen suyunda politika geliştirmeye çalışan ETKB yetkililerini bir kez daha uyarmak ihtiyacını duyuyoruz.

AKTAŞ'tan Sonrası ÇEAŞ ve KEPEZ

ÇEAŞ'a 1950 yılında Çukurova bölgesinde imtiyaz hakkı verilmiştir. Her ne kadar imtiyazlı bir şirket olsa da hisselerinin büyük çoğunluğu kamuya ait olduğundan çalışma biçimi TEK'ten çok farklı olmamıştır. Çoğunluk hissesi kamuda olan ÇEAŞ'ın hisseleri Özelleştirme İdaresi'nin 1980'li yılların ortalarında yaptığı birtakım uygulamalarla satılmış ve kamu payı yüzde 12'lere düşürülmüştür. Daha sonra hisse satışları ve birtakım genel kurul oyunları ile Rumeli Holding 1993 yılında ÇEAŞ'ın çoğunluk hissesini ele geçirmiştir.

1993'ten sonra yatırımlar durdu

ÇEAŞ'ın 1993'ten sonraki kendi faaliyet raporları incelendiğinde 1994 yılında 590 MW olan kurulu gücün 483 MW'a düştüğü, iletim hatlarında ise sadece yüzde 1'lik bir artış olduğu, trafo merkezlerinde ise 34 olan sayının 35'e çıktığı, üretimde ise

yüzde 2.2'lik bir artış olduğu, buna karşılık 1994 yılına kadar kendi kendine yeten bir bölge olan Çukurova'nın dışarıdan satın aldığı enerjide yüzde 12'lik bir artış olduğu görülmüştür.

ÇEAŞ'a Çukurova'da verilen imtiyaz gereği 510 MW gücündeki Berke Barajı'nın 1996 yılında devreye girmesi gerekmektedir. Yapımın bu hızla devam etmesi halinde 2004 yılından önce devreye giremeyeceği hesaplanmaktadır. Bu nedenle 1996 yılından beri kamunun yıllık zararı 80 milyon dolardır.

Yine imtiyaz sözleşmesi kapsamında olan 66 MW'lik Mersin Termik Santrali rehabilite edilecek ve devreye alınacakken bununla ilgili hiçbir girişimde bulunulmamış, santral iyileştirmesi şöyle dursun kapısına kilit vurulmuştur. Bundan dolayı da yıllık üretim zararı 12 milyon dolardır. Ayrıca bu santral devreye alınmazsa ÇEAŞ, 1994'ten itibaren Mersin Termik Santrali'nin üretiminin iki katı bedeli TEAŞ'a ödeme taahhüdünde bulunmuştur. Bu taahhüt de gerçekleştirilmemiştir.

ÇEAŞ'ın Uzanlar'ın eline geçmesinden önce sürekli kar eden kuruluş (1992 yılında net karı 110 milyon dolardır) 1994'ten itibaren sistemli bir şekilde zarar ettirmiştir. 1998 yılı sonu itibarıyla ÇEAŞ'ın zararı 23 trilyon liradır. Ayrıca Berke Barajı'nın yapımı için Kıbrıs'ta Uzanlar'a ait off-shore İmar Bankası'ndan 400 milyon dolar borçlanılmıştır.

Kurumun sistemli bir şekilde zarar etmesinin bir tek açıklaması vardır; kurum gelirleri Rumeli Holding bünyesindeki diğer kuruluşlara uygun yöntemler bulunarak aktarılmaktadır. Örneğin çok yüksek bedellerle danışmanlık hizmetleri verilmesi ya da Rumeli Holding'e ait diğer kuruluşlara ihalesiz olarak ve yüksek bedelle iş verilmesi gibi.

Uzanlar yatırım yapmak ve sıcak para imkanlarından faydalanmak varken neden ÇEAŞ'ın içini boşaltmaktadır? Bunun en önemli nedeni şirketin bir imtiyaz şirketi olması, kendine ait gayri menkul ve menkul mal edinmemesi (bütün gayri menkulleri Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı adına tapuludur.), imtiyaz hakkının sona ermesi ile bütün mal varlığını bedelsiz olarak kamuya devredecek olmasıdır. Bu bakımdan, Çukurova Elektrik'in içini boşaltma operasyonu, yalnızca küçük tasarruf sahiplerinin paylarını gasp etmek anlamına gelmemekte, kamunun malları gaspedilmekte, yağmalanmakta, vergi kaçırılmaktadır.

TEDAŞ Adana EDM çalışanı Hasan Balıkcı adına, TEDAŞ ile ÇEAŞ arasında imzalanan İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi ve ETKB ile ÇEAŞ arasında imzalanan Görev Verme Sözleşmesi'nin iptali ve dava sonuna kadar yürütmenin durdurulması istemiyle, Danıştay'da dava açılmıştır.

Davanın görülmekte olduğu Danıştay 10. Dairesi'nin 1998/4917 E. Sayılı ve 10.3.1999 tarihli kararıyla; "daha önce (25 Haziran 1953 tarih ve 1017 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla) söz konusu şirkete (ÇEAŞ) sadece elektrik üretimi, iletimi ve toptan satışı ile kurulu gücü 500 KW'ı aşan büyük tüketicilere yapılacak özel sözleşmelere göre doğrudan doğruya enerji satışı yapabilmesi imtiyazı verilmişken,

Bakanlar Kurulu Kararıyla (23. 6. 1989 tarih ve 89/14305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı) imtiyaz sözleşmesinin sınırlarının genişletilerek görev bölgesinde elektrik dağıtımı, işletilmesi ve ticaretinin yapılması hususlarında görevlendirilmesinde mevzuata uyarlık görülmemiştir.

İdare, kamu yararının vazgeçilmez gereklerinden olan açıklık ve rekabeti sağlamak koşuluyla anılan görev bölgesinde elektrik dağıtımı, işletilmesi ve ticareti konularında her zaman için görevlendirme hakkına da sahiptir.

Bu itibarla dayanağı olan ve hukuka aykırılığı saptanan Bakanlar Kurulu kararına istinaden "Görev Verme Sözleşmesi" ve "İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi" imzalanmasına ilişkin işlemlerde hukuka uyarlık bulunmamaktadır." gerekçesine dayanarak, yürütmenin durdurulması kararını vermiştir.

Yapılan itiraz üzerine, Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nca, yürütmenin durdurulması kararı kaldırılmış olup, dava halen Danıştay 10. Dairesi'nde görülmeye devam etmektedir.

Kepez'de de aynı senaryo

1956 yılında 9410 sayılı imtiyaz sözleşmesiyle Antalya ve civarında Kepez Elektrik A.Ş. yetkili kılınmıştır. Kepez kuruluşundan itibaren 1993 yılına kadar önemli işlevler yerine getirmiş ve Antalya bölgesinin ihtiyacını sorunsuz bir şekilde karşılamıştır. ÇEAŞ'ta olanlar Kepez'de de yaşanmış, 1993 yılında hisselerinin Uzanlar'ın eline geçmesiyle birlikte şirket inişe geçmiştir. 1998 yılı itibarıyla bölgenin kurulu gücü 610 MW ve yıllık tüketim 2 milyar 697 milyon KW'tır. Kepez bu ihtiyacın ancak yüzde 15'ini karşılamaktadır.

Kepez yetkili kılındığı 1993 yılından beri ciddi anlamda hiçbir yatırım yapmamıştır. 1993 yılında 127 MW olan kurulu güç 1997 yılı sonu itibarıyla aynıdır. Trafo merkezi sayısı artmamıştır. 5 yıllık süre içerisinde sadece 10 km enerji nakil hattı yapılmıştır. 1993 yılında 286 olan toplam personel, 1998 başında 191'e düşmüştür. Son derece nitelikli ve tecrübeli personel gerektiren bir sektör olmasına karşın hızlı personel sirkülasyonunun yaşanmış olması bölgedeki ihtiyaçların karşılanamamasına ve sık sık arızaların meydana gelmesine neden olmaktadır.

Hüseyin Korkan Korkmaz ve İsmail Gündüz tarafından, 3096 sayılı Yasa uyarınca Antalya İli ve Burdur İlinin üç köyünde elektrik üretim, iletim, dağıtım ve ticareti yapma görevinin Kepez Elektrik A.Ş.'ne verilmesine ilişkin 07.10.1988 ve 88/13344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yine şirket ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı arasında aktedilen 09.03.1998 tarihli imtiyaz sözleşmesi hakkındaki dava Danıştay 10. Dairesi tarafından henüz sonuçlandırılmamıştır.

Sadece tek başına Aktaş, ÇEAŞ ve Kepez örnekleri enerji özelleştirmelerinin ne anlama geldiğini açık bir göstergesiyken, ETKB'nin yeni Aktaş'lar, ÇEAŞ'lar ve Kepez'ler yaratma konusundaki ısrarını ve bu konuda yargı üstünde baskı oluşturmasının nedenleri kamuoyu tarafından sorgulanmalıdır.

Afşin-Elbistan Santrali'na ne oldu?

Enerji alanındaki özelleştirmeler dağıtım bölgeleriyle sınırlı değildir. Enerji üretim santrallerinin özelleştirilmesi ile sektör tümünden piyasa kurallarına terkedilmekte ve kamusal bir hizmet olan enerji tümüyle ticarileştirilmektedir. Özelleştirmeler bazen işletme hakkı devri, bazen bakım onarım hizmetlerinin özelleştirilmesi şeklinde uygulanmaktadır. Bakım onarım hizmetleri genellikle ehil olmayan firmalara verilmiş ve geçtiğimiz Nisan ayında bakım aşamasında 340 MW'lık bir türbin Afşin-Elbistan Santrali'nde devre dışı kalmıştır. Anza nedeniyle tutulan rapor incelendiğinde işletme aşamasında ve bakım aşamasında mühendis bulunmadığı ve arızaya ehliyetsiz kişilerin müdahale ettiği anlaşılmaktadır. Türbinin bedeli 250 milyon dolardır. Ayrıca

bu türbin 4 yıl sonra devreye gireceğinden bu süre içerisindeki zarar toplam 250 milyon dolardır. Yani bakım işletme hizmetlerinin özelleştirilmesinin bedeli kamuya 500 milyon dolar olarak yansımaktadır.

Son günlerde Enerji Bakanı sık sık enerji krizinden bahsetmektedir. Kış mevsiminde olmadığımızı göre bu krizin nedeni doğalgaz olamaz. Bu yıl yağışlar mevsim normallerinin üstünde olduğu için barajlarda su yok da denemez. Bu kriz söylentisinin temelinde Marmara Ereğlisi'nde özel kuruluşlara ait doğalgaz santrallerinde arıza olduğu ve bu arızaların kamuoyundan gizlendiği gerçeği mi yatmaktadır? Yoksa ETKB yüzde yüz alım garantisi verdiği bu şirketlere arıza halinde herhangi bir yaptırım uygulamaktan mı kaçınmaktadır?

Çayırhan Termik Santrali polis zoruyla devredildi

Termik santrallerin işletme hakkı devir sözleşmeleri kapsamında Çayırhan Termik Santrali'nin 1 ve 2 nolu üniteleri, jandarma ve polis nezaretinde Park Enerji'ye devredilmiştir. Termik Santral TEAŞ'a ait olmasına karşın TEAŞ'ın üst yönetiminin bile haberi olmamış ve ETKB'nin bürokratları aracılığıyla devir işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu devir işlemlerinde kurum işleyişini iyi bilen TEAŞ İşletme Bakım Dairesi eski Başkanı İbrahim Günaydın'ın Park Enerji adına önemli bir işlev üstlendiği bilinmektedir.

Bilindiği gibi Çayırhan'da 3 ve 4 nolu üniteler TEAŞ tarafından yaptırılmış ve devir işlemleri sırasında da kabulleri yapılmaktaydı. Bu üniteler de bir yıllık garanti süreleri sonunda Park Enerji'ye devredilecektir. Bütün üniteleri ortak olan Çayırhan Termik Santrali'nin nasıl ve ne şekilde hangi mantıkla ikiye bölündüğü bilinmemektedir. Özelleştirme hırsı ETKB'ni her türlü mantık, hukuk ve kendi alt birimlerinin işleyiş ilkelerini görmezden gelmeye sevketmektedir. İnsanın aklına ister istemez ETKB'nin holdinglerin Bakanlığı mı yoksa kamunun bir kurumu mu olduğu sorusu gelmektedir.

Çalışanların hakları gaspedilemez

Bütün enerji özelleştirmelerinin kamu aleyhine işlemesinin yanısıra gerek dağıtım bölgelerinde gerekse enerji santrallerinde çalışan personelin konumunun yasayla düzenlenmesi gerekirken Bakanlık yetkisinde olarak değiştirilmesi ve bundan dolayı da çalışanların hak kayıpları kabul edilemez. Bütün enerji özelleştirmeleri göstermiştir ki devir işlemlerinden sonra ilk olarak personel kıyımı yapılmış, iş güvencesi ortadan kalkmış ve sendikal örgütlenmeler dağıtılmıştır. Özellikle AKTAŞ, ÇEAŞ ve Kepez'de hızlı bir personel sirkülasyonu yapılmıştır.

Son 15 yılda yaptığımız tüm uyarılara rağmen ETKB bu uygulamalarını ısrarla sürdürmüş ve bugün TEAŞ, TEDAŞ bir borç batağına sürüklendiği gibi ülkemizin enerji güvenliği ortadan kalkmıştır. Enerji altyapısı çökme noktasına doğru hızla ilerlemektedir. Türkiye'nin böyle bir enerji yönetimine ihtiyacı yoktur. Tüm bu reziletlerin sorumlusu olanlar, başta ETK Bakanı Cumhuriyet ERSÜMER olmak üzere tüm üst düzey bürokratlar istifa etmelidir. Bu ülke için yapabilecekleri en hayırlı icraat budur!

Bizler, ülkemizin enerji altyapısının ve üretim tesislerinin bu şekilde yağmalanmasına karşı gerek hukuksal gerekse meşru mücadele yöntemlerini sürdürmeye kararlıyız.

Elektrik Mühendisleri Odası - Yönetim Kurulu
Enerji-Yapı Yol Sen - Yönetim Kurulu
Maden-SEN - Yönetim Kurulu
06 Temmuz 2000

F TİPİ CEZAEVİNİN ADI HÜCRE CEZASIDIR. CEZAEVLERİNDE YENİ KIYIMLARA HAYIR!

Uzun bir dönemden beri kamuoyunda tartışılan, tutuklular, hükümlüler ve ailelerin tepkiyle karşıladığı F Tipi Cezaevi girişimi vahim bir noktaya doğru gitmektedir. Belli ki Adalet Bakanlığı yetkilileri geçmişte cezaevlerinde yaşanan ölümler, katliamlar ve acıları görmezden gelmektedirler.

F Tipi nedir?

Adalet Bakanlığı "koşuş sisteminin kaldırılmasıyla cezaevlerinde sorunların büyük oranda çözüleceğini" iddia ediyor. Oysa Bakanlık, cezaevlerinde mafya babaları üzerinde hakimiyet sağlayamamasının faturasını F Tipi cezaevlerini devreye sokarak siyasi mahkumlardan çıkarmaya çalışıyor.

F Tipi cezaevlerinin yapılış nedeni siyasi suçluları tecrit etmektir ve CIA patentli bir uygulamadır. Bu cezaevlerinin amacı bireyi hayattan uzaklaştırarak, muhalif kişiliğini yok etmektir. CIA direktifleriyle ABD'de, Latin Amerika'da, Almanya'da uygulanan yalıtma ve kişiliksizleştirme yöntemini "Batı'da da böyle yapılıyor" diye savunmak insanlık suçudur ve toplumsal muhalefete saldırıdır.

"Susturamıyorsan yavaş yavaş delirt"

Türkiye'de devletin mahkumlara yönelik bir sağlık politikası yoktur. Pek çok tutuklu ve hükümlü Hepatit B başta olmak üzere çeşitli hastalıklarla boğuşmakta, tedavileri talepleri reddedilmektedir.

Kandıra'da yapımı biten F Tipi cezaevini ziyaret eden avukat, mimar ve İstanbul Tabip Odası'ndan doktorlar bu cezaevinin insan haklarına aykırı ve sağlık koşulları için elverişli olmadığını belirttiler. TTB'nin Toplum ve Hekim Dergisi'nin Kasım 1997 sayısında yayınlanan bir raporda hücre tipi cezaevinin "mahkumlarda heyecan, anlama ve karar verme bozukluğu, çocukluğa giden bir davranış ve sosyal ilişki bozukluklarına yol açtığı" ifade edilmektedir.

Cezaevleri Türkiye'de en ağır baskıların uygulandığı yerlerdir. 12 Eylül'den bu yana cezaevlerinde işkence, dayak, açlık grevi ve tedavilerin yapılmaması sonucu ölenlerin sayısı yüzlere ulaşmıştır. Özellikle siyasi mahkum ve tutuklular, faşist ve ırkçı idarelerin tehdidi altındadır. Başlarına ne zaman ne geleceği belli olmaz. Bu nedenle siyasi mahkumlar cezaevlerinde kendilerini bu baskılara karşı koruyabilmek için bir arada, dayanışma içinde olmayı istemektedirler. Tutuklu ve mahkumlar koşuş sisteminde birbirine yardım etmekte, hatta tedavilerinin bir bölümünü kendileri yapmaktadırlar. F Tipi cezaevlerinde ise "idarenin istediği" kurallara uymayanlar diğer mahkumlarla görüşürülmeyeceklerdir.

Diyarbakır cezaevinde, Ümraniye'de, Ulucanlar'da yaşananlar ne çabuk unutuldu? Onlarca kişinin gaz bombalarıyla, silah ve sopalarla dövüle dövüle öldürüldüğü TBMM raporlarıyla bile belgelendi.

Cezaevlerinde bugün mafya babaları, parası ve adamı olanlar krallar gibi yaşıyorlar. Yetkililer cezaevlerinde rüşvetin döndüğünü, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı yapıldığını itiraf ediyor. Alaattin Çakıcı'ya engel olmak istemeyen devlet, hakimiyetini siyasi mahkumları sindirerek ve yavaş yavaş delirterek göstermeye çalışıyor.

Çözüm istiyorsanız adalet sistemini değiştirin!

Bugün Türkiye'de terör suçlusu diye nitelendirilen ve çoğu genç olan insanların büyük bölümü en basit pankart, afiş, miting ve bildiri nedeniyle 12-24 yıl arası cezalara çarptırılmaktadırlar. Örgüt üyeliği suçlamasıyla cezaevlerinde en ağır koşullarda kalıyorlar.

Cezaevleri sorunu siyasi mahkumlara baskı yaparak, sindirmeye, kişiliksizleştirmeye çalışarak çözülemez. Zaten onlarca yıl hapis cezası almış insanlara bir de içerde zalimce koşullar uygulamak ve bunları savunmak insanlık suçudur.

Bu soruna gerçekten çözüm getirilmek isteniyorsa cezaevindeki mahkumların insanca yaşama koşulları bir an önce sağlanmalı, ırkçı ve faşist uygulamalara son verilmeli, hastaların tedavileri düzenli bir şekilde yapılmalıdır.

Adalet sisteminde baştan aşağı reform yapılmalı, yargı bağımsızlaşmalı, 12 Eylül rejiminin getirdiği baskıcı, düşünce özgürlüğü, örgütlenme ve propoganda hakkına engel olan tüm yasalar değiştirilmelidir.

Bugün, gerekirse zorla getirilmeye çalışılan, hücre tipi uygulamasından derhal vazgeçilmelidir! Geçmişte olduğu gibi cezaevlerinde yeni ölümler ve yeni acılara neden olmaya hiç kimsenin hakkı yoktur. Tüm kamuoyunu, hayatında hiç cezaevinde kalmamış ve hücre tipini "villa tipi" olarak niteleyenlere değil, mahkumların ve onların ailelerinin sesine kulak vermeye çağırıyoruz.

Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

07 Temmuz 2000

TÜRK TELEKOM SERMAYEYE VE MHP'YE PEŞKEŞ ÇEKİLİYOR!

Yıllardan beri adım adım uygulanan ve tüm kamu kaynaklarının yerli ve yabancı sermayeye peşkeş çekilmesine neden olan özelleştirme zihniyeti, Türk Telekom'da da son adımlarını atıyor.

Bugün tüm sanayileşmiş ülkeler, büyümelerini sürdürmek ve küresel boyuta yayılan rekabette üstünlük sağlamak amacıyla enformasyon alanında büyük bir atılım içindedirler. Bilginin öneminin artması, bilgiyi taşıyan altyapıya uluslararası tekellerin ilgisini artırmıştır. Yani bilginin kendisinden çok haberleşme altyapısının önem kazandığı bir dönemdeyiz. İnternet vb. hizmetlerle yeni bir kar alanı yaratan tekeller, "bilgi" satışındaki karlarını artırmak ve güvence altına almak için altyapıya sahip olma doğrultusunda girişimlerde bulunuyorlar. Geri kalmış ülkelerdeki telekom altyapısının satışı bu senaryonun ayrılmaz bir parçasıdır.

Uluslararası düzlemde ekonomik ilişkilerin kurulacağı ulusal enformasyon ağları, 21. yüzyılın başında kritik bir önem taşıyacaktır. Enformasyon teknolojilerine sahip olmayan uluslar yaşamlarını sürdürebilmek için bu teknolojileri ithal etmek durumunda kalacaklardır. "Bilgi Toplumu"nun temelini telekomünikasyon hizmetleri oluşturmaktadır. Bu sektörde koruma duvarlarının tamamen ortadan kalkması halinde, pazardan sadece rekabet gücü olan ülkeler büyük pay alabilecektir.

Türkiye haberleşme altyapı yatırımlarının yüzde 85'ini bu güne kadar öz kaynaklarıyla yapmış bir ülkedir, sayısallaşmada çoğu OECD ülkesinin önünde yer almaktadır. Ancak özelleştirme programı TT'nin stratejik ağırlık ve önemini ortadan kaldırmaktadır. Türkiye'nin kendi beyin gücünü seferber etmesine, sistemin teknolojisini geliştirmesine zemin hazırlamak yerine, sektörün önü tıkanmakta ve kamuya ait telekomünikasyon altyapısı satılmaktadır.

Altın yumurtlayan tavuk, yumurta fiyatına satıldı

Bilindiği gibi 27 Ocak 2000 tarihinde çıkarılan 4502 sayılı yasayla Türk Telekom A.Ş.'nin özelleştirilmesinin önü tamamen açıldı.

Dünyanın ilk elli işletmesi arasında sayılan ve altyapı yatırımlarıyla birlikte toplam yatırım bedeli yirmi beş milyar dolar olan (ki piyasa değeri daha fazladır) Türk Telekom'un 10 milyar dolara satışı düşünülüyor. Satışı hedeflenen yüzde 49'luk payının yüzde 39'unun ücret karşılığı satılması hedefleniyor. Yüzde 20'lik hisse blok ve yabancılarla ortak olanlara, yüzde 14'lük hisse iç ve dış piyasaya, yüzde 5'lik hisse ise çalışanlara ve küçük işletmecilere satılacak.

Aslında satılacağı söylenen yüzde 49'luk payın içerisinde katma değer hizmetlerden söz edilmemektedir. (DATA, TURPAK, TT-NET vb.) yani satılacak olan pay, yüzde 49'dan çok daha fazladır.

Yasa çıktıktan sonra Türk Telekom'un fiyatı da kamuoyu önünde ifade edilmeye başlandı. Şimdiye kadar en çok dillendirilen rakam da 10 milyar dolar. Yani yüzde 39'dan 3.9 milyar dolar elde edilmesi planlanıyor.

Geçenlerde Türk Telekom Genel Müdürü İ. Hakkı Alptürk, bir açıklama yaparak "Türk Telekom GSM operatörü olacaktır, yoksa küçülür" dedi. 1998 yılında Türk Telekom'un elindeki 2 GSM hattı, abonesi ve altyapısı hazır vaziyette toplam 1 milyar dolara satıldı. Son yapılan ihalede ise abonesiz ve altyapısız bir lisans hakkı KDV dahil 3 milyar dolara verildi. Lisans hakkını alan konsorsiyum işletmeye geçebilecekleri için 3 milyar dolarlık daha yatırım gerektiğini söylüyor.

Bu hesaba göre 2 yıl önce 500 milyon dolara satılan bir GSM, bugün pazardaki rekabet problemi hariç 6 milyar dolar değerinde, yani iki yıl öncesinin 12 katı. Türk

Telekom'un yüzde 39'undan elde edilen gelir sadece bir GSM lisans hakkı ediyor. Yani bu kurumun tümünü satsanız daha önce satılan 2 GSM hattı etmiyor.

Altın yumurtlayan tavuğu yumurta fiyatına satanlar şimdi de tavuk almak için kümesi satıyorlar.

Sadece bu rakamlar bile özelleştirme mantığını gözler önüne sermeye yetiyor. "Bir kişinin ya da bir sermaye grubunun çıkarına olan şeyin tüm toplumun da çıkarına olacağı" safsatısıyla getirilen özelleştirme, kamuya ait tüm kaynaklarımızı sermayeye peşkeş çekiyor. Ülkenin en stratejik kurumlarından biri uluslararası tekellerin denetimine açılıyor.

Tüm dünyada enerji, telekomünikasyon, bilişim altyapısına yönelen uluslararası tekellerin çıkarlarıyla halkın çıkarları örtüşmez. Ülkenin kamuya ait tüm altyapısının satılmasının bedelini işsizler, yoksullar ve emeğiyle geçinenler ödeyecektir.

Türk Telekom'da MHP kadrolaşması

57. hükümet başa geldiğinden beri Ulaştırma Bakanlığı'na bağlı birimlerde yoğun bir MHP kadrolaşması ve sürgün yaşanıyor!

Bu iş kolunda örgütlü olan ve olumsuzluklara tepki göstererek kamuoyunu aydınlatan EMO üye ve temsilcileri ile Haber-Sen'in geçen dönem Genel Başkanı, MYK Üyeleri ve Temsilcileri değişik illere sürgün edildi. Sürgünler hala devam ediyor.

Türk Telekom'un yüzde 20'lik blok satışına karşı çıkan "milliyetçi Telekom çalışanları"nın esas amaçlarının kadrolaşma olduğu gerçektir. Özelleştirme yapılırken aynı çevrenin hiç tepki göstermemesi düşündürücüdür.

Telekom'da norm kadro uygulaması, ya da siyasal kadrolaşmanın normlaştırılması

Telekom yönetimi tarafından 19.06.2000 tarih ve 6911 sayılı bir yazı yayınlandı. Yazıda, 35 başmüdürlük ve iki müdürlükte eleman fazlalığı olduğu, bu bölümlerin ya az kar ettiği ya da zarar ettiği ifade edildi. Bu bölümlerden tayin olmak isteyenlerin isimlerinin 15.07.2000 tarihine kadar Genel Müdürlüğe iletilmesi istendi. Aynı yazının son paragrafında "personelin ilerde mağdur duruma düşmemesi" için tüm birimlere duyuru yapılması istendi.

İller arası personel tayini gönüllülük esasıyla yapılmaktadır. O halde Türk Telekom personeli ilerde nasıl olup da mağdur duruma düşecektir?

Gönderilen yazının ardından çıkarılan norm kadro listeleri tüm Türkiye göz önüne alınarak incelendiğinde karşımıza şöyle bir tablo çıkıyor:

Şu anda kurumda yaklaşık 47 bin memur, 26 bin işçi çalışmaktadır. Norm kadroda ise yaklaşık 51.500 memur veya sözleşmeli personelin ve 6500 işçinin istihdamı planlanıyor. İşçilerin 19 bininin ne olacağı anlaşılmazken halen işçiler hariç 5 bin personel açığı gözüküyor. Personel fazlası var denen illerin norm kadro sayısı kimi yerlerde şu anda çalışanların iki katı.

Bu çelişkinin sebebi ne?

Bir taraftan 37 üniteye fazlalık olduğunu söyleyeceksiniz, "tayin isteyin, yoksa mağdur olursunuz" diye tehdit edeceksiniz, diğer taraftan hazırlanan norm kadro çalışandan fazla olacak, hem de en çok "eleman fazlası var" denilen yerlerde olacak. Mevcut personeli fazla görüp karı arttırmak için rotasyon hedefleyeceksiniz, hem de norm kadro ile sayıyı arttıracaksınız.

Peki bu çelişkinin sebebi ne? Telekom yönetimi personel fazlası olduğunu iddia ettiği yerlerde tehdit, sürgün ve baskıyla çalışanları başka kuruma geçmeye veya

emekliliğe zorlayıp, doğacak boşluğa yandaşlarını yerleştirmek istiyor olmasın?
Türk Telekom yönetiminin tehditleri yetmiyormuş gibi, çalışanlar Kamu-Sen'e bağlı
Türk Haber-Sen tarafından da baskı altına alınmaya çalışılıyor. Türk Haber-Sen
Şubeleri, illerde çalışanlara kendilerine üye olmaları halinde unvan alacaklarını,
aksi takdirde sürgün edileceklerini söyleyerek zorla üye yapmaya çalışıyorlar. Diğer
tarafтан da hazırladıkları unvan yükselme listelerini Kamu-Sen Genel Merkezi'ne
gönderiyorlar.

Türk Telekom çalışanlarına sesleniyoruz!

Özelleştirmeciler, bugüne kadar örgütlü duruş sergilenemeyen her yerde (AKTAŞ,
Sünerbank, PETLAS, ET-Balık Kurumu) çalışanların işlerine şu veya bu şekilde
son verdiler.

Değerli Türk Telekom çalışanları;

Kimse bizi isteğimiz dışında il dışı tayine zorlayamaz!

Kimse bizi başka kurumlara geçmeye zorlayamaz!

Kimse bizi emekliliğe zorlayamaz!

Kimse bizi isteğimiz dışında işçiliğe geçmeye zorlayamaz!

İşimizi, ekmeğimizi ve ülkemizin geleceğini güçbirliği yaparak savunacağız. Bugüne
kadar olduğu gibi bundan sonra da her alanda çalışanların sesi ve örgütlü gücü
olmaya devam edeceğiz. Tüm gelişmeleri dikkatle izliyor ve gerekli müdahalelere
hazırlanıyoruz!

Sizlere yapılan telkinlere kanmayın, tehditlere boyun eğmeyin. Özelleştirmecilere ve
onların güdümündeki sendikalara kanmayın. Telekom'un satışından pay kapmak
için ülkenin satılmasına göz kırpanlara aldanmayın!

Çocuklarımızın geleceği için hepinizi Haber-Sen çatısı altında birleşmeye ve mü-
cadeleye çağırıyoruz!

Elektrik Mühendisleri Odası ve Haber-Sen ülkemizin telekomünikasyon altyapısının
yağmalanmasına, tüm kamu hizmetlerinin ticarileştirilerek halkın yoksulluğa itil-
mesine, Türk Telekom çalışanlarına yapılan baskı ve tehditlere karşı mücadelesini
sürdürecektir.

Elektrik Mühendisleri Odası - Yönetim Kurulu

Haber - Sen - Yönetim Kurulu

11 Temmuz 2000

BASINA VE KAMUOYUNA,

“Nükleer santral kurmazsak iki yıl sonra karanlıkta kalacağız.” 1995 yılı gazete manşetleri böyledi. Bu aslında nükleer lobilerin ne ilk girişimi ne de sonuncusuydu. 5 yıl sonra bugün gazete manşetleri farklı değil. “Nükleer santral kurmazsak yarın karanlıkta kalabiliriz.”

14 yıla rağmen kanamaya devam eden Çernobil yarasını görmeyen, 3 gramlık tıbbi atıklara dahi çözüm bulamayıp İkitelli hurdalıklarından atık toplayan, Karadeniz'deki zehirli variller sorununu çözemeyip çevre katliamını izleyen, Isparta ve Konya'da faali ve kendi meçhul atıkları apar topar gömerken aslında başını kuma gömen yöneticilerimiz olduğu sürece BİZ ZATEN KARANLIKTAKI DEĞİL MİYİZ?

Türkiye gelecek kuşakları da ciddi ipotek altına alacak yeni bir serüvene doğru sürüklenmek isteniyor. Ülkemizde nükleer santralleri savunmak teknik bir zorunluluk ekonomik bir ihtiyaç değil, siyasi bir tercihtir.

Hiç de söylendiği gibi çevreci, temiz, risksiz, ucuz olmayan nükleer santrallerden dünya hızla vazgeçmektedir. ABD'de son on yedi yıldır nükleer santral yapılmamıştır. İspanya'da 1984'de 5 santral projesi durdurulmuştur. İsviçre'de 15 yıldır hiç nükleer santral yapılmadı, 1990'da nükleer program askıya alındı. İsveç'te yapılan referandumla 2010 yılına kadar nükleer santraller tasfiye edilecek. Avusturya tamamlanmış olan nükleer santralını çalıştırmıyor. Almanya'da alınan karar üzerine 17 yıl içinde nükleer santral kalmayacak. Filipinler, Avustralya, İzlanda, Danimarka, Norveç, Portekiz, Yeni Zelanda ve daha pek çok ülke nükleer santralleri çöpe atma çabasında.

Peki ne oluyor da birkaç üçüncü dünya ülkesi dışında tüm ülkeler nükleer santrallerden vazgeçerken Türkiye'de nükleer santrale böylesine ihtiyaç duyuluyor? Ne oluyor da Türkiye 35 yıldır nükleer santral peşinde koşuşturuyor?

Nasıl oluyor da ülkemiz yöneticileri %30'u kullanılmakta olan hidroelektrik potansiyelinin kalan bölümünü görmüyor?

Nasıl oluyor da yöneticilerimiz jeotermal enerji potansiyelimizin yalnızca %3'ünü kullanabiliyor olduğumuzun farkına varmıyor?

Dünya Bankası Türkiye direktörü Ajay Chiber rüzgar ve güneş gibi yenilenebilir enerji kaynakları öneriyor ve bu çerçevede kurulacak fona maddi katkıda bulunma sözü veriyorken ülkemiz enerji ihtiyacının %9'unu karşılayabileceğimiz (Akkuyu nükleer santralının 6 katı) bu enerji kaynaklarına yönelmeyi yöneticilerimiz neden düşünmüyor?

Krizden ve karanlıktan söz edenler özelleştirme mantığı sonucu Afşin Elbistan Santralındaki 340 MW 'lık türbin arızası ve 4 yıllık üretim kaybından neden söz etmiyorlar?

Yöneticilerimiz Berke Barajı ve Mersin Termik Santralleri'nden kaynaklanan 8 yıllık üretim kaybının hesabını söz konusu karanlığın faillerinden Rumeli Holding'e sormayı düşünmüyorlar mı?

%20'leri aşan kayıp kaçakları nasıl olur da %10'ların altına çekeriz, enerji tasarrufu ve verimliliğini nasıl sağlarız diye kafa yormuyorlar mı?

Yoksa bunları görmek, düşünmek, çözüm bulmak görevleri arasında değil mi?

Hayır. Düşünemez, göremez, farkına varamazlar. Zira bu alanlarda Güney Kore örneğinde olduğu gibi lobiler, promosyonlar, armağan ve komisyon dağıtıcıları yoktur.

Ülkemizde enerji krizi yoktur. Enerjide üretim krizi ve çok başlılık vardır. Enerji yet-

mezliği yok, enerji bürokrasisi yetmezliği vardır. Karanlıkta kalacağız, nükleer santral lazım nakaratları ile halk üzerinde yalan rüzgarı estirilmektedir. Bu senaryoların amacı Türkiye'yi enerji alanında sömürü koridoru yapmaktır.

Görünen o ki; ülke gerçekliğinden hareket ederek Türkiye'de nükleer santral savunulmamaktadır. Pazarlama stratejisinin bir parçası olarak savunulmaktadır. Türkiye'nin nükleer santrala ihtiyacı yoktur. Ülkemiz nükleer santral satmaya ça- lışan Kanada AECL firmasının kurduğu santrallar bakım maliyetlerinin yüksekliği ve teknolojik riskten dolayı kullanım dışı olmaktadır. Alman NPI SIEMENS firması ihale makamına referans nükleer santral gösterememiştir. Bu WESTINGHOUSE ve AECL firmalarınca da şikayet konusu yapılmıştır. ABD firması WESTINGHOUSE kendi ülkesinde 1978'den bu yana nükleer santral siparişı alamamıştır. Firmanın nükleer departmanını satışa çıkardığı haberleri ortadadır. Akkuyu bu departman için son şanstır.

Türkiye Nükleer Santral Macerasından Vazgeçmelidir

Zira nükleer santral ucuz değildir. Kullanım kolaylığı, sanayide vazgeçilmezliği ve yaşamsal önemi nedeniyle elektrik enerjisi üretiminde tüm dünyanın kabul ettiği genel ilkelerden birincisi elektrik enerjisinin olabildiğince ucuza üretilmesidir. Bu açıdan bakıldığında ucuzluk sıralamasında nükleer enerji en sonda yer almaktadır. Kw saat başına kuruluş maliyeti 3500 USD ve işletme maliyeti 0,075 USD' dir. Ayrıca nükleer santral atıklarının saklanması çok yüksek maliyetler içerir. Nükleer santral sökülümü ise kuruluş maliyetlerini aşar düzeydedir.

Zira nükleer santrallar her aşamasında dışa bağımlıdır. Dünya' da uranyum rezervleri 6 milyon tondur ve hiçbir yeni santral kurulmasa bile bu rezerv 50 yıl yetecek kapasitedir. Nükleer atıkların yeniden değerlendirilmesi işlemleri ise güvensiz ve çok pahalıdır. Almanya 2005 yılından itibaren yeniden değerlendirme işlemlerini yasaklamıştır. Ülkemiz uranyum ve toryum rezervleri ise yetersizdir. Ayrıca bu uranyumu nükleer santralda kullanmaya yönelik yakıt hazırlama teknolojisi yoktur. Dolayısıyla nükleer santral kuruluşundan yakıt işleme işlemlerine, işletmesinden sökülmesine kadar dışa bağımlı olacağımız bir sistemdir.

Türkiye Nükleer Santral İhalesini Derhal İptal Etmelidir

Zira nükleer santrallar güvenli değildir. Sadece ABD'de bu güne kadar nükleer denetleme komisyonunun (NRC) kayıtlarına göre felakete yol açabilecek derecede 169 kaza olmuştur. Japonya'da sadece 1992 yılında 20 önemli kaza rapor edilmiş olup, bu ülkedeki 30 Eylül 1999 tarihinde TOKAİMURA uranyum işleme tesislerindeki sızıntı tüm kenti etkilemiştir. 310 bin kişi bölgeyi terk etmek zorunda kalmıştır. Modern, güvenilir, yüksek teknolojiye sahip sorumluluklarıyla ünlü Japonlar bile bu tür kazaları önleyemiyorlarsa, çöplüklerin bile patlayıp 38 kişinin öldüğü ülkemizde insan hatalarından kaynaklı bir kazanın olmayacağı garantisini kim verebilir?

Kayıp kaçakların %10'un altına çekilmesi enerji tasarrufu ve verimliliğin sağlanması, hidroelektrik enerji potansiyelinin %30'unun daha kullanılması, jeotermal ve rüzgar potansiyelinin değerlendirilmesi, özelleştirme politikaları sonucu yapımı tamamlanamayan, iyileştirilemeyen, verimli çalıştırılmayan, arızalar nedeniyle devre dışı kalan santrallara üretim kayıplarının giderilmesi sağlanmalıdır.

Görülebileceği üzere bu hedeflerin %50'si gerçekleşmiş olsa dahi hiçbir nükleer santrale ihtiyaç kalmaksızın 2010 yılında Türkiye'nin enerji ihtiyacı karşılanmış olacaktır.

Clinton'dan Westinghouse'a Koltuk Değneği...

IMF ve Dünya Bankası'nın hazine garantileri üzerindeki çekinceleri, bunun üzerine

iktidarın hazine garantisine soğuk bakması ABD' yi hareketlendirdi. Westinghouse Konsorsiyum Proje Direktörü W.C. GANGLOFF 'un "Hazine garantisi olmadan da TEAŞ ile birlikte hazine kısıtlamalarına uygun finans paketi ortaya koyarak projeyi gerçekleştirebiliriz" şeklinde demeci ve ardından "24 Temmuz'da yine erteleme gelirse çekiliriz" tehdidi ve ABD'nin finans konusunda yardım ile Bakü-Ceyhan Türkmən gazı projelerini iç içe sokarak iktidara mavi boncuk sunması sonrası Başkan Clinton'da yıllardır imzalamadığı nükleer enerji işbirliği anlaşmasını anımsayarak anlaşmaya imza koyması ihaleye açık müdahaledir.

Helikopter ihalesinden sonra nükleer santral ihalesi de ABD'ye verilecek olursa bu, Avrupa Birliği'ne mesaj değil, nükleer lobiler ve işbirlikçilerine teslimiyet, halkın geleceğine ise ipotek koymak anlamına gelecektir.

Bunu engellemek için bizler sonuna kadar mücadele edeceğimizi bildiriyor, tüm insanları doğaya ve yaşama sahip çıkmaya, ülkemiz karanlık yönetimlere teslim etmemeye çağırıyoruz.

GEÇ OLMADAN YAŞAMI SEÇİN, VAZGEÇİN!

Nükleer Santrallara Karşı Güç Birliği

24 Temmuz 2000

AKKUYU'DA ERTELEME DEĞİL KESİN İPTAL İSTİYORUZ. TÜRKİYE NÜKLEER SANTRAL MACERASINDAN VAZGEÇMELİDİR

Yıllardan beri yılan hikayesine dönen Akkuyu Nükleer Santral İhalesi belirsiz bir süre için bir kez daha ertelendi. Nükleer santral lobilerinin tüm girişimlerine karşın ihalenin iptal edilmesi şu an için olumlu bir gelişme gibi gözükse de, nükleer santral niyetinden vazgeçilmemesi yanlış sürdürmekte ısrar etmektir.

Nükleer santral bir ihtiyaç değil siyasi bir tercihtir

“Nükleer santral kurmazsak iki yıl sonra karanlıkta kalacağız” nakaratını 1995 yılından beri duymaktayız. Her ihale görüşmesi öncesinde de muhtelif illerde elektrik kesintileri yaşadık. İhalenin iptalinden sonra da bu nakarat devam ediyor. 14 yıla rağmen kanamaya devam eden Çernobil yarasını görmeyen, 3 gramlık tıbbi atıklara dahi çözüm bulamayıp İkitelli hurdalıklarından atık toplayan, Karadeniz'deki zehirli variller sorununu çözemeyip çevre katliamını izleyen, Isparta ve Konya'da faili ve kendi meçhul atıkları apar topar gömerken aslında başını kuma gömen yöneticilerimiz olduğu sürece biz zaten karanlıkta değil miyiz?

Hiç de söylendiği gibi çevreci, temiz, risksiz, ucuz olmayan nükleer santrallardan dünya hızla vazgeçmektedir. ABD, İspanya, İsviçre, İsveç, Almanya, Filipinler, Avustralya, İzlanda, Danimarka, Norveç, Portekiz, Yeni Zelanda ve daha pek çok ülke nükleer santralları çöpe atma çabasında.

Peki ne oluyor da birkaç üçüncü dünya ülkesi dışında tüm ülkeler nükleer santrallardan vazgeçerken Türkiye'de nükleer santrallara hala ihtiyaç duyuluyor? Nasıl oluyor da ülkemiz yöneticileri yüzde 30'u kullanılmakta olan hidroelektrik potansiyelinin kalan bölümünü görmüyor? Nasıl oluyor da yöneticilerimiz jeotermal enerji potansiyelimizin yalnızca yüzde 3'ünü kullanabiliyor olduğumuzun farkına varmıyor? Krizden ve karanlıktan sözeden Cumhurbaşkanımız, özelleştirme mantığı sonucu Afşin-Elbistan Santralı'ndaki 340 MW'lık türbin arızası ve 4 yıllık üretim kaybından neden söz etmiyor? Yöneticilerimiz Berke Barajı ve Mersin Termik Santralleri'nden kaynaklanan 8 yıllık üretim kaybının hesabını söz konusu karanlığın faillerinden Rumeli Holding'e sormayı düşünmüyorlar mı? Yüzde 20'leri aşan kayıp-kaçakları nasıl olur da yüzde 10'ların altına çekeriz, enerji tasarrufu ve verimliliğini nasıl sağlarız diye kafa yormuyorlar mı? Yoksa bunları görmek, düşünmek, çözüm bulmak görevleri arasında değil mi?

Hayır, düşünmez, göremez, farkına varamazlar. Zira bu alanlarda Güney Kore örneğinde olduğu gibi lobiler, promosyonlar, armağan ve komisyon dağıtıcıları yoktur.

Ülkemizde enerji krizi yoktur, enerjide üretim krizi ve çok başlılık vardır. Enerji yetmezliği yok, enerji bürokrasisi yetmezliği vardır. “Karanlıkta kalacağız, nükleer santral lazım” nakaratları ile halk üzerinde yalan rüzgarı estirilmektedir.

Türkiye artık nükleer santral macerasından tamamen vazgeçmelidir

Çünkü nükleer santral ucuz değildir ve enerji üretiminde ucuzluk sıralamasında nükleer enerji en sonda yer almaktadır. Çünkü nükleer santrallar her aşamasında dışa bağımlıdır. Çünkü nükleer santrallar güvenli değildir. Sadece ABD'de bu güne kadar Nükleer Denetleme Komisyonu'nun (NRC) kayıtlarına göre felakete yol açabilecek derecede 169 kaza olmuştur.

Kayıp kaçakların yüzde 10'un altına çekilmesi enerji tasarrufu ve verimliliğin sağlanması, hidroelektrik enerji potansiyelinin yüzde 30'unun daha kullanılması, jeotermal

ve rüzgar potansiyelinin değerlendirilmesi, özelleştirme politikaları sonucu yapımı tamamlanamayan, iyileştirilemeyen, verimli çalıştırılmayan, arızalar nedeniyle devre dışı kalan santrallerin üretim kayıplarının giderilmesi sağlanmalıdır. Görüleceği üzere bu hedeflerin yüzde 50'si gerçekleşmiş olsa dahi hiçbir nükleer santrale ihtiyaç kalmaksızın 2010 yılında Türkiye'nin enerji ihtiyacı karşılanmış olacaktır.

ABD ve AB'nin 2010 yılında toplam elektrik üretimlerinin yüzde 10'unu rüzgar enerjisinden sağlama hedefleri ciddiye alınmalıdır. Bugün bir rüzgar santralının maliyeti termik santrallerle yarışmaktadır.

OECD Araştırmalarına göre ülkemizin güneş enerjisi potansiyeli 83.000 MW'tır. Kendi ülkesinde santral kuramadığı için ülkemizi nükleer çöplüğe çevirmek isteyen lobiler değil, bu veriler dikkate alınmalıdır.

Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

26 Temmuz 2000

MESUT YILMAZ KİMİN YARDIMCISI?

Akkuyu nükleer santral ihalesinin 25 Temmuz 2000 tarihinde ertelenmesi olumlu bir gelişmeyken, hükümet yetkilileri şimdi de ihaleye katılan konsorsiyumlara masraflarını ödemekten bahsediyor.

Basına yansıyanlardan öğrendiğimiz kadıyla "Bakanlar Kurulu toplantısında ANAP lideri ve Başbakan Yardımcısı Mesut Yılmaz, Türkiye'nin nükleer santral yapımcısı firmalar tarafından ambargoya maruz kalmaması için Akkuyu ihalesine katılan firmaların yaptığı harcamaların karşılanması önerisinde bulundu. Öneri Bakanlar Kurulu tarafından sıcak karşılandı".

Ödenmesi istenen rakamlar da farklı. Her konsorsiyuma 20-30 milyon dolar ödemesi gerektiği söyleniyor. Buna karşın Çevre Bakanı ve TEAŞ yetkilileri çok haklı olarak bu konuda hiçbir yükümlülükleri olmadığını, ihalenin başlangıcından itibaren geçirilen tüm süreçte hiçbir taahhüde girmediklerini belirtiyorlar. TEAŞ yetkilileri, üç konsorsiyum nihai elemeye kaldıktan sonra yapılan tüm ertelemelerde üçünün de yazılı rızasının alındığını, istedikleri an ihaleden çekilebilecek olduklarını, kendi rızaları ile erteleme taleplerini kabul ettiklerini de ifade ediyorlar.

Soruyoruz: Mesut Yılmaz acaba kimin yardımcısı?

Hükümetin ortağı bir partinin lideri ve Başbakan Yardımcısı mı, yoksa nükleer lobilerin yardımcısı mı?

Mesut Yılmaz, bugüne kadar gelen hükümetlerin ve enerji bürokratlarının enerji sektörüne hiçbir yatırım yapmayıp, özelleştirmeler yüzünden darboğaz'a soktukları TEAŞ'ın durumunu bilmiyor mu?

Mesut Yılmaz TEAŞ'ın BOTAŞ'a ve özel santrallara borcunu ödeyemediğini bilmiyor mu?

Acaba kendi partisinden Enerji Bakanı olan Cumhur Ersümer bu konuda kendisine bilgi vermiyor mu?

Daha önce yapılan Proje Şartnamesi'nin 46. Maddesinde harcamaların tazmin edilmemesi halinde konsorsiyumların uluslararası tahkime başvurma haklarının olduğu doğru mu?

Türkiye Büyük Millet Meclisi Mesut Yılmaz'ı aklamış olabilir ama acaba kendisi halkın onu akladığını düşünüyor mu?

Para ödemek isteyen kendi cebinden versin

Hükümet yetkilileri öncelikle bu "masrafların ne olduğunu, harcamaların nerelere yapıldığını" açıklamak durumundadırlar. Akkuyu nükleer santral ihalesiyle ilgili çevrilen dolapların, verildiği söylenen rüşvetlerin dedikoduları ayyuka çıkmışken, bu konuda en geniş bilgiye sahip olmak tüm kamuoyunun hakkıdır.

Başta Mesut Yılmaz olmak üzere hükümet yetkilileri ödemek istedikleri bu parayı hangi "kaynaktan" bulacaklarını da açıklamak durumundadırlar. Emeklilere, işçilere, kamu çalışanlarının maaşlarına zam yapma sırası geldiğinde olmayan kaynağı; eğitimi, sağlığı insan onuruna yaraşır hale getirme talebi getirildiğinde olmayan "kaynağı" acaba nereden bulmayı düşünüyorlar?

Nükleer lobilere "masraflarını" ödemeyi düşünenler lütfen bunu kendi ceplerinden ödesinler; bizim cebimizden değil. Konsorsiyumların masraflarını karşılama işine Mesut Yılmaz ve Cumhur Ersümer kendilerinden başlayabilirler.

Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

28 Temmuz 2000

GENELGEYLE, GİZLİ ZAMLA ENERJİ TASARRUFU OLMAZ

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından hazırlanan enerji tasarrufu paketi Başbakanlığın onayına sunuldu. Hükümet tarafından uygulamaya konulması düşünülen tasarruf önlemlerinden anlaşılan, iki lambadan birisinin söndürülmesidir. Daha sonra da TEDAŞ, aylık elektrik harcaması 150 kW'ı geçen hanelere yüzde 50 zamlı fatura geleceğini açıkladı.

Buna göre bir ailenin aylık ortalama elektrik tüketimi 120-150 kW olarak belirleniyor ve bu sınırı geçecek olanların üst düzey gelir grubunda aileler olduğu iddia ediliyor.

Genelgelerle, gizli zamlarla enerji tasarrufu olmaz. Tasarrufun temelinde enerjiyi doğru ve verimli kullanmak vardır. Yani TEDAŞ'ın iddia ettiği gibi aylık tüketimi 150 kW'ı aşan hanelere zam yaparak tasarrufu teşvik etmiş olmazsınız. Sadece tüketicileri cezalandırırsınız. Kaldı ki, aylık elektrik tüketimi iddia edildiği gibi sadece gelir düzeyi çok yüksek ailelerde 150 kW'ı aşmayacaktır. Yazın şimdi olduğu gibi sıcak geçmesi, kışın mevsim normallerinin üzerinde soğuk olması orta halli pek çok ailenin de zamlı fatura ödemesine yol açabilecektir. Ayrıca en kalabalık aileler de genellikle alt gelir seviyesindekiler içindedir. Ailedeki kişi sayısı da tüketimi arttırmaktadır.

Nükleer santral ihalesinin iptali nedeniyle gizli "cezalandırma" mı var?

Üstelik açıklanan bu tedbirler, Akkuyu nükleer santral ihalesinin ertelenmesinin hemen ardından gündeme getirilmiştir. Aklımıza ister istemez şöyle sorular geliyor: Acaba ETKB yetkilileri nükleer santral ihalesinin ertelenmesinin acısını mı çıkartmaya çalışıyor? Kamuoyunu, nükleer santralin zorunlu olduğuna ikna edene kadar "cezalandırma" ve yıllar öncesini hatırlatan elektrik kesintilerine mi mahkum etmek istiyor?

Bu soruları sormakla çok komplocu düşündüğümüzü sanmıyoruz. Unutmayalım ki yıllardır her nükleer santral ihalesi öncesi elektrik kesintileri yaşadık. Sürekli olarak "nükleer santral yapılmazsa karanlıkta kalacağız" nakaratını dinledik. Çok yakın zamanlarda DPT ile ETKB bürokratlarının enerji yatırımlarının hacmi, üretilmesi gereken enerji miktarı konusunda birbirleriyle kavga ettiğini; DPT'nin Bakanlığı yalanladığını gördük. Enerji sektöründe ülke çıkarlarını savunmaya çalışan kimi DPT yetkililerinin ve kurumun, ÇEAŞ ve Kepez'in failleri Uzan ailesinin medya kuruluşları aracılığıyla nasıl yıpratıldığını hep birlikte görüyoruz.

Enerji tasarrufu, enerjiyi doğru kullanmakla mümkündür

Enerjinin doğru kullanımında temel amaç, en az enerji miktarı ile en çok işi yapmaktır. Enerjinin elde edilmesi için yatırım yapılması sırasında veya tüketici tesislerinde kullanımı sırasında yüksek bedeller ödenmektedir. Devlet yatırımlarından konutlardaki tüketime kadar giden doğru politikalar ve davranış biçimlerinin geliştirilmesi ve ülke düzeyinde yaygınlaştırılması ile verimlilik artırılabilir.

Elektrik dağıtım şebekesi kaybı Almanya'da yüzde 5, Amerika'da yüzde 8.3, Belçika'da yüzde 5.6, Avustralya'da yüzde 8, İspanya'da yüzde 11.3, İtalya'da yüzde 7.4, Japonya'da yüzde 4.3, Portekiz'de yüzde 13, Yunanistan'da yüzde 9'dur. Kaybettiğimiz elektrik enerjisi Portekiz'in toplam tüketimine yakındır. Bu kaybın yüzde 15'lere düşürülmesi halinde Danimarka sanayisinin toplam tüketimi kadar enerji tasarruf etmek mümkündür.

Elektrik iletim ve dağıtım tesislerindeki kayıpların yanısıra, doğru kullanılmaması nedeni ile enerjinin büyük bir kısmı kaybedilmektedir. Uygulanacak ulusal verimlilik programları ile ilk etapta, tüketilen enerjinin yüzde 15-20 kadarını sanayide ve konutlarda tasarruf etmek mümkündür. Elektrik İşleri Etüt İdaresi'ne göre enerjinin doğru kullanımı halinde kısa sürede 3.5 milyar tasarruf olanağı bulunmaktadır.

Ülkemizde elektrik enerjisi ortalama olarak sanayide yüzde 54, ticarethane, resmi daire ve konutlarda yüzde 35, genel aydınlatmada yüzde 5.5 oranında tüketilmektedir.

Konutlar ve sanayi kesimi, enerji tüketiminin en yüksek oranda tüketilmesi nedeni ile enerji tasarrufunda öncelikli yerlerdir. Enerjinin doğru kullanımı, enerji kaynaklarının daha etki kullanılmasına, enerji tüketim yatırımlarının ve enerji maliyetinin azaltılmasına olanak vererek çevre sorunlarını azaltmaktadır.

Doğru kullanım tüketicilerin konfor şartlarından uzaklaştırılarak sıkıntıya sokulması değil, gereksiz yere tükettikleri enerjiyi tasarruf etmekle gerçekleştirilir.

Sonuç olarak:

1. Ulusal kaynaklara dayalı, enerji kaynaklarını çeşitlendirici enerji politikaları üretilmeli ve uygulanmalıdır.
2. Dağıtım şebekelerinin yenilenmesi ve kayıpların azaltılması öncelikle ele alınmalıdır.
3. Uygun fiyat politikaları belirlenerek puant saatler dışında elektrik kullanılması özendirilmelidir.
4. Genel aydınlatma oranının yüzde 5.49'dan ivedilikle yüzde 1.5-3 oranına düşürülmesi gerekmektedir.
5. Termik santrallerin baca gazı arıtma ve kül tutma tesisleri devreye sokulmalı, yeni teknolojiler kullanılarak kapasite kullanım oranı yüzde 65'lere getirilmeli ve sisteme daha fazla enerji temin edilmelidir.
6. Özelliklerinden dolayı enerji üretiminden son tüketiciye kadar olan yapı içerisinde elektrik enerjisinin kontrolü, özerk bir yapı içerisinde kamunun tekelinde tutulmalıdır. DPT'nin, Hazine'nin yıpratılmasına izin verilmemeli, tam tersine enerjiyle ilgili kurumlar arasında planlamanın önemini gözetererek tam bir eşgüdüm olmalıdır.
7. Enerji sektöründe teknik eleman ve personel politikaları düzeltilmelidir.
8. Alternatif enerji kaynakları özendirilmeli, kullanımı yaygınlaştırılmalıdır.
9. Toplumda enerjinin verimli kullanılması bilinci oluşturulmalı, devlet politikası haline dönüştürülmelidir.
10. Sanayide enerji verimliliği programları açıklanmalı, hedefler belirlenmeli, enerji yöneticisi zorunluluğu ve yaptırımı getirilmelidir.
11. Konutlarda verimliliğe yönelik uygulamalar kampanyalarla duyurulmalı, sürekliliği sağlanmalıdır.
12. Kirli ve atıl teknoloji terk edilmeli, yerine verimli ve çevreyi koruyan teknolojiler seçilmelidir.

Konutlar İçin Bazı Öneriler

- Gündüz saatlerinde güneş ışığı aydınlığının yeterli olduğu anlarda aydınlatma araçları kullanılmamalıdır.
- Işık verimi yüksek ampuller kullanılmalıdır.
- Çok sayıda küçük ampul yerine büyük güçlü az sayıda ampul kullanılmalıdır. Kısa süreli de olsa odadan çıkarken lambalar söndürülmelidir.

- Gereksiz yere aydınlatma yapılmamalıdır, çalışırken masa lambası kullanılmalıdır.
- Yiyecekler sıcakken buzdolabına konulmamalıdır.
- Çamaşırlar kirlilik derecesine uygun sıcaklıkta yıkanmalıdır.
- Ütüleme işine ara verildiğinde ütünün fişi çekilmelidir.
- Yiyecekler pişerken fırın kapağı sık sık açılmamalıdır.

SANAYİ İÇİN BAZI ÖNERİLER

- Aydınlatma armatürleri düzenli aralıklarla temizlenmelidir.
- Verimi düşük armatürler kullanılmamalıdır.
- Gün ışığından en fazla yararlanılacak mimari tasarımlara özen gösterilmelidir.
- Duvar ve tavanda açık renk tercih edilmelidir.
- Bölgesel aydınlatma kullanılmalıdır.
- Kompanzasyon sistemleri kurulmalı, işlerliği takip edilmelidir.
- Elektrik motorları elektrik enerjisinin en büyük tüketicisidir. Bu nedenle motorların soğutulması yeterli düzeyde sağlanmalı, mekanik kayıplar azaltılmalı ve yüksek verimli motorlar kullanılmalıdır.

Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

04 Ağustos 2000

BASINA ve KAMUOYUNA

Elektrikte piyasacı yaklaşımlar iflas etmiştir!

Elektrik sektöründe son onbeş yıldır uygulanan politikalar sonucu; sektörde merkezi yapı bozulmuş ve sektör bir krize sürüklenmiştir; merkezi planlama terk edilip enerji sorununun çözümü piyasa beklentilerine bırakıldığından sektörde ekonomik olmayan üretim tesisleri kurulmaya başlanmıştır. Yap-İşlet-Devret (YİD) ve ardından başlatılan Yap-İşlet (Yİ) modelleri ile TEAŞ'ın ortalama elektrik enerjisi maliyeti yıllar itibarı ile artmaktadır. 1999 yılında ortalama (TEAŞ santralleri + Yİ+YİD projeleri) maliyet kwh başına 3,3 cent iken bu yıl bu maliyeler 4.5 cent civarlarına ulaşmıştır. Yıl sonu itibarı ile maliyetler 5 cent'e ulaşacaktır. TEAŞ'ın kendi santrallerindeki ortalama maliyeti kwh başına 3 cent'tir.

Bugün ülkemiz 26.900 MW'lık kurulu gücü ile ortalama 140.000.000.000 (yüzkırkmilyar) kwh enerji üretmesi gerekirken maalesef ülke ihtiyacı olan 127.000.000.000 (yüzyirmiyedimilyar) kwh enerjiyi üretememektedir. 1999'dan 2000 yılına geçişte tüketimde ortalama %8 artış olmasına karşın kurulu güçte ancak %3'lük bir artış olmuştur. Doğal olarak bu plansızlık ve yönetim krizi ülkemizi bir enerji krizi ile başa bırakmıştır. Öncelikle altı çizilmesi gereken enerjideki merkezi planlama yerine piyasacı yaklaşımların iflas ettiğinin ilan edilmesi gereğidir. Bugün yaşananlar yıllardır dikkat çektiğimiz merkezi planlamanın olmazsa olmaz koşul olduğunun teyididir.

Ülkemiz son onbeş yılda temel tercihlerde hata yapmıştır!

Enerji yatırımları uzun dönemli yatırımlardır. 2000'lerde yaşanan sorun 1990'larda tartışılmalı ve uygulamaya konulmalıydı.

Ülkemizin su kaynaklarının sadece %30'unu değerlendirdiği bir ortamda hem hidrolik enerjiye göre çok çok pahalı olan doğalgaza yönelmesi ve bunun da Yİ ve YİD uygulamaları ile yapılması son derece yanlıştır. Hem ülkemiz ciddi biçimde dışa bağımlı hale gelmiş hem de pahalıya enerji üretmektedir.

Krizin bir ayağı doğalgaz krizidir!

Bugün ülkemize tek bir boru hattından günlük 35.000.000 (otuzbeşmilyon) metreküp doğalgaz gelmektedir. Havaaların soğuması ile günlük ihtiyaç 50.000.000 (ellimilyon) metreküp'e çıkacaktır. Bunun kısa vadede karşılanabilmesi olanaklı değildir. Yani havalar soğduğunda ya konutlara gaz verilecek ya da doğalgaz çevrim santrallerine gaz verilecektir. Yani yaşanacak krizin bir ayağı da doğalgaz krizidir.

Üretimler kamu eliyle yapılması gerekirken Yİ ve YİD projelerine yüzde yüz alım garantisi ve doğal gaz sağlama garantisi verilmiş ve buralardan projeler arasında farklılık göstermekle birlikte kwh başına 8 ila 16 cent'e enerji satın alınmaktadır. Bu durum öncelikle TEAŞ'ın iç mali dengelerini bozmuş ve TEAŞ Yİ ve YİD projeleri nedeniyle sürekli olarak zarar eder noktaya gelmiştir. Enflasyonla mücadele nedeniyle TEAŞ artan maliyetlerini satış fiyatlarına yansıtamamaktadır. TEAŞ'ın bu zararı hazine tarafından karşılanmaktadır. Yani yanlış politikaların sonucu yine kamuya yansıtılmıştır.

TEDAŞ için de benzer bir durum söz konusudur. TEDAŞ, yapılan özelleştirme politikaları sonucu özellikle AKTAŞ ve ÇEAŞ'tan alacaktır. Yine bir dizi kamu kurumu ve sanayi kuruluşu TEDAŞ'a borçludur. Geçtiğimiz Haziran'da yapılan toplantılarda Enerji tasarrufu adı altında sabit bedel ve aylık 150 kwh geçen tüketimlerde farklı fiyat uygulamasına gidilerek TEDAŞ'ın mali açıkları kapatılmaya çalışılmıştır. TEAŞ'ın maliyetinin sürekli artması doğrudan TEDAŞ'ın birim maliyetlerini artırmaktadır.

Yani üretimdeki özelleştirmeci uygulamalar dağıtımı da etkilemektedir. TEDAŞ bu açıklarını enflasyonla mücadele programı nedeniyle elektrik satış fiyatlarına yansıtarak aşmak istemiş ancak aylık zam oranı %2.1 ile sınırlandırılmıştır. Ancak daha sonra sabit bedel uygulamasından vazgeçilmiştir. Ancak 9 Eylül 2000 tarihli Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında yayımlanan Elektrik Tarifeler Yönetmeliği değişikliği ile TEDAŞ yeniden sabit bedel uygulamasına geçeceğini belirtmiştir. Gerek aylık sabit bedel gerekse aylık 150 kwh'i geçen tüketimlerde farklı fiyat uygulamaları aslında zamdır ve enflasyon resmi ilan edilen rakamın çok çok üzerindedir.

Mali açıkların nedeni tamamen enerji bürokrasisinin son yıllardaki uygulamalarının kurumları çökme noktasına getirdiğinin itirafıdır. Yanlış uygulamaların faturası tüketiciye yansıtılmaktadır.

Dağıtım şebekeleri yetersizdir!

Yine aynı özelleştirmeci yaklaşımlar sonucu dağıtım şebekeleri çökme noktasına gelmiştir. Yatırım yetersizliği nedeniyle kayıplar ülke genelinde %18'lere çıkmıştır. Bu oran OECD ülkelerinde %7 ve dünya ortalaması ise %9'dur. Yani ülkemiz altyapıya yatırım yaparak yılda 10.000.000.000 (onmilyar) kwh tasarruf sağlayabilir durumdadır.

Termik santraller ihmal edilmiş ve kapasite kullanma oranı düşüktür!

Yine termik santrallerimizde kapasite kullanma oranı (KKO) ortalama %55'tir. Bu oran gelişmiş ülkelerde %70'lere varmaktadır. Yani ülkemiz termik santrallerdeki bakım işletme faaliyetlerine ağırlık vererek ve yenileme yatırımları yaparak KKO'nı gelişmiş ülkeler seviyesine çıkarabilir. Termik santrallerin ihmal edilmişliğinin en önemli göstergesi geçtiğimiz Nisan ayında Afşin Elbistan Termik Santralının 360 MW'lık bir ünitesinin arızasına ehil olmayan kişilerin müdahale etmesi sonucu türbinü devre dışı kalmış ve dört yıl sonra devreye girebilecektir. Türbin ve üretim kaybı 500.000.000 (beşyüzmilyon) dolardır.

Termik santrallerde yer seçimi hatalıdır!

Yine yer seçiminden kaynaklı olarak termik santraller kullanılamamaktadır. Yatağan, Yeniköy ve Kemerköy Santralleri kurulduğundan beri ancak %30 kapasitede çalışmaktadır. Tam kapasite çalıştırılırsa yörede nefes alabilmek veya tarım yapabilmek olanaksızdır.

Yıllardır dikkat çektiğimiz sektördeki yapılan yanlış uygulamaların sonuçları ortaya çıkmaya başlamıştır. Gerek üretimde gerekse dağıtımda özelleştirmeden derhal vazgeçilmelidir. Bu uygulamalarda ısrar edilirse önümüzdeki dönemlerde elektrik enerjisi maliyetleri hızlı artışını sürdürecektir. Enerji maliyetlerinin artması başta imalat sanayi olmak üzere tüm tüketicileri etkileyecek ve enflasyon artacaktır.

Sabit bedel uygulamasının asıl tehlikeli tarafı; TEDAŞ'ın mali yapısını düzeltme adına yapılan bu uygulamalar, özelleştirilen bölgelerdeki kuruluşlara haksız bir kaynak aktarımı anlamına gelmektedir. Görünüşteki masum gerekçe bir anda özel kuruluşlara trilyonlarca lira aktarma aracına dönüşecektir.

Sabit bedel farklı tarife uygulamasının her hangi bir gerekçesi yoktur ve haksız uygulamalardır. EMO Yönetim Kurulu olarak bu haksız uygulamaların iptali için hukuksal girişimleri başlatıyoruz. Tıpkı GSM'deki sabit bedel uygulamasının iptal edilmesi gibi bu hukuk dışı uygulamalar da iptal edilmelidir.

Sektörün sorunları yeniden merkezi yapıya dönülmesi ve özelleştirmelerin sonlandırılarak sektörün yeniden kamu eliyle yapılandırılmasıyla aşılabilecektir.

Kuraklık nedeniyle barajlardaki su seviyesinin düşük olduğu tespiti doğru değildir!

Bugün üç büyük barajımızın Keban, Atatürk ve Karakaya barajlarının su seviyeleri geçmiş yıllardaki seviyenin 4 ila 8 metre aşağısındadır. Bunun nedeni kuraklık değil barajların son bir yılda kapasitelerinin üzerinde zorlanmış olmasıdır.

Türkiye frekans sorunu ile karşılaşabilir!

Barajlara aşırı yüklenme büyük barajlardan birinin veya birkaçının sürekli devre dışı kalmasını getirebilir. Bu durum ülkemizde yaşanmamış bir sorunu daha gündeme getirebilir. Bu sorun frekans sorunudur. Ülkemizdeki 50 Hertz'lik frekansın belirlenmesinde büyük barajlar anahtar konumdadır. Buralarda yaşanacak sorun frekans sorununu gündeme getirecektir. Frekansın bozulması da başta sanayi üretimi olmak üzere tüm elektronik cihazların kullanılmasını olumsuz etkileyecektir.

AB tartışmaları yapılırken ortaçağ karanlığı kapıda!

Ülkemiz bugün 117.000.000.000 (yüzyedimilyar) kwh enerji üretebilmektedir. Bu ise brüt ihtiyacın 10.000.000.000 (onmilyar) kwh altındadır. Bu ihtiyacın yaklaşık 5.000.000.000 (beşmilyar) kwh'i ithal edilmektedir. Komşulardan daha fazla enerji alarak sorun çözülemez. Çünkü gerek Rusya ve Gürcistan gerekse Bulgaristan'dan alınacak elektrik ancak bölgesel kullanılabilir. Yani ya Trakya bölgesi ya da Doğu Karadeniz Bölgesi beslenebilir. Sistem uyumsuzlukları nedeniyle ithal enerji enterekte sisteme bağlanamamaktadır. Bu yüzden ithalatı artırmak çözüm değildir. Yaklaşık 5.000.000.000 (beşmilyar) kwh açık görünmektedir. Bu açığın kapatılabilmesi olanaksızdır. Günlük en az iki saat kısıtlamayla 2001 yılı Mart ayına ulaşılabilir. Daha sonrasının da garantisi yoktur.

Sanayileşmeden vazgeçilerek enerji tasarrufu sağlanamaz!

Enerji sorunu olduğu gerekçesi ile Seydişehir Alüminyum ve İskenderun Demir Çelik Fabrikaları'nın üretimlerine ara verilmesi yanlıştır. Bu uygulama yıllar önce bir Milli Eğitim Bakanı'nın "Okullar olmasa maarifi ne güzel idare edeceğim" söyleminin enerjiye uyarlanmasıdır.

Sayın ERSÜMER istifa etmelidir!

Bugün gelinen noktanın sorumlusu Sayın ERSÜMER'dir ve sektör için yapacağı en hayırlı iş yanlış yaptığını ve beceremediği itiraf edip istifa etmesidir.

Sayın ERSÜMER istifa etmek yerine bu krizi bahane edilerek ülkemiz açısından hiç te ekonomik olmayan ve 2007 ve 2010 yılına yönelik son derece pahalı yeni Yİ projeleri ihalelerini hükümete onaylatmaya çalışmaktadır. Yani "Koyun can derdinde kasap et derdinde"dir.

Emo Yönetim Kurulu
23 Eylül 2000

“BAZ İSTASYONLARINI KORUMA YÖNETMELİĞİ” İPTAL EDİLMELİDİR

Elektrik Mühendisleri Odası avukatları, bugün Danıştay Başkanlığı'na bir dilekçeyle başvurarak, Ulaştırma Bakanlığı'nca yayımlanan “Mobil Telekomünikasyon Şebekelerine Ait Baz İstasyonlarının Kuruluş Yeri, Ölçümleri, İşletilmesi ve Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik”in 9. Maddesinin (g) fıkrası; 16. Maddesi; 17. Maddesinin (f) fıkrası; 22. Maddesi ile geçici Maddesi hakkında iptal istemiyle dava açmışlardır.

Bilindiği gibi; baz istasyonlarının insan sağlığı üzerindeki etkilerine karşı oluşan kamuoyu tepkisi sonucunda, Ulaştırma Bakanlığı, konuya dair bir yönetmelik hazırlamıştı. Ancak bu yönetmelik kamu yararını gözetmek ve kamu sağlığını korumak bir yana, baz istasyonlarını korumaya ve Ulaştırma Bakanlığı dışında herhangi bir kamu kuruluşunun müdahalesini engellemeye yöneliktir.

Toplam etki ölçülmeli

Yönetmeliğin 9. Maddesinin (g) fıkrasına göre, ölçüm sırasında çevrede birden fazla baz istasyonu varsa, bu istasyonların toplam etkisinin ne olduğu değil, sadece ilgi konusu olan istasyonun etkisi ölçülecektir. Oysa, iki farklı GSM operatörüne ait iki ayrı baz istasyonunun yanyana kurulması halinde, iki istasyonun yaymış olduğu elektromanyetik dalgaların toplamı, çevrede yaşayan insanların sağlığı üzerinde daha fazla etki yaratacaktır. Bu etkinin olmaması için, ya toplam etki limit değerleri aşmayacak, ya da istasyonlardan birinin o alanı etkileyecek sınırlar dışına çıkarılması gerekecektir.

Risk grupları korunmalı

16. Maddede ise, baz istasyonlarının sağlık kurumları ile okul öncesi eğitim, temel eğitim ve orta eğitim kurumlarına ait alanlara, kurumun yetkilisi ve ilgili il veya ilçenin mülki amirinden izin alınarak kurulması öngörülmektedir. Baz istasyonlarının kurulacağı bütün alanlarda o yerin ilgisinden izin alma şartı zaten zorunludur. Bu madde, yalnızca sayılan yerlere istasyon kurulmasını meşrulaştırmanın ötesinde bir anlam taşımamaktadır.

Oysa elektromanyetik alanlardan en çok zarar görecektir risk grupları arasında çocuklar, yaşlılar ve hamile kadınlar gelmektedir. Baz istasyonlarının okullar, kreşler, hastaneler, parklar gibi toplu yaşam alanlarına kurulmaması bütün bilim insanlarının ortaklaştığı bir husustur.

Ölçüm bedelini GSM operatörleri ödesin

Yönetmeliğin 22. maddesine göre ise, baz istasyonlarının ölçümünü yaptırmak isteyen kişiler, öncelikle ölçümün bedelini ödemek zorundadırlar. Ancak, ölçüm değerlerinin limitlerin üzerinde olması halinde, ölçüm giderleri işletmeci tarafından ölçümü yaptıran kişi ya da kuruluşlara ödenecektir. Yönetmeliğin yayımlanmasından önce kurulmuş bulunan baz istasyonlarına herhangi bir denetim öngörülmemiş olması karşısında, mevcut istasyonların ölçüm bedellerinin etkiye maruz kalanlar tarafından ödenmesinin adaletle bağdaşır bir yanı yoktur. Bu yükümlülük işletmecilere ait olmak zorundadır ve ölçümün bedeli onlar tarafından ödenmelidir.

Sayılan bu nedenlerden dolayı Ulaştırma Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu bu yönetmelik iptal edilmeli ve ilgili diğer bakanlıklar, odalar, meslek kuruluşları ve akademisyenlerle birlikte kamu sağlığını “gerçekten” koruyan bir yönetmelik hazırlanmalıdır.

Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

03 Ekim 2000

TERMİK SANTRALLARA FİLTRE TAKMAZSANIZ HALKI ZEHİRLERSİNİZ

Yatağan Termik Santrali üç gündür zehir saçıyor. Yetkililer, üç gündür tehlikeli boyutlarda kükürtdioksit saçan santrali "Ege Bölgesi elektriksiz kalır" gerekçesiyle durdurmuyorlar; ancak halkı evlere kapatmaktan başka bir önlem de almıyorlar.

Aslında bu felaket göz göre göre geldi. Yıllardan beri mühendis odaları, çevre kuruluşları termik santrallara filtre takılması, desülfürizasyon işleminin yapılması için tesislerin kurulması gerektiğini belirttiler. Elektrik Mühendisleri Odası da, yıllardan beri bu konuda yapılması gerekenleri vurguladı. Ancak "bize bir şey olmaz" mantığı burada da kendini gösterdi. Hurdalıkta nükleer atığın bulunduğu, vatandaşa radyasyonlu çayların içirildiği bir ülkede başka türlü olması da zaten beklenemezdi.

Ülkede başka yer yokmuş gibi nerede tarım ve yerleşim alanı, ya da doğa harikası olan bölge varsa termik santralleri sanki özellikle oralara kuran zihniyet, başa gelen felaketi de durup seyrediyor. Bu tür durumlara karşı hiçbir önlem programı düşünmedikleri belli olan yetkililer, herhalde şimdi havaların uygun gitmesi için dua ediyorlar.

Bugüne kadar yaşanan felaketlere, ortaya çıkan sorunlara karşın, arka arkaya kurulan hükümetlerin enerji ve çevre konusuna yaklaşımları hiç değişmedi. Havanın zehirlenmesi nedeniyle 1952'de Londra'da, 1930'da Belçika'da yaşanan toplu ölümlerin ülkemizde de yaşanması istenmiyorsa, bu tür yerleşim bölgelerine alternatif enerji kaynaklarıyla çalışan santraller kurulmalı, mevcut termik santrallerde desülfürizasyon tesisleri bir an önce yapılmalı, bu tür yatırımlar için mutlaka ÇED raporu istenmeli, meslek odaları ve çevre kuruluşlarının uyarılarına kulak verilmelidir.

Biz yıllardan beri anlatmaya çalışıyoruz ama bir yandan doğayı ve insanı en temel zenginliğimiz olarak görmeyen, bir yandan kamu kaynaklarını derhal özelleştirme hırsına kapılış olan devlet yetkilileri, kulaklarını tıkamaya devam ediyorlar.

Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

02 Kasım 2000

ARABAĞLANTI ANLAŞMASI NİHAYET İPTAL EDİLDİ. KAMUNUN ZARARINI KİM ÖDEYECEK?

Elektrik Mühendisleri Odası'nın açmış olduğu davada; Ankara 9. İdare Mahkemesi'nin 1999/577 E, 2000/831 K no'lu ve 04. 10. 2000 tarihli kararıyla; Türk Telekom ile GSM operatörleri arasında yapılan arabağlantı anlaşmasının çağrı sonlanma ücretleriyle ilgili Ek: D-Çizelge 1 ilave 1A.1 bölümü, kamu yararına aykırı bulunarak iptal edildi.

EMO, 14. 10. 1998 tarihinde Türk Telekom ve GSM işletmecileri arasında yapılan arabağlantı anlaşmasının karşılıklı ücretlendirme sisteminin, Türk Telekom aleyhine asimetrik olarak belirlenmesinin kamu yararına aykırı olduğu gerekçesiyle dava açmıştı. Mahkemenin iptal ettiği bölüm de bu ücretlendirmeyi içermektedir.

Arabağlantı anlaşması nedir?

İki farklı iletişim şebekesi arasında haberleşme yapılabilmesi için, şebekelerin birbirleri ile bağlantısı olmalıdır. Şebekelerin bağlandıkları noktaya arabağlantı noktası denir. İki şebeke arasında bir çağrı trafiği varsa ve telefon ücretleri abonelerden bu şebekelerin işletmecileri tarafından ayrı ayrı toplanıyorsa, bu şebekeler arasında bir arabağlantı anlaşması yapma zorunluluğu doğmaktadır.

Ancak Türk Telekom ve GSM işletmecileri arasında imzalanan anlaşmalar asimetrikti. Yani Türk Telekom şebekesinde başlayıp GSM şebekesinde sonlanan bir dakikalık çağrı için, Türk Telekom'un GSM işletmecisine ödediği para ile, ters yöndeki bir dakikalık bir çağrı için GSM işletmecisinin Türk Telekom'a ödediği para eşit değildi.

Anlaşmanın imzalandığı dönemde, Türk Telekom şebekesinde başlayıp bir GSM şebekesinde sonlanan çağrının bir dakikası için aboneden tahsil edilen 31 cent'lik ücretin 11 cent'ini Türk Telekom, 20 cent'ini GSM işletmecisi; bir GSM işletmecisinin şebekesinde başlayıp Türk Telekom'un şebekesinde sonlanan çağrının bir dakikası için aboneden tahsil edilen yaklaşık 31 cent'lik ücretin alan içinde 1.4 cent'ini, alan dışında 2.5 cent'ini Türk Telekom, kalanını da GSM işletmecisi almaktaydı.

Bugünkü tarifeye göre ise Türk Telekom şebekesinden GSM şebekesine doğru olan aramalarda, aboneden alınan 35 cent'ten vergiler düşüldükten sonra Türk Telekom'a net 6 cent, GSM işletmecilerine net 7.69 cent kalmaktadır. GSM şebekelerinden Türk Telekom şebekesine doğru olan aramalarda ise, aboneden alınan 35 cent'ten vergiler düşüldükten sonra Türk Telekom'a alan içi aramalarda net 1.4 cent, alan dışı aramalarda net 2.5 cent, GSM işletmecilerine alan içi aramalarda net 11.6 cent, alan dışı aramalarda net 10.6 cent kalmaktadır.

GSM şebekeleri ile Türk Telekom şebekesi arasındaki aylık trafik göz önünde bulundurulursa, GSM işletmecilerinin lisans bedeli olarak ödedikleri 1 milyar doları sadece bu asimetrik arabağlantı anlaşmasına dayanarak Türk Telekom'dan çoktan tahsil ettikleri ortaya çıkmaktadır. Bu hesaba GSM işletmecilerinin kendi şebekeleri içindeki aramalardan ve sabit ücretlerden doğan gelirleri ile yatırım teşvikleri sonucu edindikleri muafiyetler dahil değildir.

Kamunun paraları heba edildi

Türk Telekom'la GSM operatörleri arasında imzalanan lisans anlaşması imtiyaz sözleşmesi biçiminde yapılmıştır. Ancak, imtiyaz sözleşmesi eki olan ara bağlantı anlaşması imtiyaz kapsamında değerlendirilmemiş, taraflar arasında özel hukuk sözleşmesi olarak imzalanmıştır.

Ulaştırma Bakanlığı ve Türk Telekom bir noktadan sonra yapılan yanlış görmüş ve anlaşmanın düzeltilerek simetrik hale getirilmesi için çeşitli girişimlerde bulunmuş,

ancak bir çözüm bulamamışlardır. Arabağlantı anlaşması, idarenin her türlü üstün yetki ve hakka sahip olduğu imtiyaz sözleşmesi kapsamında değerlendirilmediği için, yetkililer çaresiz kalmıştır.

Ancak İdare Mahkemesi EMO'nun açmış olduğu dava vesilesiyle bunu bir imtiyaz sözleşmesi olarak kabul etmiş; imtiyaz sözleşmelerinde kamu yararına aykırı hükümler bulunamayacağına işaret etmiş ve anlaşmanın ilgili bölümünü iptal etmiştir.

Peki şimdi kamunun zararını kim ödeyecek? Yıllardan beri Türk Telekom'un ve abonelerin parasını GSM şirketlerine peşkeş çeken Telekom yetkilileri mi, dönemin hükümetleri mi, yoksa GSM operatörleri mi? Hiçbiri! Çünkü mahkeme kararı geriye doğru yürümeyeceği için paranın ödenmesi talep edilemeyecek. Yani kamunun paraları gitti gider!

Elektrik Mühendisleri Odası dava açmamış, arabağlantı anlaşması yargı tarafından iptal edilmemiş olsaydı kamunun bu büyük zararı hala devam ediyor olacaktı. Hele hele bu anlaşma da tahkim kapsamına girmiş olsaydı, zarardan geriye dönüş çok daha zor olacaktı.

Hiç kimsenin kamunun kaynaklarını bu kadar pervasızca peşkeş çekmeye hakkı yoktur. Şimdi başlatıldığı iddia edilen "temizlik" kampanyasına bu anlaşmayı yapan ve uzun süre kamuoyundan gizleyen yetkililer de dahil edilmeli, bile bile yapılan bu zarara uğralma operasyonunun sorumluları yargı önüne çıkarılmalıdır.

Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

04 Kasım 2000

TÜRK TELEKOM'UN SATILMASIYLA EKONOMİNİN DÜZELECEĞİ YALANDIR

Uzunca bir dönemdir satış tartışmaları süren TT'de sona doğru gidiliyor. Dünya Bankası emrediyor, "**Milliyetçi Hükümet**" derhal yerine getiriyor!

29 Kasım 2000 tarihinde Dünya Bankası Başkanı James D. Wolfensohn'un Başbakan Bülent Ecevit'e yazmış olduğu mektupta aynen şu ifadeler yer almaktadır: "...2001 yılı ekonomik politika çerçevesine ilişkin olarak en geç bu hafta sonuna kadar yapılacak ivedi bir açıklama, piyasalara Hükümetinizin kararlılığının sürekliliği konusunda açık bir işaret gönderecektir. Anlayışımız, bu politika çerçevesinin, iddialı 2001 Yılı Bütçesi'ni gösterecek kuvvetli bir mali önlemler paketini, Türk Telekom A.Ş.'ye bulunacak stratejik ortak için belirli işletme hakları dahil daha çekici ihale koşullarını ve elektrik ücretlerinde Devlet Elektrik Şirketi (TEAŞ)'in mali kayıplarını durduracak artışları içereceği yönündedir."

Başbakan Bülent Ecevit, IMF Başkanı James D. Wolfensohn'un mektubunu alır almaz 30 Kasım 2000 tarihinde yaptığı yazılı ve sözlü açıklamada ".. TELEKOM'un özelleştirilmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı imzaya açılmıştır. Bu Kararname ile TELEKOM hisselerinin %33,5'lik kısmının blok satışının yapılması ve İcra Komitesi'nde çoğunluğun stratejik ortak temsilcilerine verilmesi öngörülmektedir. Bu amaçla TELEKOM Özelleştirme Kurulu ihalenin koşullarını belirleyerek 15 Aralık 2000 tarihine kadar kamuoyuna duyuracaktır" demiştir.

"Stratejik ortak" yasalara aykırıdır

Bakanlar Kurulu'nun, TT'nin %33.5'inin blok satışına ve icra kurulunun çoğunluğunun "stratejik ortağa" verilmesine ilişkin kararı, mevcut yasal düzenlemelere ve kamu yararına aykırıdır.

406 sayılı yasada, 1995 yılında 4107 sayılı yasa ile yapılan değişiklikle, TT'nin en çok %34'ü gerçek ve tüzel kişilere satılabilir. 406 sayılı yasada 1996 yılında 4161 sayılı yasa ile yapılan değişiklikte ise, hisse satışının "halka arz, blok satış, yurt içi ve/veya yurt dışı sermaye piyasalarında satış, borsada borsa usul ve esasları çerçevesinde satış, menkul kıymetler yatırım fonları ve/veya menkul kıymetler yatırım ortaklıklarına satış suretiyle" yapılacağı belirtilmiştir.

TT'nin gerçek ve tüzel kişilere satılabilecek %34'lük hissesinin tamamının blok satış yöntemiyle satılması gerek yukarıdaki yasa hükmü, gerekse kamu yararı açısından kabul edilemez.

Diğer yandan, bir süredir tartışmaları kamuoyuna yansıyan bu süreçte ortaya atılan "stratejik ortak" tanımının ne olduğu da halen belirsizliğini korumaktadır. TT hisselerinin blok satış yapıldığı yabancı şirkete yönetimde çoğunluk hakkı tanınmış olması ise, hukuk mevzuatımıza ve doğal tekel konumundaki TT eliyle yürütülen telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülüş tarzına aykırıdır.

Enis Öksüz hükümette kalacak mı?

Bir yıl önce IMF, Dünya Bankası ve uluslararası tekellerin isteği doğrultusunda yasal düzenlemeleri yapılan TT'de son engel de aşıldı. Daha bir kaç gün önce "Türk Telekom'u peşkeş çekmek istiyorlar" diyen Ulaştırma Bakanı Sayın ENİS ÖKSÜZ, "Türk Telekom'un %33,5'nin satışına ve satın alan stratejik ortağa ise icra kurulunda çoğunluk hissesi verilmesi"ne ilişkin Bakanlar Kurulu kararını imzaladı.

Bilindiği gibi, Bakanlar Kurulu tarafından kararlaştırılan bu yöntem Ulaştırma Bakanı Sayın ENİS ÖKSÜZ şiddetle karşı çıkmakta ve ülke yararına aykırı olduğunu sürekli vurgulamaktaydı. Oysa yasaya göre, "satışa sunulacak hisselerin ne kadarının ve hangi satış yöntemiyle satılacağına... Özelleştirme İdaresi Başkanlığının görüşü ve

Ulaştırma Bakanlığı'nın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca karar verilir." Ulaştırma Bakanı, karşı çıktığı ve kesinlikle kabul edilemez bulduğu bu oran ve yöntemi Bakanlar Kurulu'na nasıl teklif etmiştir? Basına yansıyan haberlere göre, Sayın ÖKSÜZ, Bakanlar Kurulu karar verdikten sonra "ikna" edilmiştir. Bu haberlerden, Ulaştırma Bakanlığı'nın teklifi olmaksızın Bakanlar Kurulu kararı oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Ulaştırma Bakanı, bakanlığının görüşü aksine, kendi açıklamalarıyla çelişen ve ülke yararlarına bu kadar aykırı bulduğu bir konuda karar alan Hükümette kalmaya devam edecek midir? Yoksa, başında bulunduğu bakanlığın "siyasi irade" adı altında, IMF ve Dünya Bankası tarafından yönlendirilmesine göz yummaya devam mı edecektir? Bunu hep beraber göreceğiz.

Telekomünikasyon alanında özel tekel yaratılacak

27.01.2000 tarih ve 4502 sayılı yasa ile, TT'nin özelleştirilmesine ilişkin son yasal düzenlemeler de yapılmış ve telekomünikasyon alanındaki işleyişle ilgili ilkeler belirlenmiştir. TT'nin mevcut düzenlemeler çerçevesinde özelleştirilmesi halinde bile böylesine stratejik bir kamu hizmetinin yürütülmesinde özel tekelleşmenin doğacağı aşıkarken, yasal mevzuatı da aşarak, açıkça tekelleşmenin yaratılacak olması anlaşılır bir durum değildir.

Oysa 4502 sayılı yasanın çıkarılma gerekçelerinde:

"...telekomünikasyon hizmetlerinin kamu hizmeti niteliği ve stratejik öneminin dikkate alınması şarttır. Bugün tüm gelişmiş devletler, söz konusu mülhazalarla telekomünikasyon sektörünü, kendileri işletmeci olarak sektörde kalmaları dahi, sıkı bir biçimde düzenlemekte ve denetlemektedirler"

"bu Kanunun ana amacı... telekomünikasyon hizmetlerinin bir yandan etkin, ileri, güvenilir ve verimli olarak en son teknolojik gelişmelere de yanıt verebilecek şekilde düzenlenmesi, diğer yandan da temel telekomünikasyon hizmetlerinin, kamu hizmeti niteliğine, stratejik önemine ve Devletin temel niteliklerine uygun olarak yürütülmesidir"

"Devlet; Türk Telekom açısından, yasalar, yönetmelikler ve görev sözleşmesi dahil idari düzenlemelerle kamu hizmeti, asgari hizmetler ve asgari kalite ile ilgili veya ülke çıkarları ve stratejik önemin gerektirdiği önlemleri alabilecektir" görüşlerine yer verilmiş ve bu stratejik kamu hizmetinin denetiminin en etkin yolu olarak şu durum ortaya konulmuştur.

"Türk Telekom'un bu kanunla değiştirilen 406 sayılı Kanun ve özel hukuk hükümlerine tabi olması, Türk Telekom'un Devlet denetiminden çıkacağı anlamına gelmemektedir. Öncelikle, Devlet, %51 pay sahibi olarak, Türk Telekom'un yetkili organlarının kontrolünü elinde tutmaya devam edecektir."

Ancak, Bakanlar Kurulu kararıyla "stratejik ortağa" yönetimde çoğunluk hakkı verilmesiyle mevcut yasal düzenlemelere ve bu yasal düzenlemelerin gerekçelerine aykırılık söz konusu olmuş ve bu stratejik kamu hizmeti üzerindeki "devlet denetimi"nin en önemli unsurundan vazgeçilerek bu alan "stratejik ortak" lakaplı yabancı bir şirkete terk edilmiştir.

Başbakan Sayın Bülent ECEVİT'e soruyoruz; aldığınız karar 4502 sayılı Yasayı çıkarırken ileri sürdüğünüz gerekçelerinize uyuyor mu? İcra Heyeti'nde çoğunluğu verdiğiniz 'stratejik ortak' nasıl denetlenecek?

Para piyasalarında yaşanan kriz yapay olarak yaratılmıştır ve TT'nin satışını hızlandırmaya yöneliktir!

Son günlerde mali piyasalarda meydana gelen kötü gidişin nedeni olarak TT'nin özelleştirilmemiş olması gösterilmişti. TT'nin özelleştirilmesiyle ilgilenen çevrelerin ortaya attığı bu yalanın işe yaradığı anlaşılmaktadır.

Böylesi hikayelerle ilk defa karşılaşmıyoruz. Bilindiği gibi, tahkim konusunda Anayasa değişikliği yapılmadan önce de, yabancı sermayenin kapıda beklediği, Anayasa değişikliği yapılırsa bu sermayenin ülkeye akacağı kandırmacası bizzat sorumlu kişilerce ileri sürülmüştü. Oysa Anayasa değişti ve kapıda bekleyen sermaye değil, sermayenin sözcüsü IMF'nin yeni ağır reçeteleri olduğu anlaşıldı.

Şimdi de, TT'nin IMF ve Dünya Bankası'nın dayatmaları sonucunda, kabul edilemez koşullarda ihale edilmesi kararlaştırıldı. Ancak, bozuk ekonominin düzelmeyeceğinin ve yeni acı reçetelerle karşı karşıya kalacağımızın anlaşılması için fazla zaman geçmeyecek.

Hükümet tarafından alınan karar 'ulusal çıkarlarımıza aykırıdır ve bir kamusal alan ne idüğü belirsiz bir stratejik ortağa devredilemez'.

Bu karar geri alınmadığı takdirde, EMO ve HABER SEN olarak iptali için gerekli yasal yollara başvuracağız.

Kamuoyuna saygılarımızla.

EMO Yönetim Kurulu ve HABER-SEN Yönetim Kurulu

04 Aralık 2000

HÜKÜMET ADIM ATMAK İÇİN CEZAEVLERİNDE KAÇ KİŞİNİN ÖLMESİNİ BEKLİYOR?

Şu anda bazı cezaevlerinde sürmekte olan ölüm orucu 47. gününe girdi. Turuklu ve hükümlüler mahkumlar adım adım ölüme yaklaşıyorlar. Pek çoğu da sakatlanmış durumda.

Tüm demokrat kamuoyu, F tipi cezaevi girişiminin vahim bir noktaya doğru gitmekte olduğuna dair hükümete defalarca uyarılarda bulundu ama sağır kulaklar duymadı.

Bir kez daha söylüyoruz: F tipi cezaevlerinin yapılış nedeni siyasi suçluları tecrit etmektir ve CIA patentli bir uygulamadır. Bu cezaevlerinin amacı bireyi hayattan uzaklaştırarak, muhalif kişiliğini yoketmektir. CIA direktifleriyle ABD’de, Latin Amerika’da ve Almanya’da uygulanan yalıtma ve kişiliksizleştirme politikasını “Batı’da da böyle” diyerek savunmuş insanlık suçudur.

Daha fazla ölüm, daha fazla sakatlanmış, hafızasını, organlarını yitirmiş insan istenmiyorsa bir kez daha uyarılarımızı yineliyoruz.

1. Tehlike sınırına yaklaşan ölüm oruçlarının sona erdirilmesi için bir an önce F tipi cezaevleri konusunda adım atılması gereklidir.
2. İlk adım Terörle Mücadele Yasası’nın 16. Maddesi’nin kaldırılmasıdır. Yürürlükte bulunan TMY’nin 16. Maddesi “terör suçlusu” adı altında siyasi mahkumları ve tutukluları ayırt etmeden hücreye koymayı emrediyor. Tüm bu hükümler evrensel hukuka aykırıdır.
3. Kamuoyuna sürekli yalan söyleniyor. Cezaevlerinde önemli olan yaşanacak yerlerin lüks olup olmaması değil, hükümlü ve tutukluların diğerlerinden yalıtılmamasıdır. En lüks yerlerde bile yalnız kalırsanız çıldırırsınız.
4. F tipi cezaevleri mimari yapılarıyla ortak yaşama alanlarını kaldırmakta ve dolayısıyla insanca yaşama imkanını da ortadan kaldırmaktadır.
5. En önemli sorunlardan biri can güvenliğidir. Bugüne kadar Diyarbakır, Ümraniye, Ulucanlar ve Burdur gibi eşitli cezaevlerinde devletin koruması altında bulunması gereken çok sayıda siyasi mahkum ve tutuklu öldürüldü ve yaralandı. F tipi cezaevinde tek başına bırakılmış insanların yetkililere güvenmesi için hiçbir neden yoktur, çünkü devletin siyasi mahkumlara bakışında en küçük bir değişiklik olmamıştır. Cezaevlerinde insanca yaşama koşulları sadece mafya babaları, katliamcı çeteler ve soyguncular için vardır.
6. Cezaevleri, infaz sistemi ve hukuk sistemi ile bütünlük içinde ele alınmalı, insan haklarına ve evrensel hukuk ilkelerine uygun değişiklikler vakit geçirilmeden yapılmalıdır.
7. Cezaevleri denetiminde ilgili meslek kuruluşları ve insan hakları örgütlerinin de yer alacağı yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Bu amaçla ilgili bakanlıkların, TTB, TBB, TMMOB ve insan hakları kuruluşlarının katılımıyla bir çalışma grubu oluşturulmalıdır.

Çözüm mü, ölüm mü?

Cezaevlerinde koğuş sistemi mi, F tipi mi gibi yanlış bir tartışma sona erdirilmelidir. Bugün Türkiye’de terör suçlusu diye nitelendirilen insanların büyük bölümü en basit pankart asma, bildiri dağıtma ve afiş yapıştırma nedeniyle 12-24 yıl arası cezalara çarptırılmakta ve cezaevlerinde en ağır koşullarda kalmaktadırlar.

Bu soruna gerçekten çözüm isteniyorsa adalet sistemi baştan aşağı değiştirilmeli,

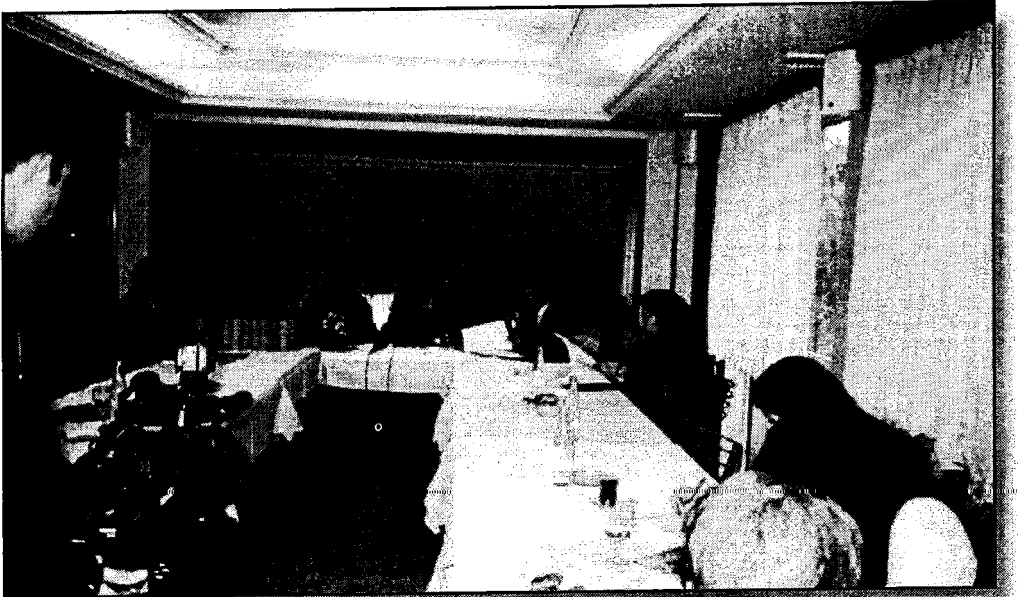
yargı bağımsızlaşmalı, 12 Eylül rejiminin getirdiği baskıcı, düşünce özgürlüğü, örgütlenme ve propoganda hakkına engel olan tüm yasalar değiştirilmelidir.

Yıllardan beri devlette hakim olan, „demokrasi bizim için lükstür ve ancak ulusal dış hedeflere bağlıdır“ anlayışında en ufak bir değişiklik olmamıştır. Bu anlayış devam ettiği sürece cezaevlerindeki mahkumların can güvenliği, kişilik hakları her zaman tehdit altında olacaktır.

Tüm kamuoyunu 47 gündür adım adım ölüme yaklaşan, çoğu sakat kalacak insanların ve onların dışarda aynı acıyı yaşayan ailelerinin sesine kulak vermeye çağırıyoruz.

Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

05 Aralık 2000

EMO, TÜRK TELEKOM'UN ÖZELLEŞTİRİLMESİ OPERASYONUNA KARŞI YARGIYA BAŞVURDU

Türk Telekom'un özelleştirilmesine dair hükümetin uzunca süredir yürütmekte olduğu hukuksal süreç neredeyse tamamlanmıştır. Ancak sürecin başından beri belirttiğimiz gibi Türk Telekom'un özelleştirilmesi operasyonu bir dizi hukuksuzluğa sahne olmuştur.

Yaptığımız uyarıların dikkate alınmaması sonucunda avukatlarımız, kamu yararının zedelendiği görüşünden hareketle, Oda adına bugün dava açmışlardır. Dava, Başbakanlık, Ulaştırma Bakanlığı ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na karşı ve Türk Telekom'un yüzde 33.5'lük hissesinin blok olarak stratejik bir ortağa satılmasıyla ilgili Bakanlar Kurulu kararı, Özelleştirme Yüksek Kurulu kararı ve ihale ilanının iptali istemiyle Danıştay'da açılmıştır.

Hükümetin, ülkemizin en stratejik ve en karlı kamu kuruluşlarından birini satmakta gösterdiği telaş, IMF ve Dünya Bankası talimatlarını bir an önce yerine getirme isteğinden kaynaklanmaktadır. Türk Telekom'un satışıyla ekonominin düzeleceği tezi tam bir masaldır.

Bu telaş, Kurumun satışında her türlü hukuk ilkesini çiğnemeyi de beraberinde getirmiştir. Bağımsız yargının, yapılan bu hukuksuzluklara dur diyeceğinden emin olarak, ülkemizin kaynaklarının yağmalanmasına ve uluslararası tekelere peşkeş çekilmesine karşı verdiğimiz mücadeleyi sürdüreceğiz.

Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

03 Ocak 2001

YILLARDIR SÖYLEDİKLERİMİZ TEK TEK GERÇEKLEŞTİ. ENERJİ KRİZİ YOK, ENERJİ YÖNETİMİ KRİZİ VAR!

Türkiye zor bir dönemeçten geçiyor. Türkiye, öngörü yeteneğini yitirmiş bir ülke tablosu çiziyor. Hepimiz, gazete manşetlerinden ve ekranlardan gündelik hayatımıza yansıyan baş döndürücü bir gündemle karşı karşıyayız. Öyle ki, bu atıl seyircisi konumuna geldiğimiz gündem aklımıza ve ruh durumumuza zarar veriyor. Televizyonlarda seyrettiğimiz görüntüler hepimizi dehşete düşürüyor. Susurluk'la ortaya çıkan çete, mafya ve siyaset ilişkilerinin yeni bir boyutu ortaya çıkıyor. Dehşetle izlediğimiz görüntülerin bir ucu yine siyasetçilere bulaşıyor. Son yılların büyük alt-üst oluşlarını ve çalkantılarını birlikte yaşadık. Türkiye tarihinin en büyük krizi ile karşı karşıya. Üstelik bu kriz yalnızca ekonomik boyut içermiyor; aynı zamanda bir yönetim krizi yaşıyoruz. Ama tek başına yönetim krizi demek de sorunu açıklamıyor. Bir ahlaki kriz aynı zamanda. Bu sorunu yalnızca ahlaki bir kriz olarak da göremeyiz, aynı zamanda bir hukuk krizi. Bütün kurumların ve bütün toplumsal hayatın değerler sisteminde meydana gelen aşınma Türkiye'yi çürütüyor.

Biz bugüne kadar Elektrik Mühendisleri Odası ve Enerji Yapı Yol Sen olarak, Türkiye'ye çöreklenmiş olan bu mafya, çete, tarikat sultasına, özelleştirme adı altında gerçekleşen yağma sürecine her fırsatta dikkat çektik. Siyaset kurumu ve bürokrasinin, iş adamlarıyla hiç bir kural ve ölçü tanımayan iç içe oluşu ortadadır. Bu ilişkinin tarafları, içine düşmüş oldukları çıkmazı hala ve büyük bir arsızlıkla savunmaya kalkışmaktadırlar. 1980'lerden itibaren bu ülkede iktidara gelmiş bütün siyasi partiler ortaya çıkamayan şaibeli ilişkiler ağında, sorumluluk sahibidirler. Çünkü bu mekanizmanın içinde "temiz kalmak" olanaklı değildir. Elbette herkes kirlidir demiyoruz. Bu ülkede kamu yararının farkında, devletin temel ödevlerinin bilincinde olan büyük bir çoğunluk var. Ancak ne yazık ki küçük çıkarlar uğruna felç edilmiş bir mekanizma ile karşı karşıyayız. Bu mekanizma hepimizi, bu şaibeli sürecin pasif izleyicisi konumuna getiriyor. Herkesi kirliliyor.

1984 Özal iktidarlarıyla başlayan dönem, adım adım kamuyu, özel çıkarlar uğruna yok etme yöntemini vazgeçilmez kural haline getirmiştir. "Benim vatandaşım işini bilir" zihniyetinin temsilcileri, "Anayasayı bir kere delmekten bir şey çıkmaz" zihniyetinin temsilcileri, "devleti küçültmek adı altında yağmayı büyütmüşlerdir". Altını çizmekte fayda görüyoruz: Türkiye, 1984'ten bu yana her derde deva diye özelleştirme politikalarına kilitlenmiştir. Kamunun vazgeçilmez işletmeleri, tamamen kasıtlı olarak zarara itilmiş, siyasal istismara uğramış veya "zararda" gösterilmiştir. Oysa Türkiye ekonomisinin bugüne değin, yükünü sırtlamış olan ve küçük çıkarlar uğruna heba edilen KİT'lerdir.

Bugün ibretle izlediğimiz "Beyaz Enerji Operasyonu" sıradan bir yolsuzluk değildir. Tüm enerji politikaları masaya yatırılmalıdır!

Son bir haftadır yürütülmekte olan "Beyaz Enerji Operasyonu" sadece basit bir yolsuzluk meselesi değildir; yıllardır Elektrik Mühendisleri Odası, Enerji Yapı Yol Sen ile konuya duyarlı diğer oda, sendika ve demokratik kitle örgütlerinin sayısız kez yaptığı uyarıların ve eleştirilerin ne denli haklı olduğunun en büyük göstergesidir.

Yıllarca "Enerji krizi yoktur, enerjide yönetim krizi vardır" dedik. Operasyonun ortaya çıkardığı tablo, bu krizi çok güzel tanımlamaktadır. Enerji alanında 1984'ten bu yana izlenen politikalar, operasyonla ortaya atılan iddialardan daha vahimdir. Bugüne kadar yapılan herşey kamu yararı bir kenara atılarak, hukuk ayaklar altına alınarak gerçekleştirilmiştir.

Bugün artık ortaya çıkarılmak zorunda kalınan yolsuzlukların gerçek nedeni enerji alanındaki tüm sistemin bozuk olmasıdır. Ortaya çıkarılmak zorunda kalınmıştır, çünkü artık deniz bitmek üzeredir. Yıllarca bu alana yatırım yapacağımız bahanesiyle milyarlarca dolar harcanmıştır ve sonuç neredeyse sıfırdır. Ülkenin enerji altyapısı çökmek üzeredir.

Ortada çöpe atılan milyarlarca dolar ülke kaynağı vardır. Kamu yararı sözkonusu olduğunda bulunamayan kaynak, tekellere ve yandaşlara rant dağıtmaya sıra geldiğinde derhal bulunabilmektedir.

Gündemdeki tartışma hedef saptırmaya yöneliktir!

İşin en vahim yanlarından biri operasyonun yapılış biçimiyle başlayan tartışmalardır. "Düğmeye asker mi, yoksa hükümet mi bastı?" tartışması hedef saptırmaya yöneliktir. Sayın Mesut Yılmaz'ın demokrasi havarisi kesilerek "askeri yönetim gelirse daha fazla yolsuzluk olur" sözleri şu anda yapılmakta olanların mazereti olamaz. Mesut Yılmaz ne zamandan beri demokrasi havarisi kesilmiştir? Demokrasinin en temel ilkelerinden biri şeffaflık ve kurumların denetime açık olması, sorgulanabilmesidir. Sayın Mesut Yılmaz demokrasiyi bu kadar önemsiyorsa ve samimiyetine inanmamızı istiyorsa, öncelikle anti demokratik yasaların değiştirilmesi için mücadele etmelidir.

Yolsuzlukların ortaya çıkarılmasını istemek, askeri idareye davetiye çıkarmak anlamına gelmemektedir. Yapılması gereken, operasyon kapsamındaki iddiaların doğru değerlendirilmesi ve bugüne kadar sürdürülen enerji politikalarının kamuoyu önünde tartışılmasıdır. Basın organları susturulmaya çalışılarak temize çıkmak mümkün değildir. İktidarın tek alternatifi olarak askeri rejimi göstermek talihsizliktir ve "kendini vatan kurtaran" ilan eden yöneticilerimizin tipik psikolojisidir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı (ETKB) tarafından başlatılan soruşturma ve görevden almaların operasyonla ilgisi olmadığı anlaşılmaktadır. Bu girişimi, yapılan açıklamalarla birlikte değerlendirdiğimizde, sonu nerede biteceği belli olmayan soruşturmanın genişlemesini önleme çabası olduğu kuşkusuz doğmaktadır. Görevden alınan görevlilerin tümünün ileri sürülen iddialarla ilgili olarak görevlerinden alındığı konusunda da açıklık yoktur. Hatta bazı bürokratların "nükleer santrallara karşı görüş bildirmekten, bazılarının ise Sayın ERSÜMER'in kimi yanlış uygulamalarına karşı olduklarından görevlerinden alındıkları" söylenmektedir.

Buna karşılık gözetiminde bulunan bürokratların şimdiye kadar yürütülen enerji politikalarının belirleyicisi oldukları bilinmektedir. Bakan tarafından sürekli terfi ettirilerek ödüllendirilen bu bürokratlar, tüm şaibeli ihale ve özelleştirmelere imza atmışlardır. Ancak bu kişiler ETKB'nın kurmaylarıdır ve yaptıkları hiçbir işlemin Bakanı'nın bilgisi dışında olması düşünülemez.

Öte yandan gözetimine alınan müteahhitlerin bugüne kadar ki enerji politikalarının belirlenmesinde önemli bir paya sahip olmaları ve Dünya Enerji Konseyi (WEC) Türk Milli Komitesi (TMK) ile ETKB'nin son yıllarda enerji konusundaki söylemlerinin aynışmış olması düşündürücüdür. TMK'nın enerjiyle ilgili bütün ihalelerde, işletme hakkı devir sözleşmelerinde son derece etkili ve adeta şirketlerin hukukunu savunur konumda olduğu bilinmektedir. TMK Başkanının bu soruşturmalar çerçevesinde gözetimine alınmış olması bir başka düşündürücü konudur. Bakanlığın tüm ihale ve sözleşmelerinde TMK'nın etkili ve belirleyici olduğu iddia edilmektedir.

Enerji talanı için hukuk ilkeleri çiğnenmiştir!

Enerjiyi yöneten en üst düzey yetkililerin, ülke yararına enerji politikaları oluşturmak yerine şahsi çıkarları için çalıştıkları anlaşılmaktadır.

Uzun zamandır Çok Taraflı Yatırım Anlaşmaları (MAI) ve Çok Taraflı Yatırımları Garanti Antlaşması (MIGA) adı altında başlatılan ve ulusal hukukun yerine uluslararası tahkimi öngören, yani sermayenin sınırsız hakimiyeti anlamına gelen süreç, maalesef ülkemizde Anayasamızın 47, 125 ve 155. Maddelerinin değişmesiyle ulusal hukuk yerine uluslararası tahkimin pratik bir sorun olarak karşımıza çıkmasını getirmiştir. Uluslararası tahkim, yabancı sermaye rejiminde en liberal özelliklere sahip olan Türkiye'nin yeni tip bir sömürgecilik olgusuyla karşılaşmasına yol açacaktır. Tahkim geriye doğru işletilmiş, Dünya Bankası'ndan sonra IMF de Türkiye'de büro açmıştır. Yani kapitülasyonlar geri geldi. Dünya Bankası Temsilcisi Hükümete ve Enerji Bakanlığına 'tavsiyelerde' bulunuyor; "enerji sektörünüzü hızla özelleştirin ve İşletme Devri Hakkı şeklinde değil mülkiyetiyle devredin ve uluslararası kuruluşlara satın"; ayrıca "elektrik enerjisine 2004 yılına kadar her ay en azından %3.2 zam yapın" diyor.

Bu durum aslında bir sürpriz değildir. Avrupa Enerji Şartı ile başlayan süreç ülkemizin Avrupa'nın enerji merkezi olmasına yönelik bir süreçtir. Dünya Bankası'nın tavsiyeleri doğrultusunda gerekli adımlar atılmaktadır. Dünya Bankası TEK'in ikiye bölünmesiyle başlayan süreci sürdürmekte ve TEAŞ'ın Üretim A.Ş., İletim A.Ş. ve Tahhüt Ticaret A.Ş. olarak üçe bölünmesi operasyonunu hiç bir yasal düzenleme olmadan sürdürmektedir. Daha sonra üretimin tümünden özelleştirilmesi istenmekte ve artık elektrik enerji sektöründe kamusal denetimin yanı sıra ulusal denetim de ortadan kaldırılmaktadır.

Enerji altyapısının yağmalanması ve uluslararası tekeller tarafından paylaşılması, gelmiş geçmiş hükümetlerin yandaşlarına rant dağıtılması için gereken herşey ETKB yetkilileri tarafından birer birer gerçekleştirilmiştir.

- Anayasa'ya aykırı yasalar çıkartılmıştır,
- Herhangi bir yasal dayanağı olmadığı halde Bakanlar Kurulu kararlarıyla işlem yapılmıştır,
- TBMM'de tüm kamuoyunun gözleri önünde yapılan pazarlıklar sonucunda uluslararası tahkim Anayasa'ya madde olarak konulmuştur,
- Bununla yetinilmemiş, tüm hukuk ilkeleri ayaklar altına alınarak uluslararası tahkim geriye doğru işletilmiştir,
- Özel sektörün finansal olanaklarından yararlanma bahanesiyle, elektrik santralleri ve dağıtım bölgelerinin işletme hakkı iki yıllık karına karşılık gelecek bir bedelle devredilmiştir. Ayrıca bu işletme hakkı bedellerinin ödenmesi için Hazine garantisıyla kredi alma taahhüdünde bulunulmuştur. Bütün bunların yanında işletme hakkı devir bedelleri tarifeye yansıtılarak yük, tüketicilerin sırtına bindirilmiştir.

Bu soruları kim yanıtlayacak?

Ülkenin enerji altyapısının daha fazla tahrip edilmesi istenmiyorsa bu yolsuzluklar sonuna kadar soruşturulmalı, sorumlular hangi makamda olursa olsun cezalarını çekmeli ve öncelikle şu sorulara yanıt verilmelidir:

1. Akkuyu nükleer santral ihalesinin iptaline kadar geçen sürede sayısız iddia ortaya atılmış ve ihaleye giren konsorsiyumların komisyon ve rüşvet dağıttıkları öne sürülmüştür. İhalenin iptalinin ardından sayın Mesut YILMAZ, "çok fazla masraf ettikleri" gerekçesiyle bu konsorsiyumlara otuzar milyon dolar verilmesini önerbilmiştir. Bu iddialar bugüne kadar neden araştırılmamıştır ve yapılan bu masraflar nelerdir? Sayın YILMAZ neden böyle bir öneri yapma ihtiyacı duymuştur?
2. 1989 yılında İstanbul'un Anadolu yakasının elektrik dağıtımıyla görevlendirilen Aktaş Elektrik A.Ş.'nin hikayesi tam bir hukuksal ve ekonomik skandala dönüşmüştür. Bu skandala neden olanlar, devletin bütün denetim organlarının birçok

raporuna rağmen bu şirketle kurdukları anlaşılmaz ilişki sonucu kamuyu trilyonlarca lira zarara uğratan ETKB bürokratlarıdır. Başta usulsüz mahsuplaşma olmak üzere, çok sayıda hukuk ihlali yapıldığını tespit eden raporlara ve kesinleşmiş yargı kararlarına rağmen bu şirketin görev sözleşmesi neden iptal edilmemiştir?

3. ÇEAŞ ve Kepez hakkındaki SPK raporlarında belirlenen birçok usulsüzlük ortadadır. Bu raporlara rağmen ETKB, sözkonusu şirketlerle ilgili herhangi bir araştırma ve denetim yapmamakta ısrarcı davranmıştır. Raporlarda yazılan tüm hukuksuzluklara rağmen bu şirketlere elektrik dağıtım görevi verilmesi ve eski görev bölgesinin genişletilmesi kararı neden alınmıştır?

4. Yüzer-gezer santraller apar topar gündeme getirilmiş; Devlet İhale Kanunu, çevre ve sağlıkla ilgili tüm yönetmeliklerdeki yükümlülüklerin dışına çıkartılmıştır. Ülke ekonomisine, enerji politikasına herhangi bir katkısı bulunmayacak olan, eski teknolojiye dayanan ve ülke ekolojisinde onca tahribata yolaçabilecek böyle bir karar, nasıl ve neden alınabilmiştir?

5. Enerji özelleştirmeleri sonucu, santrallerin bakım onarım işlemleri genellikle ehil olmayan firmalara verilmiş ve 2000 Nisanı'nda Afşin-Elbistan Santrali'nde bakım aşamasında olan 340 MW'lık bir türbin devre dışı kalmıştır. Arıza raporu incelendiğinde işletme ve bakım aşamasında mühendis olmadığı ve arızaya ehliyetsiz kişilerin müdahale ettiği anlaşılmaktadır. ETKB ile ERGVERBUND Şirketi arasında imzalanan Afşin-Elbistan A Santrali'nin işletme hakkı 20 yılığına devir sözleşmesinde maden sahaları bedava verilmiş, ayrıca kamu zararına birçok madde içerilmiştir. Bu sözleşme tam bir talan belgesi niteliğindedir. Santraldaki arıza sonucu beşyüz milyon dolarlık bir zarar meydana gelmiştir. Böyle bir sözleşme neden yapılmıştır ve arıza neden uzun süre kamuoyundan gizlenmiştir?

6. DPT ve raporlarında da yeraldığı gibi, Yap-İşlet (Yİ) ve Yap-İşlet-Devret (YİD) modelleriyle yapılan elektrik santrallerinin şirketlerine verilen alım garantisi uygulamasından dolayı TEAŞ, şu ana kadar yaklaşık bir milyar dolar zarara uğratılmıştır. Uygulama devam ettiği sürece bu zararın boyutunun otuz milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir. Yİ ve YİD modelli santrallarda ortalama olarak bir kilowattsaat enerji 4-5 cent iken, hangi gerekçeyle 12 cent'e satın alınabilmiş ve üretmedikleri halde bu bedeller ödenmeye neden devam edilmiştir?

7. Dönemin ETK Bakanı, Başbakanı ve Cumhurbaşkanı, tahkim maddesi Anayasa'ya konulduğu takdirde, uluslararası sermayenin ülkemize akacağı, milyarlarca dolarlık yatırımlar yapılacağı, aksi takdirde bu sermayenin kaçacağını söyleyerek Meclis'e ve kamuoyuna adeta şantaj yapmışlardır. Bununla da yetinilmemiş, evrensel hukuk ilkeleri çiğnenerek uluslararası tahkim geriye doğru işletilmiştir. Yaklaşık bir buçuk yıllık süre geçmesine rağmen enerji alanına yönelik rutin sermaye akışı dışında, uluslararası sermaye tarafından tek kuruluşluk yatırım yapılmadığı gibi TEAŞ'ın açıklarını kapatmak için bir buçuk milyar dolar dışarıya aktarılmıştır. Uluslararası tahkimin çıkması için çırpınanlar milyarlarca dolarlık sermayenin gelmemesini nasıl açıklayacaklardır?

8. Her nükleer santral ihalesinden önce sürekli elektrik kesintileri yapılmıştır. Yıllarca bu kesintilerin bilinçli olduğunu ve kamuoyunu nükleer santral konusunda ikna etmek için yapıldığını söyledik. Bugün basında da aynı iddialar yer almakta ve kesintilerin bu bürokratların çıkarı için gerçekleştirildiği söylenmektedir. Bu iddialar doğruysa kesintileri gerçekleştiren yetkililer kimlerdir ve haklarında soruşturma yapılmış mıdır?

9. Mavi Akım ya da kimilerininin Mavi Rüya diye isim taktığı, Karadeniz'in iki bin metre dibine boruları döşeyip, Samsun'a Rus doğalgazını getirecek proje hakkında söylentiler alıp yürümüştür. Gazprom ile yapılan anlaşma doğrultusunda

Samsun'dan itibaren dağıtım sorumluluğu Rus Stroytransgaz'a verilmiş, bu şirket Samsun-Ankara arası boru hattının döşenmesi sorumluluğunu iki Türk müteahhide vermiştir. İki Türk müteahhit de ANAP'lıdır. Rusya Karadeniz'in dibine döşeyeceği boru hattı için finansman yaratamazken, Türkiye hiç düşünmeden Samsun-Ankara hattını inşa edecek konsorsiyuma elli iki milyon dolarlık avansı, hem de sözleşmede sonradan yapılan bir değişiklikle ödemiştir. Bu elli iki milyon doların hesabını kim verecektir?

10. Elektrik dağıtım şebekelerine şu ana kadar altmış milyar dolarlık yatırım yapılmıştır ve halen yedi milyar dolarlık yatırım sürmektedir. 20-30 yıllık karları kırk milyar doları bulan elektrik üretim ve dağıtım santrallerinin işletme hakları iki yıllık karlarına karşılık devredilecektir. Yapılan bu sözleşmelerde şirketlerin hiçbir katkısı bulunmadan yatırımlar, vergiler, işletme hakkı devir bedelleri, bakım onarım hizmetleri tamamen tüketicilere yansıtılacaktır. Milyarlarca dolarlık ekonomik kayıba yolaçan ve tüketicilere büyük bir yük getiren, şu ana kadar da büyük skandallara neden olan (AKTAŞ, ÇEAŞ, KEPEZ) bu uygulama neden hala devam ettirilmektedir?

11. İşletme hakkı devir bedellerinin Katma Değer Vergisi'ne tabi olup olmadığı konusunda Maliye Bakanlığı ve ETKB arasında yaklaşık bir yıldan beri bir tartışma yürütülmektedir. ETK Bakanı her zaman olduğu gibi tercihini şirketlerden yana kullanmış ve kamunun yaklaşık altıyüz milyon dolarlık gelir elde etmesini sağlayacak olan KDV Kanunu'nun değiştirilmesi teklifini hazırlamıştır. Sürekli kaynak sıkıntısından sözeden bir hükümet, hangi gerekçeyle bir çırpıda altıyüz milyon dolarlık bir kaynağı gözden çıkarabilmektedir?

Çözüm gerçekten isteniyor mu? İsteniyorsa bu talepler yerine getirilmelidir:

- Bu operasyon sadece birkaç kişinin cezalandırılmasıyla bitmemelidir. Sorun, çok daha derinlerde ve ülkenin enerji politikası baştan aşağıya değiştirilmelidir.
- Enerji alanındaki özelleştirmeler derhal durdurulmalı ve bugüne kadar özelleştirilmiş olan tüm kuruluşlar denetime tabi tutulmalıdır.
- Enerji Piyasası Yasa Taslağı Meclis'ten derhal çekilmelidir. Bu yasa taslağı daha önce enerjide uygulanan talan politikasının önemli bir sacayağını oluşturmakta, sektörü tam bir karmaşaya sürüklemekte ve kar hırsına terketmektedir. Nitekim, bu yasa taslağı mevcut şaibeli enerji bürokrasisi tarafından hazırlanmıştır ve bugüne kadar uygulanan yanlış enerji politikalarının bir uzantısıdır. Bu alanda yeniden bir planlama yapılarak ulusal enerji politikası geliştirilmeli ve bugünkü başıboşluğu doğuran bütün mevzuat ve kararlar askıya alınmalıdır.
- TEAŞ ve TEDAŞ birleştirilerek, ülke kaynaklarının en verimli şekilde değerlendirildiği, iletim ve dağıtım hatlarının iyileştirilerek kayıp-kaçakların en aza indirildiği, kamu yararı ve ülke çıkarlarını her şeyin üzerinde tutan bir enerji politikası geliştirilmelidir.
- ÇEAŞ ve KEPEZ'le ilgili SPK raporlarına rağmen, bu şirketlerle ilgili herhangi bir araştırma ve soruşturma yapılmaması sorgulanmalıdır.
- Yüzer-gezer santraller ihtiyaç değildir. Neden gündeme getirildiği ve ihale usullerinde yapılan değişikliklerin kimlere yaradığı incelenmeli, bu konudaki soruşturma karar mercilerine kadar uzanmalıdır.
- Nükleer santral ihalesiyle ilgili ortaya atılan iddialar araştırılmalıdır. İhaleye katılan şirketlerin masraflarını ödeme önerisini ortaya atan sayın Mesut YILMAZ'ın neden bu öneriyi yaptığı açığa çıkarılmalıdır.
- "İpin ucu nereye giderse gitsin" araştırılmalı, bu operasyonun akibeti Susurluk soruşturmasına benzememelidir. Son on yılda ETK Bakanlığı yapanlar ve ETKB bürokratları hakkında soruşturma açılmalıdır.

- Soruşturmanın selameti açısından ETK Bakanı Sayın Cumhur ERSÜMER görevden alınmalıdır.
- İçerisinde Elektrik Mühendisleri Odası, sektörde örgütlü sendikaların ve tüketici kuruluşlarının temsilcilerinin yer aldığı bir üst kurul oluşturulmalıdır.
- Ekonomik ve stratejik olarak ülkenin geleceği açısından en önemli sorun olan enerji politikamızın bundan böyle sağlıklı yürüyebilmesi için Sayın Cumhurbaşkanımızın Devlet Denetleme Kurulu'nu görevlendireceğini umuyoruz.

Elektrik Mühendisleri Odası ve Enerji Yapı Yol Sen'in enerji sektörüne dair tüm öngörülerini gerçekleştirmiş, tüm eleştirileri ne yazık ki haklı çıkmıştır. Biz iki kuruluş olarak, enerji alanındaki yağma ve talana, hukuk ihlallerine karşı dün olduğu gibi yarın da karşı çıkamaya ve gerçekleri söylemeye devam edeceğiz.

Ali YİĞİT-Elektrik Mühendisleri Odası-Yönetim Kurulu Başkanı

Cengiz FAYDALI-Enerji Yapı Yol Sen-Genel Başkanı

11 Ocak 2001

YARGI-SEN YÖNETİCİLERİ GERÇEKLERİ SÖYLEDİĞİ İÇİN Mİ HAPİSTE?

Birkaç gün önce 19 Ocak'ta geceyarısı apar topar evlerinden gözaltına alınarak üç gündür TEM'de tutulan Tüm Yargı-Sen Genel Merkez ve Ankara Şube yöneticilerinin bir bölümü sorgulandıktan sonra serbest bırakıldılar. Ancak Tüm Yargı-Sen Genel TİS Sekreteri Hürriyet Pınar, Ankara Şube Başkanı Necdet Bekçi ve Şube Örgütlenme Sekreteri Figen Öner, dün "terör örgütüne yardım ettikleri" gerekçeyle tutuklandılar.

F tipi cezaevlerini eleştiren, yanlışlarını ve yolaçacağı sonuçları dile getiren, hükümetin bu konudaki uygulamalarına karşı çıkan ve son cezaevleri operasyonunda yaşananlara sessiz kalmayan herkes aynı suçlamayla karşı karşıya. Yetkililer, cezaevleri konusunda kendileri gibi düşünmeyen herkesi baskı altına almaya ve sindirmeye çalışıyor. Adresleri, kimlikleri belli; gözönünde olan insanların geceyarıları polis nezaretinde gözaltına alınmaları da bu sindirme taktiğinin bir parçasıdır. En son İstanbul Barosu yönetimi benzer bir suçlamayla karşı karşıyadır.

Yargı-Sen yöneticilerinin suçu nedir? Cezaevi operasyonunda yaşanan vahşeti kamuoyuna duyurmak mı? F tipi cezaevlerinin sadece mahkumlar için değil çalışanlar üzerinde de yarattığı tahribatı anlatmak mı? İnfaz koruma memurlarının insanca yaşama ve sendikal haklarını savunmak mı? Cezaevlerinde yaşanan suistimallerin, rezaletlerin, ayrımcılığın "içerden" ve "susmayan" tanıkları olmak mı?

"Hayata Dönüş" operasyonu diyerek 30'dan fazla insanın ölümüne, yüzlencesinin yaralanmasına neden olanlar, şimdi de geride kalan tecritte, yaralı, sakatlanmış, ya da ölmek üzere olan mahkumların durumlarını öğrenmemize engel olmaya çalışıyorlar; ancak güneş balçıkla sıvanamaz.

Yargı-Sen üyelerinin kamuoyunu bilgilendirme, F tipi cezaevlerinde yaşananları anlatma, sendikal hakları ve insanca yaşama koşulları için mücadele etme hakları en meşru haklarıdır. Bu hakları ellerinden alınamaz. Yargı-sen üzerindeki baskılar bir an önce kalkmalı, yöneticileri serbest bırakılmalıdır.

Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

24 Ocak 2001

AKTAŞ ELEKTRİK'İN HUKUK İHLALLERİ NE ZAMAN SORGULANACAK?

Kısa bir süre önce başlayan "Beyaz Enerji" operasyonu gözleri bir kez daha enerji sektörüne çevirdi. Beş yıldan bu yana büyük çap ve tutardaki özelleştirme işlemleri ile gündemde olan enerjinin, bu kez yolsuzluk nedeniyle öne çıkması bizler için şaşırtıcı olmadı. Kamusal çıkar için uğraş veren kurum ve kişiler gibi Elektrik Mühendisleri Odası da, yıllardır bu alanda yapılan işlemlerin çoğunda yolsuzluk olduğunu, kamu ve ülke çıkarlarının göz ardı edildiğini biliyor, söylüyor ve engellemeye çalışıyordu. Yaşananlar ne kadar haklı olduğumuzun bir kez daha tescil edilmesidir.

Ancak bugüne kadar görmez, duymaz, konuşmazı oynayan yasama, yürütme ve yargıdan müteşekkil devletin, ne olup da birden harekete geçtiği bizim için önemliydi. Ortada bir çıkar çatışması mı, yoksa ciddi bir temizlik iradesi mi vardı? Bunun ortaya çıkması için "olmaz ise olmaz" konular/dosyalar mevcuttu ve biz bunların açığa çıkması için bekledik.

Henüz "dağ fare doğurdu" demek istemiyoruz; ancak yolsuzluk soruşturması "düg-meye kim bastı?" tartışmasına dönüştü, gözaltına alınanlar sorgulayanları enerji sektörü işlemleri hakkında "bilgilendirdikten" sonra serbest bırakıldılar; nükleer enerji ve bakan hakkında bir iki iddia yayılır gibi oldu, gorisi henüz gelmedi.

AKTAŞ A.Ş. ile ilgili olarak bir kez daha yargıya başvuruyoruz

1990 yılından bu yana "Yurttaş karşı örgütlü suç" niteliğine kavuşan, kamuoyunun yakından bildiği dosyalar hiç gündeme getirilmeden "Beyazlatılmış Bir Enerji" den bahsetmek mümkün olabilir mi? Bu çerçevede, hala bir şeyler yapılabilir umuduyla, gerçekten bu yönde bir irade olduğuna inanarak, devletin resmi denetim organları tarafından saptandığı halde bugüne kadar hiçbir işlem yapılmamış birtakım usulsüzlükleri yargıya götürmek istedik.

Sektörde özelleştirme uygulaması çerçevesinde ilk görevlendirilen şirket olan, görev başladığı 1990 yılından bu yana İstanbul Anadolu yakasında yaşayan yurttaşlar başta olmak üzere, çalışanlar, mühendisler, TEAŞ, TEDAŞ, SPK başta olmak üzere kamu kurumları ve müfettişlerin başlıca sorunu haline gelen AKTAŞ Elektrik ile ilgili olarak Danıştay'da görülmekte olan idari dava dışında, ilk kez olarak, usulsüzlük nedeniyle suç duyurularında bulunacağız.

Saptanan usulsüzlüklerin esas itibarıyla iki sorumlusu bulunmaktadır; bir yanda şirket yöneticileri, diğer yanda da bu usulsüzlüklere gözlerini yuman Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bürokratları Şirket yöneticileri hakkında, şirketin idare merkezi İstanbul/Kadıköy'de bulunduğu Kadıköy Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulacaktır. Suç duyurusu konusu işlemler, tamamıyla Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Teftiş Kurulu ile Başbakanlık Teftiş Kurulu raporlarıyla ortaya çıkarılmış, belgeleri ile ortaya konmuş usulsüzlüklerdir.

Gönül isterdi ki, Türkiye Cumhuriyeti idaresi, yurttaşına karşı sorumlu, demokratik bir yapı olmanın gerekliliği içerisinde şeffaflığı kurumsallaştırsın, yurttaşlar kendileri ile ilgili her türlü bilgi ve belgeye ulaşma şansına sahip olsun, devletin denetim birimleri dışında, devlet ve sermayeden bağımsız kamusal örgütler tarafından bu bilgi ve belgeler ışığında idarenin ve kamu hizmeti yürüten tüm şirketlerin işlem/hesapları incelensin, denetlensin ve yolsuzluklara karşı başından önlem alınsın; ama maalesef olanlar böyle değil.

Genel itibarıyla usulsüzlükler şöyle sıralanabilir;

1. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın AKTAŞ'a yönelik 1997 yılı denetim raporunda (rapor 1998 yılında hazırlanmış) AKTAŞ Elektrik'in, uyarılara rağmen, elektrik dağıtım hizmetlerinin yürütülmesi amacıyla kendilerine tahsis edilen/

kamulaştırılan bir takım yerlerin mülkiyetini usulsüz bir şekilde kendi mülkiyetine aldığı yazılı. Bu, mülkiyeti kamuda olması gereken bir yerin özel şirket mülkiyetine geçmesi demek olup, oldukça ağır bir suç niteliği taşımaktadır. Üstelik, bu şirket lehine kamulaştırma yapılmasının mümkün olmadığına dair Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nun kararı ortada durmaktadır.

2. Yine 1997 yılı raporunda, şirketin ihalelerinde hiçbir koşul/şarta uyulmadığı, alımların sürekli olarak aynı firmalardan yapıldığı, bu firmaların çoğunun da AKTAŞ Elektrik'in yan şirketleri olduğu ihalelere ilişkin doğru dürüst kayda rastlanmadığı, satın alma komisyon karar defteri bile olmadığı yazılı. AKTAŞ ile iş yapan bir çok şirket Artam ailesinin dışında (Cengiz Artam özellikle) Ramazan Doğramacı ve Baki Sankaya isimli kişiler tarafından kurulan ve yönetilen şirketlerdir. Bu husus, ticarete hile karıştırmak suçunu oluşturduğu gibi, SPK Yasası ve Rekabet Yasası hükümlerine de aykırıdır.

3. Başbakanlık Teftiş Kurulu'nun 1997 yılında yayımlanan raporunda, AKTAŞ Elektrik'in alımlarında en çok iş yaptığı şirketlerin, aynı binada faaliyet gösteren ve AKTAŞ'ın yan şirketleri olduğu belirlenen şirketler olduğu, bu şirketler ile AKTAŞ Elektrik ticari kayıt ve defterleri arasında çelişkiler saptandığı, vergi usulsüzlüğü ve yanlış bildirimlere rastlandığı belirtilmektedir. Bu rapordan sonraki tarihte de, şirket ile yan şirketler arasındaki ilişki ortada mali suç olduğu izlenimi verecek türdendir. Bu nedenle, konu Maliye Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Mali Suçları Araştırma Kurulu'na (MASAK) bildirilecektir. İnanıyoruz ki bu konuda yapılacak ciddi bir inceleme, 1994 yılında faaliyetine son verilen Marmarabank ile AKTAŞ Elektrik ilişkisi dahil bir çok bilinmeyeni ortaya çıkaracak, Türkiye'nin karanlık on yılı kısmen de olsa aydınlanacaktır.

4. ETKB'nin 1997 yılı denetim raporunda, şirketin görevi devraldığı 1990 yılından bu yana, sözleşme ile derhal yerine getirmesi gereken bir husus olmasına karşın, devraldığı ve kullandığı tesislerin sigortalanması için hiç bir işlem yapmadığı tespiti vardır. Sözleşmeye aykırı davranarak kamu zararı oluşturulması söz konusudur, bu nedenle görevi kötüye kullanma ve ihmalden suç duyurusunda bulunulacaktır.

Elektrikte Güç Bedeli Uygulaması ya da Vatandaşın alıp Yap İşlet Devret'e/Yap İşlet'e vermek!

Bu usulsüzlük dosyaları yanında, çoğu yurttışı doğrudan ilgilendirmesi nedeniyle elektrikte uygulamaya konan güç bedeline de değinmekte yarar var. Önceleri sabit ücret adı altında başlatılan uygulama hukuk engeline takılınca aynı işlem güç bedeli adı altında tekrarlanıyor. Bu bedeller her hangi bir hizmet karşılığı değildir. Kamu aleyhine işleyen bir YİD ve Yİ süreci sonunda (TEAŞ kendi santrallerinde ortalama olarak 3,3 Cent'e ürettiği elektriği YİD ve Yİ modeli ile kurulan özel kuruluşlara ait santrallerden ortalama olarak 8,8 Cent'e satın almaktadır. Bu projeler nedeniyle TEAŞ'ın 2000 yılı açığı bir milyar Dolar'ın üzerindedir.) TEAŞ ve TEDAŞ'ın bozulan mali yapılarını düzeltmek için örtülü vergi uygulamasıdır.

Elektrik Tarifeleri Yönetmeliği'nde değişiklik yapan ve 09.09.2000 tarih ve 24165 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren yönetmelikle, tek terimli tarifeden elektrik kullanan abonelerin "güç bedeli" adı altında sabit ücret ödemeleri hüküm altına alınmıştır. Herhangi bir gerekçe gösterilmeden (basında yer alan gayri resmi açıklamalarda TEDAŞ ile TEAŞ'ın borçlarından dolayı çok güç durumunda oldukları, bu borçların kapatılabilmesi için kaynak yaratılması gerektiği şeklindeki açıklamalar dışında) uygulamaya konan sabit ücret ile ilgili olarak Danıştay'da dava açılmış ve Danıştay 10.Dairesi'nin 23.11.2000 tarihli kararıyla yönetmelik değişikliği hakkında yürütmenin durdurulması kararı verilerek uygulamaya dur denilmiştir.

Güç bedeli uygulaması TEAŞ ve TEDAŞ açıklarını kapatmak adına getirilse de konunun asıl vahim tarafı dağıtım tümünden özelleştirilmek istendiğinden bu uygulamanın özel kuruluşlarca da sürdürüleceğidir. Tüm yatırımların kamu tarafından

yapıldığı ve abonelerin katılım payı ile desteklediği bir sistemde özel kuruluşlar bu bedeli hangi hizmetleri karşılığı alacaklardır.

Danıştay kararına kadar faturalar ile güç bedeli toplamış olan TEDAŞ ve dağıtım ile görevli şirketler (AKTAŞ, ÇEAŞ, KEPEZ, Kayseri Elektrik) karara rağmen uygulamayı sona erdirmemişlerdir. Danıştay kararının etkisiz bırakılması amacıyla, bu kez aynı hükümler 2001 yılı Bütçe Yasası'na konulmuştur.

30.12.2000 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Bütçe Yasası'nın 43.maddesinin (g) bendine konulan, "Tek terimli tarifeden enerji alan aboneler adına tanzim edilen her elektrik faturası için güç bedeli tahsil edilir. Bu bedelin miktarını tespit etmeye TEDAŞ Yönetim Kurulu yetkilidir" hükmüyle uygulamaya yasallaştırılmaya çalışılmıştır.

Bütçe Yasası'nda yer alan bu hükme dayanarak TEDAŞ Yönetim Kurulu, 01.01.2001 tarihinden itibaren meskenlerden 1.000.000.TL, sanayi abonelerinden 10.000.000.TL ve diğer abonelerden 4.000.000.TL güç bedeli alınmasını kararlaştırmıştır.

Anayasa'nın 161.maddesinde bütçenin hazırlanması düzenlenmiş ve "Bütçe Kanunu'na bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz." yasağı getirilmiştir. Güç bedeline ilişkin olarak 2001 yılı bütçe yasasına konan hüküm anayasanın yukarıda belirtilen hükmüne aykırıdır. Böylesi bir düzenlemenin ancak ilgili yasa ve yönetmeliklerde yapılacak değişikliklerle olması gerekir, ki bu noktada Danıştay değişikliğin hukuka aykırı olduğuna karar vermiştir.

Yürütmenin, açık kapatmak için bir tür vergi olarak ihdas ettiği güç bedeli hukuki değildir, esas itibarıyla elektrik aboneleri abonelik sırasında ödedikleri tesise iştirak bedeli ve her fatura ile ödedikleri sayısız vergi ile oldukça pahalı bir fiyattan elektrik kullanmaktadırlar. Bu yetmezmiş gibi bir de sabit ücret talebinde bulunulması mantıksız ve hukuk dışıdır.

Bütçe Yasası'nın ilgili hükmünün Anayasa'ya aykırı olması nedeniyle halen Danıştay 10.Dairesi'nin 2000/5795 E. sayılı dosyasında görülmekte olan davada, anayasaya aykırılık itirazında bulunularak konunun Anayasa Mahkemesi önüne götürülmesi istenecektir.

Enerji sektöründe yaşanan yolsuzluklar ve usulsüzlükler basına yansyandan çok daha fazladır ve büyüktür. Bu alana dair Bakanlıklar yıllarca ne istedilerse yerine getirilmiş, enerji sektörüne hesap edemeyeceğimiz kadar büyük miktarda kaynak aktarılmıştır.

Özelleştirme mantığının istediği dikensiz gül bahçesi için tüm yapılanlara rağmen sonuç ortadadır. Enerji altyapısında neredeyse hiçbir gelişme olmadığı gibi durum daha da kötüye gitmektedir. Artık deniz bitmiştir. EMO'nun, sendikaların, DPT'nin, uzmanların sözlerine kulak tıkayanlar ülkenin enerji altyapısını çökertmek için ellerinden geleni yapmışlardır.

Bunlar da yetmezmiş gibi enerji sektörünü daha da kaotik bir hale getirecek, kendi ürettiğimiz enerjiyi dışarıya satacak ve vatandaşa elektrik kullanırtmayacak Elektrik Piyasası Yasa Taslağı'nın maddeleri komisyonlardan birer birer geçmektedir.

Hükümeti ve TBMM'deki tüm partileri uyanyoruz. Bugüne kadar uyarılarımızı dikkate almayanlar, hiç olmazsa bugün yaşanan rezaletleri gördükten sonra bu tutumlarını değiştirmelidirler. Bu yasa ülkemizin enerji sorununu çözmek için getirilmemiştir. Bu yasa enerji kaynakları kısıtlı olan Avrupa'nın sorununu çözmek için dayatılmaktadır. Serbest rekabet adına burada üretilen elektrik gelir düzeyi daha yüksek olan Avrupa'ya satılacaktır. Bu hafta görüşülecek yasa taslağında ülke tüketimini garanti altına alacak hiç bir hüküm yoktur.

Elektrik Mühendisleri Odası bundan böyle de haklı uyarılarını yapacak ve kamu adına hukuk mücadelesini sürdürecektir.

Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

29 Ocak 2001 Pazartesi-İstanbul

HORTUMCULARIN, VURGUNCULARIN BEDELİNİ ÇALIŞANLAR ÖDÜYOR

Hükümete gelen tüm partilerin yıllardır çalışanlara söyledikleri tek bir söz var: "Kaynak yok". Hortumculara, vurgunculara, teşvik kredisi adı altında devleti soyanlara, enerji ve telekomünikasyon alanındaki özelleştirmelerinin üzerine atlayanlara, ucuza elektrik üretip devlete pahalıya ya da bedelsiz satanlara verilen kaynaklar hesaplandığında çalışanlara neden bu sözlerin söylendiği ortada.

Çalışanların ödediği bedel sadece uyduruk zamlarla sınırlı değil, pek çok işyerinde kriz bahane gösterilerek insanlar kapının önüne konuluyor ve daha da işten çıkarmaların olacağı söylenmekte. En son NETAŞ'tan 50'nin üzerinde çalışan atıldı. Bilişim sektöründe ve medyada da insanlar topun ağzında ve kitlesel işten çıkarmaların olacağı söylenmekte.

İşten atmalara bahane olarak gösterilen nedenler doğru değildir. Krizin gerçek nedeni mevcut sözümona "ülkesini çok seven" hükümetin IMF politikalarının cansiperane bir biçimde savunucusu olmasıdır. Türkiye bu politikalara tarihinde görülmedik derecede teslim olmuştur ve önüne getirilen her dayatmaya evet demektedir. IMF'nin dayattığı özelleştirme politikaları birer birer hayata geçirilmekte, ülkenin en stratejik kuruluşları üç kuruşa pazara çıkarılmaktadır. Ne halkın ucuza hizmet elde etmesi, ne stratejik çıkarlar, ne kamu alanının yok edilmesi ne de ülkenin bağımsızlığı bu hükümetin umurunda değildir.

Bu politikalardan en fazla etkilenen kesimlerden biri de mühendislerdir. Mühendislerin ülke ekonomisine yaptığı katkı ve yıllarca aldıkları eğitim ve harcadıkları çaba gözardı edilmekte, yaptıkları iş sıradanlaştırılmakta ve işgüçlerinin niteliği azaltılmaktadır. Bir yandan mühendisler diğer çalışanlardan kopartılmakta diğer yandan da düşük ücretler ve işin niteliği değiştirilerek teknisyen haline getirilmektedirler.

Tüm bunlar IMF politikalarının gerektirdiği, ülke enerji ve telekomünikasyon altyapısının özelleştirilme planlarıyla birlikte yürütülmektedir. Devletin artık teknolojiyi geliştirmeye, nitelikli mühendis yetiştirmeye ihtiyacı kalmamıştır. Ülkenin en değerli kuruluşlarında araştırma-geliştirme faaliyetleri birer birer sonlandırılmış, hatta uluslararası tekellerden bağımsız biçimde ülkenin teknoloji altyapısını geliştirmeye çalışan bilim insanları ve mühendislere gözdağı verilmiştir. NETAŞ'ta, TELETAŞ'ta zamanında yapılanlar bunlardır. Zaten dışa bağımlı olan teknolojik yapımızda nefes boruları açmak dahi istenmemektedir.

Parlamentoyu, hatta bizzat kendini devreden çıkaran hükümet, ülkeyi kurullar eliyle yönetmekte, atanmışları seçilmişlerin önüne geçirmekte bir an bile tereddüt etmemektedir. Ekonomi, bütçe, kaynakların tahsisi parlamento denetimi dışındadır ve IMF'ye kolaylık sağlayacak, onların istediği kararları gözünü kırpmadan alacak kurullara havale edilmiştir.

Zamanında hortumculara, vurgunculara ülkeyi teslim eden politikaları da IMF belirlemiş ve bizim gibi ülkelerde aynı süreçlerin yaşanmasına neden olmuştur. Şimdi sermaye akışının sorunsuz olmasını ve borçların düzenli ödenmesini istedikleri için şeffaflıktan, dürüstlükten, kamu kaynaklarının denetlenebilir olmasından bahsediyorlar. Ne güzel! Ama bu politikaların içerisinde de çalışanlara yer yok ve bedelini üç kuruşa razı olmakla ve işsiz kalmakla ödeyecekler.

Çalışan kesimlerin mühendislerin, mimarların bu politikalardan bekleyecekleri hiçbir şey yoktur. Kaynak yok teranesine ve işsizlik, yoksulluk dayatmalarına karşı tek güvencemiz kendi örgütlülüğümüzdür, odalarımızdır, sendikalarımızdır, kendi sektörümüzde Elektrik Mühendisleri Odası'dır. Örgütlenme, sendikalaşma mücadelesi yürütmeden mühendisler işsizliğe, yoksulluğa, sırandalaşmaya ve niteliksizleştirilmeye mahkum olacaktır.

Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

01 Şubat 2001

ELEKTRİK PİYASASI YASASI NE GETİRİYOR?

Son günlerde Meclis'te görüşülmekte olan ve hızla komisyonlardan geçirilen yasa tasarısının amacı "elektriğin yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve çevreyle uyumlu bir şekilde tüketicinin kullanımına sunulması için, rekabet ortamında özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösterebilecek, mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir Elektrik Enerjisi Piyasasının oluşturulması ve bu piyasada bir düzenleme ve denetim sağlanması" olarak açıklanmaktadır.

Beyaz Enerji Operasyonu, ülkemizdeki enerji yönetimi sisteminin kökten değişmesi gerektiğini açıkça göstermiştir. Şimdi bu yasayla gereken değişikliğin yapılacağı iddia ediliyor. Oysa bu yasa tasarısının mimarlarının hemen hemen tümünün DGM'lik olması veya TBMM'de Gensoru'ya maruz kalmaları ve bugüne kadar attıkları her adımın elektrik sektörüne kaos getirdiği ve pahalılaştırdığı düşünülürse çok da şeffaf bir piyasa ortamının olamayacağı baştan bellidir.

Bu yasa ülkemizin enerji altyapısını daha da kaotik bir duruma sokmaktan, enerjiyi kat be kat pahalı hale getirmekten, ülkenin enerji altyapısını dağıtmaktan başka bir işe yaramayacaktır.

1- Tasarıyı Kimler Hazırladı?

Elektrik Piyasası Yasa Tasarısı'nın fikir ve eylem babası Dünya Bankası'dır. Tasarı DÜNYA BANKASI ile birlikte Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Coopers And Lybrand Firması'nca mayalandı. Beyaz Enerji Operasyonu'nda sorgulanan bürokratlar ve Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi etrafındaki bir grup iş adamı ve sözde bilim insanlarınca uzunca bir dönemdir dile getirilmekteydi.

2- Tasarı, Hangi Ülke Örnek Alınarak Hazırlandı?

Tasarı İngiltere modeli örnek alınarak hazırlanmıştır. Benzer model ABD-California'da uygulanmaktadır. Yasa tasarısı İngiltere'deki yasanın birebir tercümesidir. Uzunca bir dönem hem kamuoyundan hem de TBMM Komisyon üyelerinden saklanarak tartışılmadan komisyona getirilmiştir.

3- Örnek Alınan Ülke Başarılı Olmuş Mudur?

Örnek alınan İngiltere modelinde elektrik fiyatları artmış, oluşturulan yapay rekabet pazarıyla tekel kırılmış ve pratikte halen tekel durumundaki şirketlerin de pazardaki dominant durumlarını istismar ederek fiyatları istedikleri biçimde ayarladıkları görülmüştür. Özelleştirmeyi izleyen ilk iki yıl içinde Central Electricity Generation Board (CEGB) çalışanlarının üçte biri işinden olmuştur. Doğalgaza

ağırlık verilmiş, kömür endüstrisi çöküşün eşiğine gelmiştir. Enerji pahalı hale gelmiştir. Ülke kaynakları nükleer yatırımlara zorlanmıştır. California'da ise elektrik sistemi çökmüş, dağıtım ve perakende satış şirketleri iflasın eşiğine gelmiş olup, günlük elektrik kesintileri olağan hale gelmiştir.

4- Yasa, Söylendiği Gibi Bir Rekabet Ortamı Yaratacak mıdır?

Hayır. Doğası gereği elektrik pazarı tekel karakterlidir. Elektrik dağıtım teknolojisinin geldiği boyut bir tüketim noktasına birden fazla üretici/dağıtıcının servis vermesini olanaklı kılmamaktadır. Örneğin: siz televizyon izleme konusunda tercihinizi kablo yayından, komşunuz uydu yayından, bir diğer komşunuz ise çatı anteninden yana kullanabilirsiniz. Oysa aynı televizyonu izlemek için gerekli olan elektriği; sizin (A) şirketinden, komşunuzun (B) şirketinden temin etme gibi bir tercih ve olanağını yoktur. Bu durum ticarethaneler, küçük ve orta ölçekli işletmeler için de böyledir. Konutlar, ticarethaneler, küçük ve orta ölçekli işletmeler enerjilerini ya yetkili dağıtım şirketinden alacak ya yetkili dağıtım şirketinden alacaktır. Ya yetkili dağıtım şirketinin belirlediği fiyattan ya da onun belirlediği fiyattan alacaktır. Seçme şansı yoktur. Rekabet ortamı yoktur.

5- Olası Rekabet Ortamından Kimler Yararlanacaktır?

Yıllık tüketimi 9.000.000 kilowattsaat (kwh)'den fazla olan büyük sanayiciler direkt alım yapabilecek, dolayısıyla rekabet ortamının getireceği ucuz tarifeden yararlanabilecektir. İngiltere örneğinde yirmiiki milyon müşteriden sadece 4.600'ü bu olanaktan yararlanabilmiştir. Bu oran onbinde iki düzeyindedir.

6- Tasarı Yasalarsa Elektrikte Fiyat Artışı Ne Oranda Olacaktır?

Tasarı yasalarsa ise elektrik fiyatları en iyimser tahminle bile en az bugünkünün üç katı olacaktır. Yap İşlet Devret (YİD) ve Yap İşlet (Yİ) modelli projelerin uygulamaya konulduğundan beri elektrik enerjisi ortalama maliyetlerinin %67 arttığı unutulmamalıdır. 1999 yılı sonunda TEAŞ ortalama maliyeti 3,3 Cent iken 2000 yılı sonunda 5,5 Cent olmuş olması olacakların da müjdecisidir. (Bu konuda kaygıları ve beklentileri farklı olsa da imtiyaz sahibi Çukurova Elk. A.Ş. (ÇEAŞ) bile en az iki kat artacağı görüşündedir.)

7- Tasarıda, Fiyat Artışlarına Karşı Tüketici Lehine Önlem Var mıdır?

Tasarıda rekabetin olamayacağı alanlarda tüketici lehine hiçbir önlem yoktur. Yalnızca bir maddede sübvansiyondan söz edilmektedir. California'da yaşanan iflaslar ve elektrik kesintileri dikkate alınmış olsa gerek, fiyatlara kısıtlama getirilmemiştir. Ancak konut, ticarethane ve hizmetlerde tüketilen elektrik fiyat farkları sübvansiyon edilecek olursa bunun Hazine'ye yükü 2001 yılı için 3,4 katrilyon lira olacaktır. Hazine bu açığı yine bizlerin ortak birikimlerinden karşılayacaktır.

8- Tasarıdaki Satış Tarifesi Sayısı Nedir?

Tasarıda 6 adet satış tarifesi bulunmaktadır. Her bir tarife girdi demektir, fiyat artışı demektir. Bu tarifeler şunlardır;

- Toptan satış tarifesi
- İletim tarifesi
- Dağıtım tarifesi
- Perakende satış tarifesi
- Bağlantı tarifesi
- Sistem kullanım tarifesi

Her bir aşamada belli bir ticari karlılık hedefleneceği düşünülürse şimdilik TEAŞ, TEDAŞ biçiminde olan ikili yapı ve ikili kar hedefi her aşama için ayrı ayrı olacak ve fiyatlar artacaktır.

9- Fiyatlara Yansıtılacak Olan, Şirketlerin Ödeyecekleri Lisans Ücretleri Kaç Kaldırılacaktır?

Şirketlerin kurula ödeyecekleri gerçek lisans ücreti vardır ve bunlar maliyetlere yansıtılacaktır. Birkaç örnek verirsek;

- Lisans alma ücreti (lisans alınırken ödenecek)

- Lisans yenileme ücreti (her yenilemede ödenecek)
- Lisans tadili ücreti (her tadilatta ödenecek)
- Lisans sureti ücreti (her suret çıkartımında ödenecek)
- Lisans yıllık ücreti (her yıl ödenecek)

10- Yabancı Şirketlerin Pazardaki Yeri Ne Olacaktır?

Yabancı şirketler Türk şirketleri ile ortaklık kurabilecek veya tek başlarına lisans alabilecek, yan şirket bazında kontrol oluşturabileceklerdir. Ancak sektörel bazda kontrol oluşturacak şekilde pay sahibi olmayacaklardır. Ancak Anayasamızın uluslararası tahkimi kabul etmiş olması, hissesine bakılmaksızın yabancı ortaklar lehine bir ortam oluşturacaktır.

11- Yabancı/Yerli Şirket Ortaklıklarında Yasa Dışı Uygulamalarda Vatandaş Hukusal Çerçeve Hakkını Arayabilecek Mi?

Hayır. Anayasa değiştirilerek getirilen TAHKİM gereği yabancı şirketler, itirazi hallerinde ülkemiz kanunlarına göre yargılanamamakta, uluslararası yargıya gidilmektedir. Dolayısıyla Türk yargı sisteminin yabancılar üzerinde yaptırım bulunmamaktadır.

12- Tasarı Yasalaşırsa Kamu Nasıl Yapılacak?

Tasarı yasalaşırsa TEDAŞ dağıtım bölgeleri bazında özelleştirilerek dağıtılacak ve geçtiğimiz ay TBMM'deki görüşülerek yasalaştırılan KİT'lerin anonim şirketler olarak yapılandırılmasına ilişkin yasaya dayanılarak TEAŞ Elektrik Üretim A.Ş., Türkiye Elektrik İletim A.Ş. ve Elektrik Taahhüt ve Ticaret A.Ş. adları altında üçe bölünecektir..

13- Özel Sektördeki Yapılanma Nasıl Olacak?

Özel sektörde üretim şirketleri, toptan satış şirketleri, dağıtım şirketleri, perakende satış şirketleri ve otoprodüktörler yer alacaktır.

14- Üretilen Elektrik Ülkemizde Kullanılabilecek Mi?

Üretici şirketlerin isteğine bağlı. Tasarıda, üretim ve dağıtım şirketlerinin ülkemizin doğal enerji kaynaklarını kullanarak elde ettiği elektrik enerjisini bu ülke halkına satma zorunluluğu getirilmemektedir. İstenildiği takdirde enterkonnekte sistem ile elektrik enerjisi başka ülkeye ihraç edilebilecektir. Başka ülke tüketicileri daha fazla para ödeyerek elektrik enerjisi satın alabilecek, dolayısıyla ülkemizdeki tüketicilerin taleplerini karşılama zorunluluğu olmayacaktır. İthalat ve ihracatçı firma ülke içinde ürettiği elektriği iç piyasaya verme zorunluluğu olmadığından ihraç edip, diğer yandan aynı enerjiyi ithal edebilecektir. Böylece ithalat maliyetinin yüksekliğini gerekçe göstererek serbest olmayan tüketiciye yüksek bedelle elektrik enerjisi satma yoluna gidecektir.

Zaten bu yasanın çıkarılma nedeni Avrupa Enerji Şartı ile başlayan, bir dizi düzenlemeyle devam eden ve temelde enerji kaynakları kıt olan Avrupa'nın ilerde oluşacak enerji sorununu çözme niyetidir.

Bu yasa ile ürettiğimiz enerjiyi tüketememe gibi bir riskle karşı karşıyayız. Ülke tüketimi garanti altına alınmadan ihracat izni verilemeyeceği kesinlikle hükme bağlanmalıdır. Ancak üretim fazlası olduğunda ihracata izin verilmeli ve bunu da TEAŞ yapmalıdır.

15- Bu sistem verimlilik sağlayabilecek midir?

Hayır. İletim şirketleri dağıtım işlerinde, dağıtım şirketleri de üretim faaliyetlerinde bulunabileceğinden elektrik enerjisinde kontrol altına alınamayacak ve rantabl olmayan bir çok tesisin kurulmasının yolu açılacaktır. Enerji, sanayinin vazgeçilmez ve önemli girdisi olduğundan enerjideki her çeşit dalgalanma ve kesinti sanayide maliyetlerin artmasına ve sanayi ürünlerinin dünya ölçeğinde rekabet şansının azalmasına neden olmaktadır.

Dünya yaşadığı enerji krizlerinden sonra enerjide üretim maliyetinin son derece düşük olması gereğini keşfetti. Enerjide maliyeti düşürmenin en temel yolu da büyük ölçekli yatırımlara gidilmesidir. Oysa tasarı yasalaşırsa çok sayıda küçük

ölçekli üretici piyasada yer alabilecek, bu da kaynakların verimsiz kullanılması ve israf anlamına gelmekte olup ülke ekonomisini olumsuz etkileyecektir.

16- Tüketicinin Konumu Ne Olacak?

9.000.000 kwh'den fazla yıllık tüketimi bulunanlar "serbest tüketici" olarak adlandırılacak ve bunlar üreticiden doğrudan alım yapabilecekler. Bu limitin altında tüketim yapanlar "serbest olmayan tüketici" olarak adlandırılacak ve yalnızca bölgelerinde lisans sahibi olan dağıtım ve perakende satış şirketinden alım yapabileceklerdir.

17- Üretim Kapasite Projeksiyonu Nasıl Sağlanacak?

Lisans sahibi dağıtım şirketleri talep tahminlerini hazırlayıp Elektrik Taahhüt ve Ticaret A.Ş.'ye, dolayısıyla Kurula sunacak. Büyük ihtimalle ödenek taleplerinde olduğu gibi dağıtım şirketleri gerçek değer üzerinde talep tahmini belirleyecektir. Bütünü ele alındığında arz fazlası oluşacak, Hazine garantisi kapsamında şirketlere tüketim garantisi verildiğinden arz/talep farkına yönelik olarak Hazine'den şirketlere ödeme yapılacaktır.

18- Oluşturulacak Elektrik Piyasası Düzenleme Kurulu'nun Siyasi Bağımsızlığı Olacak Mı?

Hayır. Zira yedi kişiden oluşan Kurulun üyelerini (başkan ve başkan yardımcısı dahil) siyasi iktidar (Bakanlar Kurulu) atayacaktır.

19- Oluşturulacak Kurulda Tüketicilerin, Küçük Üreticilerin, Çalışanların ve Sektörde Doğrudan Yönlendirici Olan Elektrik Mühendislerinin Temsilcileri Olacak Mıdır?

Hayır. Aksine Kurul siyasi iktidarın belirleyeceği altı kişi ve sadece TOBB'dan bir temsilciden oluşacaktır.

20- Yasa Gereği Oluşturulacak Fiyat Tarifelerini Kim Hazırlayacak, Fiyatların İçeriği Ne Olacak?

Bağlantı ve sistem kullanım tarifeleri dışındaki tüm tarifeleri lisans sahibi özel şirketler hazırlayacak, Kurul onaylayacak. Fiyatlar özkaynak, kredi, anapara, faiz ve kur farkları ile şirkete ait yönetim giderlerini, iletim ve bağlantı ücretlerini, lisans ücretlerini, yan hizmet bedellerini, sursarj ödemelerini, altyapı maliyet bedellerini, amortisman, sabit ücret güç bedelini, sayaç kirasını, fazla kullanım ücreti ve şirket karlarını kapsayacaktır.

21- Yasa, TEDAŞ Ve TEAŞ Çalışanları İçin Ne Getiriyor?

Öncelikle 2000 verilerine göre TEAŞ'ta toplam 21.000, TEDAŞ'ta ise toplam 25.000 civarında işçi-memur ve sözleşmeli personel çalışmaktadır. İngiltere ve California'da yaşanan örnekler, getirilen yeni düzenlemeler sonucu bu tür kamu kuruluşlarından en az üçte bir oranında çalışanın atıldığını göstermektedir. Bu yasa kabul edildiği takdirde sonuçları ülkemizde de farklı olmayacak, her iki kurumdan yaklaşık olarak 15.000'den fazla çalışan işten atılacak ya da en iyi ihtimalle muhtelif kamu kuruluşlarına dağıtılacaktır.

22- Daha Önce Yapılan Özelleştirme Girişimleri Başarılı Olmuş Mudur?

Hayır. En önemli örnekler olan Aktaş, ÇEAŞ ve Kepez Elektrik A.Ş.'nin borsadaki tahtaları işleme kapatılmıştır. Aktaş'a el konulmuştur ve bu üç şirkete de yapılan usulsüzlükler ve hukuksuzluklar nedeniyle dava üstüne dava açılmıştır.

Bugün Hemen Hemen Tümünün DGM'lik Olduğu Bir Enerji Bürokrasisinin Dayattığı Yasa Taslağı Enerjimizi Beyazlatabilir Mi?

Daha fazla geç kalmadan yanlıştan dönülmeli ve Enerji Piyasası Yasası Taslağı geri çekilmelidir!

**Elektrik Mühendisleri Odası, Enerji Yapı Yol Sen, Tes İş,
Ankara Ticaret Odası, KİGEM, Tüketici Hakları Derneği**

13 Şubat 2001

AKTAŞ REZALETİNDE NİHAYET ADALET YERİNİ BULDU

Elektrik Mühendisleri Odası'nın yıllardır süren hukuk mücadelesinde nihayet çok önemli bir aşamaya gelindi. 2 Aralık 1997'de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Aktaş Elektrik A.Ş. arasında imzalanan "İstanbul'un Anadolu yakasından elektrik dağıtım ve ticareti hizmetlerinin yapılması için görev verilmesine ilişkin imtiyaz sözleşmesinin" iptali istemiyle açılan davada Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu beklediğimiz kararı verdi.

EMO'nun daha önce açmış olduğu "imtiyaz sözleşmenin iptali"ne ilişkin dava, Danıştay 10. Dairesi tarafından reddedilmişti. Bunun üzerine EMO temyize başvurmuştu. Aradan geçen sürede de Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu 16.06.2000 tarihinde Aktaş'ta yürütmeyi durdurmuştu. Kurul bu kararını, Danıştay 10.Dairesi'nin 1998/6434 E. 1999/6047 K. sayılı 16.11.1999 tarihli kararı ile, Bakanlık ile Şirket arasında imzalanmış sözleşmenin iptali istemiyle EMO tarafından açılmış davada istemin reddine dair kararının temyiz incelemesi sırasında oluşturdu.

Söz konusu imtiyaz sözleşmesinin iptal isteminin reddine ilişkin kararının temyiz istemi bugün sonuçlandı. Elektrik Mühendisleri Odası'nın temyiz istemini bugün görüşerek karara bağlayan Genel Kurul, söz konusu şirket ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı arasında imzalanan imtiyaz sözleşmesini hukuka uygun bulmadı. İmzalanan imtiyaz sözleşmesinde "kamu yararı" bulunmadığına da işaret eden Genel Kurul, 10. Daire'nin imtiyaz sözleşmesinin iptal isteminin reddine ilişkin kararını oy çokluğuyla bozdu. Genel Kurul, imtiyaz sözleşmesinin iptal edilmesi gerektiğine de dikkati çekti.

Peki nedir bu "Aktaş Vakası"?

Aktaş, Elektrik Dağıtımını İle Görevlendiriliyor

Resmi Gazete'nin 7.9.1989 gün ve 20275 sayılı nüshasında yayımlanan 89/14393 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Aktaş Elektrik Ticaret AŞ, İstanbul ili Anadolu yakasında (16.görev bölgesi) elektrik dağıtımını ve ticareti hizmetini yürütmekle görevlendirilir. Görevlendirmeye konu işlem, 3096 sayılı "TEK Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımını ve Ticareti İle Görevlendirilmesi Hakkında Kanun"un 5.maddesi çerçevesinde, o güne kadar, bir KİT olan TEK tarafından yürütülen elektrik dağıtım hizmetinin, anılan görev bölgesinde özel bir şirket olan Aktaş Elektrik AŞ. tarafından yürütülmesi işlemidir.

Bakanlar Kurulu'nun görevlendirmesi sonrası, önce şirket ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı arasında 24.11.1989 tarihli "Görev Verme Sözleşmesi" imzalanmış, ardından da şirket ile Türkiye Elektrik Kurumu arasında 30.03.1990 tarihinde "İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi", 01.7.1990 tarihinde "Elektrik Satış Anlaşması/ESA" imzalanmıştır.

Yargı Süreci

İşletme hakkı devir sözleşmesi imzalandıktan sonra, Vahap Eycan isimli işçi, devir kararının özlük haklarını ihlal ettiği gerekçesiyle sözleşmenin iptali istemiyle dava açar. Dava Danıştay 10. Dairesi'nin 1991/1 E. sayılı dosyasında görülmeye başlanır. Gerekli inceleme sonrası daire, 1993/1752 K.sayılı 29.04.1993 günlü oybirliğiyle alınmış kararıyla, şirket ile TEK arasında imzalanmış işletme hakkı devir sözleşmesinin iptaline karar verir.

Kararı temyiz mercii olarak inceleyen Dava Daireleri Genel Kurulu, usul ve esaslara uygun bulunduğu kararı onaylar ve böylelikle yargı süreci sona ermiş olur. (Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu 1993/358 E. 1994/10 K.sayılı 21.01.1994 günlü kararı).

Karar gereği Aktaş'ın işten el çektilirip, TEDAŞ'ın göreve dönmesi beklenirken, idare, yargı kararını uygulamayarak, hukuken bir geçerliliği bulunmayan 28.12.1994 gün ve 94/6544 sayılı Bakanlar Kurulu kararını alarak Aktaş Elektrik'in faaliyetini sürdürmesine olanak tanır.

Şirketin sözleşmesiz olarak çalışma süreci 1997 yılına kadar sürmüştü ve 02.12.1997 tarihinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile şirket arasında imzalanan "İmtiyaz Sözleşmesi" yürürlüğe sokulmuştur. Bu sözleşmenin iptali istemi ile dava açan ise Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) olmuştur. EMO tarafından açılan davanın dilekçesinde, Aktaş Elektrik Şirketi'nin kamu hizmeti yürütmesinin mümkün olmadığı, şirket hakkında Başbakanlık Teftiş Kurulu tarafından hazırlanan 08.08.1997 tarihli rapor ile Yüksek Denetleme Kurulu raporlarında bir çok usulsüzlüğün tespit edildiği, sırf bu raporların varlığının bile bu şirketin kamu hizmeti yürütmesine engel olması gerektiği ifade edilmiştir.

EMO'nun açtığı davada, Danıştay 10. Dairesi, önce yürütmenin durdurulması istemini reddeder. Red kararını itiraz mercii olarak inceleyen Dava Daireleri Genel Kurulu, 24.08.1999 tarihli kararıyla, red kararını kaldırarak, işlemde kamu yararı bulunmadığı gerekçesiyle yürütmenin durdurulmasına karar verir.

Karar sonrası, uygulama süresinin sonunda Bakanlık Aktaş'a el koyduğunu açıklar ve 16 kişilik bir heyet oluşturarak Aktaş'a gönderir. Biçimsel bir işlem olan bu el koyma kararı, 10. Daire'nin 16.11.1999 tarihli, davanın esastan reddi kararı ile ortadan kalkar.

10. Daire'nin red kararı tarafımızca temyiz edilir ve nihayetinde 16.06.2000 tarihli yürütmenin durdurulması kararı verilir. Gerekçe, şirket ile bakanlık arasındaki sözleşmede alacak/borç ilişkilerinin düzenlenmemiş oluşu ile şirketin kamuya karşı üstlendiği taahhütlerini yerine getirmemiş oluşudur.

Şirkete İlişkin Bilgi, Belge, Dökümanlar

Kurul'un, Aktaş'ın çalışmasında kamu yararı bulunmadığına ilişkin ısrarlı görüşü, bir çok belge ve dökümana dayanmaktadır. Bu belgeler asli olarak, Başbakanlık Teftiş Kurulu (rapor tarihi 25.07.1994, 08.08.1997), Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu

(rapor tarihi 24.03.1992), Sermaye Piyasası (SPK) Denetleme Kurulu (rapor tarihi 21.11.1994, 26.06.1995), Enerji Bakanlığı ve TEAŞ denetim birimleri soruşturma raporları, şirket aleyhine açılan mali ve cezai nitelikteki davalardır.

Bu belgelerde neler yer almaktadır?

- a. Şirket ile TEAŞ arasında her yıl yapılması gerekli mahsuplaşmanın 1997 yılına kadar yapılmadığı, bu nedenle TEAŞ'ın alacakları için davalar açmak zorunda kaldığı, davalar ile talep edilen tutarın 08.08.1997 tarihi itibarıyla, 23 trilyon Türk Lirasına ulaştığı, (artık çok daha fazla)
- b. 1997 yılında 1994 yılına ilişkin mahsuplaşma yapıldığı, ancak burada Aktaş lehine usulsüzlük yapıldığı, 1994 yılında kar elde etmesine rağmen, mahsuplaşmada zarar gösterildiği, karın 1995'e aktarıldığı, Marmarabank'a faaliyetinin durdurulduğu gün yatırılan 240 milyar lira TEAŞ'a ödenmediği halde ödenmiş gibi gösterildiği,
- c. Kayıp kaçak oranlarının taahhüt edilenin üzerinde gerçekleştiği, fiilen bu konuda bir tespit bulunmamasına karşın, sanki tespit varmışcasına olmayan belgenin mahsuplaşma tutanağına ek yapıldığı,
- d. 1994 yılında TEAŞ'ın Aktaş'a elektrik satış fiyatı 1.165 TL/kwh olduğu halde, TEAŞ'ın kamu kuruluşu TEDAŞ'a Avrupa yakasında satış fiyatının 1.196 TL/kwh olduğu,
- e. Uygulamanın Aktaş'a haksız kazanç sağlama organizasyonuna dönüştüğü, Teftiş ve Denetleme Kurulu raporlarında yer alan, sonuçların bir kısmıdır. SPK Denetleme Kurulu tarafından yapılan denetimler sonucunda, Şirket yöneticileri ile Aktaş'a ait yan/paravan şirket yöneticileri hakkında, Sermaye Piyasası Kanunu'nun cezai sorumluluğu düzenleyen 45-46-47.maddelerine aykırılıktan suç duyurularında bulunulmuş ve ilgililer hakkında kamu davaları açılması sağlanmıştır.

Başbakanlık Teftiş Kurulu'nun Yazısı

Mevcut ve bilinen bu belgeler dışında, dosyanın karar aşamasında Başbakanlık Teftiş Kurulu tarafından 01.11.1999 tarihinde Danıştay Başkanlığı'na hitaben gönderilen bir yazı söz konusudur. Görülmekte olan davaya yararı olması amacıyla gönderilen bu yazıda,

- a. 1990 yılından bu yana kayıp kaçak oranlarının yüksek gösterilmesi nedeniyle 34.3 trilyon lira,
- b. Şirketten olan alacaklara 6183 sayılı yasanın uygulanmaması nedeniyle 31.4 trilyon lira,
- c. 1996 yılında şirket tarafından yapılan sermaye artışı işlemi sırasında hileli işlem tesisi nedeniyle, yasal faiz hariç 1.6 trilyon lira,
- d. Fazla temettü ödemesi nedeniyle 7 trilyon lira, haksız kazanç sağlandığı, yani kamu zararı oluşturulduğu ifade edilmiştir.

Enerji Bakanlığı'nın Aktaş'a İlişkin 1997 Yılı Denetim Raporu

Yine dosyada mevcut 1997 yılı denetim raporunda;

- a. Aktaş lehine yapılan kamulaştırmalar sırasında, mülkiyet kamuda kalması gerekirken, bir kısım yerlerde mülkiyetin Aktaş'a geçirildiği,
- b. 1990 yılında gerçekleşen devirden bu yana tesislerin sigortalanması için şirket tarafından hiçbir şey yapılmadığı,
- c. 1997 yılında Aktaş tarafından yapılan hizmet alımlarının %88'inin 12 firmadan, %59'unun iki firmadan (Efe İnşaat AŞ. ile Ar Elektrik AŞ.) %12'sinin 96 firmadan yapıldığı, bu alımlarda rekabet koşullarının oluşturulmadığı, teknik şartnamele-re uyulmadığı, tekliflerin kayda alınmadan, aynı firmalardan alındığı, hususları belirtilmiştir.

Hesabı Kim Verecek?

Yasal denetim kuruluşlarının raporlarında belirtilen rakamların toplamı 150 trilyon liraya ulaşmaktadır. Bu büyüklükteki bir kamu zararının dışında, uygulanmayan yasa hükümleri, yargı kararları, usulsüz işlemler de işin bir diğer önemli boyutudur.

Şirket lehine kamulaştırma yapmanın mümkün olmadığı Danıştay İdari İşler Kurulu'nun 1996/79 1996/83 K. sayılı kararıyla ortaya konmuşken, şirket lehine kamulaştırma yapılmış, üstüne, kamulaştırılan yerlerin mülkiyetinin şirkete geçmesi sağlanmıştır.

1990 yılında TEK bünyesinde çalışmakta olan kamu personeli, yasaya dayanmayan yok hükmünde işlemlerle Aktaş'a devredilmiş, sonrasında da şirket tarafından teker teker işten atılmışlardır; kamu bu yok hükmünde işleme seyirci kalmıştır.

Sözün özü, Aktaş Elektrik 1990 yılından sonra hukuka aykırı olarak, yasa dışı bir şekilde, fiili olarak çalıştırılmıştır. Yaptığı hiçbir işlemin hukuki bağlayıcılığı ve geçerliliği yoktur. Bu Türkiye'nin en büyük hukuk skandalıdır.

Bu skandal nedeniyle başta karar verici kişiler olmak üzere, bir çok kamu görevlisinin hukuki, mali ve cezai sorumluluğu söz konusudur. Trilyonlarca liralık kamu zararından kim, ne kadar sorumludur? Aktaş'ın bu noktaya gelmesine kim sebep olmuştur? Bu denli usulsüzlüğü bulunan bir şirket el konulana kadar nasıl borsada işlem görmüştür? Şimdi, abonelerin, çalışanların, elinde Aktaş hissesi bulunan yurttaşların zararlarını kim, nasıl karşılayacaktır? Şirketin gider arttırıcı, gelir azaltıcı faaliyetlerine kim göz yummuştur? Soruşturma raporlarının gereklerini yerine getirmeyenler kimlerdir? Trilyonlara varan kamu alacaklarından kendi paralarını mı çasına vazgeçmeye kalkan kamu görevlileri kimlerdir? Tamamıyla hukuka aykırı ve yok hükmünde işlemlerle işinden olan kamu çalışanlarının yıllardan bu yana çektikleri sıkıntının sorumlusu kim olacaktır?

Eğer enerjide gerçekten "beyaz" bir sayfa açılmak isteniyorsa bu sorulara acilen yanıt verilmeli ve tüm sorumluları yargı önüne çıkarılmalıdır.

Elektrik Mühendisleri Odası Aktaş'ı geçmişte olduğu gibi izlemeye devam edecek ve gerektiği yerde hukuk mücadelesini kamu yararına sürdürecektir.

Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

16 Şubat 2001

ÖZELLEŞTİRME MANTIĞI VE HUKUK İHLALLERİ ENERJİ SEKTÖRÜNÜ DE DARMADAĞIN ETTİ. YÖNETİM KRİZİ, ENERJİ KRİZİNİ YARATTI!

TBMM'den Geçen Elektrik Piyasası Yasası Çözüm Olmayacak, Bu Alandaki Sömürüyü Artıracaktır!

Türkiye, öngörü yeteneğini yitirmiş bir ülke tablosu çiziyor. Hukuk ihlallerinin sıradan bir hale geldiği, hukuğu savunanların da suçlandığı ve yıpratılmaya çalışıldığı bir dönemdeyiz. Hepimiz, gazete manşetlerinden ve ekranlardan gündelik hayatımıza yansıyan baş döndürücü bir gündemle karşı karşıyayız. Dehşetle izlediğimiz görüntülerin bir ucu yine siyasetçilere bulaşıyor. Son yıllarda yaşadığımız kriz, yalnızca ekonomik boyut içermiyor; aynı zamanda bir yönetim krizi, bir etik ve hukuk kriziyle de karşı karşıyayız. Bütün kurumların ve bütün toplumsal hayatın değerler sisteminde meydana gelen aşınma Türkiye'yi çürütüyor.

Bugüne kadar TMMOB olarak, özelleştirme adı altında gerçekleşen yağma sürecine her fırsatta dikkat çektik. Siyaset kurumu ve bürokrasinin, iş adamlarıyla hiç bir kural ve ölçü tanımayan içiçeliği ortadadır. Bu ilişkinin tarafları, içine düşmüş oldukları çıkmazı hala ve büyük bir arsızlıkla savunmaya kalkışmaktadırlar. 1980'lerden itibaren bu ülkede iktidara gelmiş bütün siyasi partiler ortaya çıkamayan şaibeli ilişkiler ağında, sorumluluk sahibidirlere.

1984 Özal iktidarıyla başlayan dönem, adım adım kamuyu özel çıkarlar uğruna yok etme yöntemini vazgeçilmez kural haline getirmiştir. "Benim vatandaşım işini bilir" zihniyetinin temsilcileri, "Anayasayı bir kere delmekten bir şey çıkmaz" zihniyetinin temsilcileri, "devleti küçültmek adı altında yağmayı büyütmüşlerdir". Altını çizmekte fayda görüyoruz: Türkiye, 1984'ten bu yana her derde deva diye özelleştirme politikalarına kilitlenmiştir. Kamunun vazgeçilmez işletmeleri, tamamen kasıtlı olarak zarara itilmiş, siyasal istismara uğramış veya "zararda" gösterilmiştir. Oysa Türkiye ekonomisinin bugüne değin, yükünü sırtlamış olan ve küçük çıkarlar uğruna heba edilen KİT'lerdir.

Enerji sektörü özelleştirme mantığının ve hukuk ihlallerinin en fazla kaosa ittiği alanlardan biridir. Aktaş rezaleti, Beyaz Enerji Operasyonu bu kaosu boyutlarının en önemli örnekleridir. AKTAŞ bir özelleştirme ve hukuk faciasıdır. Beyaz Enerji operasyonu da özelleştirme mantığının ne ölçekte yağmaya yolaçtığı, hukukun ne denli pervasızca çiğnendiğinin örneğidir.

Yıllardır vurguladığımız "enerji yönetimi krizi" sonunda enerji krizini yaratmıştır. Hükümetin yağmur duasına çıkmaktan başka çaresi kalmamıştır! Tüm bunlar yetmezmiş gibi enerji sektörünü düzeltme adına, uluslararası tekellerin ülkemize dayatmış olduğu Elektrik Piyasası Yasası TBMM'den geçmiştir. Hemen hemen tümünün DGM'lik olduğu bir enerji bürokrasisinin hazırlamış olduğu bir yasa, enerjimizi beyazlatabilir mi?

Bugün üstünün örtülmeye çalışılmasını ibretle izlediğimiz "Beyaz Enerji Operasyonu" sıradan bir yolsuzluk değildir. Tüm enerji politikaları masaya yatırılmalıdır!

"Beyaz Enerji Operasyonu"; TMMOB ve ilgili odası Elektrik Mühendisleri Odası, ile konuya duyarlı diğer oda, sendika ve demokratik kitle örgütlerinin yıllardır sayısız kez yaptığı uyarıların ve eleştirilerin ne denli haklı olduğunun en büyük göstergesidir.

Yıllarca "Enerji krizi yoktur, enerjide yönetim krizi vardır" dedik. Operasyonun ortaya çıkardığı tablo, bu krizi çok güzel tanımlamaktadır. Enerji alanında 1984'ten bu yana izlenen politikalar, operasyonla ortaya atılan iddialardan daha vahimdir. Bugüne kadar yapılan herşey kamu yararı bir kenara atılarak, hukuk ayaklar altına alınarak gerçekleştirilmiştir. Bugün artık ortaya çıkarılmak zorunda kalınan yolsuzlukların

gerçek nedeni enerji alanındaki tüm sistemin bozuk olmasıdır. Ortaya çıkarılmak zorunda kalınmıştır, çünkü artık deniz bitmek üzeredir. Yıllarca bu alana yatırım yapacağız bahanesiyle milyarlarca dolar harcanmıştır ve sonuç neredeyse sıfırdır. Ülkenin enerji altyapısı çökmek üzeredir. Kamu yararı sözkonusu olduğunda bulunamayan kaynak, tekellere ve yandaşlara rant dağıtmaya sıra geldiğinde derhal bulunabilmektedir.

Enerji talanı için hukuk ilkeleri çiğnenmiştir!

Dünya Bankası ve IMF Temsilcileri Hükümete ve Enerji Bakanlığına 'tavsiyelerde' bulunuyor; "enerji sektörünüzü hızla özelleştirin ve İşletme Devri Hakkı şeklinde değil mülkiyetiyle devredin ve uluslararası kuruluşlara satın"; ayrıca "elektrik enerjisine 2004 yılına kadar her ay en azından %3.2 zam yapın" diyor. Bu durum aslında bir sürpriz değildir. Avrupa Enerji Şartı ile başlayan süreç ülkemizin Avrupa'nın enerji merkezi olmasına yöneliktir.

Dünya Bankası ve IMF'nin tavsiyeleri doğrultusunda gerekli adımlar atılmaktadır. Dünya Bankası, TEK'in ikiye bölünmesiyle başlayan süreci, TEAŞ'ın Üretim A.Ş., İletim A.Ş. ve Taahhüt Ticaret A.Ş. olarak üçe bölünmesi operasyonu şeklinde sürdürmektedir. Daha sonra üretimin tümüden özelleştirilmesi istenmekte ve artık elektrik enerji sektöründe kamusal denetimin yanı sıra ulusal denetim de ortadan kaldırılmaktadır.

Enerji altyapısının yağmalanması, uluslararası tekeller tarafından paylaşılması ve gelmiş geçmiş hükümetlerin yandaşlarına rant dağıtılması için gereken herşey ETKB yetkilileri tarafından birer birer gerçekleştirilmiştir.

- Anayasa'ya aykırı yasalar çıkartılmıştır,
- Herhangi bir yasal dayanağı olmadığı halde Bakanlar Kurulu kararlarıyla işlem yapılmıştır,
- TBMM'de tüm kamuoyunun gözleri önünde yapılan pazarlıklar sonucunda uluslararası tahkim Anayasa'ya madde olarak konulmuştur,
- Bununla yetinilmemiş, tüm hukuk ilkeleri ayaklar altına alınarak uluslararası tahkim geriye doğru işletilmiştir,
- Özel sektörün finansal olanaklarından yararlanma bahanesiyle, elektrik santralleri ve dağıtım bölgelerinin işletme hakkı iki yıllık karna karşılık gelecek bir bedelle devredilmiştir. Ayrıca bu işletme hakkı bedellerinin ödenmesi için Hazine garantisıyla kredi alma taahhüdünde bulunulmuştur. Bütün bunların yanında işletme hakkı devir bedelleri tarifeye yansıtılarak yük, tüketicilerin sırtına bindirilmiştir

Elektrik Piyasası Yasası, tüketicilere "enerji kullanmayın" demektedir

Meclis komisyonlarından hızla geçirilen ve sonunda Genel Kurul'da kabul edilen Yasa'nın amacı "elektriğin yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve çevreyle uyumlu bir şekilde tüketicinin kullanımına sunulması için, rekabet ortamında özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösterebilecek, mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir Elektrik Enerjisi Piyasasının oluşturulması ve bu piyasada bir düzenleme ve denetim sağlanması" olarak açıklanmaktadır.

"Beyaz Enerji Operasyonu", ülkemizdeki enerji yönetimi sisteminin kökten değişmesi gerektiğini açıkça göstermiştir. Şimdi bu yasayla gereken değişikliğin yapılacağı iddia ediliyor. Oysa bu yasa tasarsının IMF ve çokuluslu tekellerin istemleri doğrultusunda hazırlayanların ve onların yerli işbirlikçilerinin bir kısmının DGM'lik olması veya TBMM'de Gensoru'ya maruz kalmaları ve bugüne kadar attıkları her adımın elektrik sektörüne kaos getirdiği ve pahalılaştırdığı düşünülürse çok da şeffaf bir piyasa ortamının olamayacağı baştan bellidir. Bu yasa ülkemizin enerji

altyapısını daha da kaotik bir duruma sokmaktan, enerjiyi kat be kat pahalı hale getirmekten, ülkenin enerji altyapısını dağıtmaktan başka bir işe yaramayacaktır. Tüketicilere, “geçmiş olsun” demek gerekmektedir.

1- Tasarıyı Kimler-Nasıl Hazırladı?

Elektrik Piyasası Yasa Tasarısı'nın fikir ve eylem babası Dünya Bankası'dır. Tasarı Dünya Bankası ile birlikte Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Coopers And Lybrand Firması'nca mayalandı. Beyaz Enerji Operasyonu'nda sorgulanan bürokratlar ve Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi etrafındaki bir grup işbirlikçi ve sözde bilim insanlarınca uzunca bir dönemdir dile getirilmekteydi. İngiltere modeli örnek alındı; benzer model ABD-California'da uygulanmaktadır. Yasa tasarısı İngiltere'deki yasanın birebir tercümesidir.

Uzunca bir dönem hem kamuoyundan hem de TBMM Komisyon üyelerinden saklanarak tartışılmadan komisyona oradan da TBMM'ye getirilmiş ve hiçbir haklı eleştiri dikkate alınmayarak emir/komuta zinciri içinde kabul edilmiştir.

2- Örnek Alınan Ülke Başarılı Olmuş Mudur?

Örnek alınan İngiltere modelinde elektrik fiyatları artmış, oluşturulan yapay rekabet pazarıyla tekel kırılmış ve pratikte halen tekel durumundaki şirketlerin de pazardaki dominant durumlarını istismar ederek fiyatları istedikleri biçimde ayarladıkları görülmüştür. Özelleştirmeyi izleyen ilk iki yıl içinde Central Electricity Generation Board (CEGB) çalışanlarının üçte biri işinden olmuştur. Doğalgaza ağırlık verilmiş, kömür endüstrisi çöküşün eşiğine gelmiştir. Enerji pahalı hale gelmiştir. İngiltere'de özelleştirmelerin yapıldığı yıl olan 1985 yılında 5.5 cent olan elektrik 2000 yılı sonunda 10 cent'in üstüne çıkmıştır. Ülke kaynakları nükleer yatırımlara zorlanmıştır. California'da ise elektrik sistemi çökmüş, dağıtım ve perakende satış şirketleri iflasın eşiğine gelmiş olup, günlük elektrik kesintileri olağan hale gelmiştir.

3- Yasa, Söylendiği Gibi Bir Rekabet Ortamı Yaratacak Mıdır?

Hayır. Doğası gereği elektrik pazarı tekel karakterlidir. Elektrik dağıtım teknolojisinin geldiği boyut bir tüketim noktasına birden fazla üretici/dağıtıcının servis vermesini olanaklı kılmamaktadır. Örneğin: Siz televizyon izleme konusunda tercihinizi kablo yayından, komşunuz uydu yayından, bir diğer komşunuz ise çatı anteninden yana kullanabilirsiniz. Oysa aynı televizyonu izlemek için gerekli olan elektriği; sizin (A) şirketinden, komşunuzun (B) şirketinden temin etme gibi bir tercih ve olanağı yoktur. Bu durum ticarethaneler, küçük ve orta ölçekli işletmeler için de böyledir. Konutlar, ticarethaneler, küçük ve orta ölçekli işletmeler enerjilerini ancak yetkili dağıtım şirketinden ve onun belirlediği fiyattan alacaktır. Seçme şansı yoktur. Küçük tüketici için rekabet ortamı yoktur. Olası rekabet ortamından yıllık tüketimi 9.000.000 kilowattsaat (kwh)'den fazla olan büyük sanayiciler faydalanabileceklerdir. Direkt alım yapabilecek, dolayısıyla rekabet ortamının getireceği ucuz tarifeden yararlanabileceklerdir. İngiltere örneğinde yirmiiki milyon müşteriden sadece 4.600'ü bu olanaktan yararlanabilmiştir. Bu oran onbinde iki düzeyindedir.

4- Elektrikte Fiyat Artışı Ne Oranda Olacaktır?

Yasa uygulamaya konulduktan ve gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra ise elektrik fiyatları en iyimser tahminle bile en az bugünkünün üç katı olacaktır. Yap İşlet Devret (YİD) ve Yap İşlet (Yİ) modellen projelerin uygulamaya konulduğundan beri elektrik enerjisi ortalama maliyetlerinin %67 arttığı unutulmamalıdır. 1999 yılı sonunda TEAŞ ortalama maliyeti 3,3 Cent iken 2000 yılı sonunda 5,5 Cent olmuş olması olacakların da müjdecisidir.

5- Yasada, Fiyat Artışlarına Karşı Tüketici Lehine Önlem Var Mıdır?

Yasada rekabetin olamayacağı alanlarda tüketici lehine hiçbir önlem yoktur. Yalnızca bir maddede sübvansiyondan söz edilmektedir. California'da yaşanan

iflaslar ve elektrik kesintileri dikkate alınmış olsa gerek, fiyatlara kısıtlama getirilmemiştir. Ancak konut, ticarethane ve hizmetlerde tüketilen elektrik fiyat farkları sübvans edilecek olursa bunun Hazine'ye yükü 2001 yılı için 3,4 katrilyon lira olacaktır. Hazine bu açığı yine halkın ortak birikimlerinden karşılayacaktır. Her zaman olduğu gibi yine fatura halk tarafından ödenecektir.

6- Yasadaki Satış Tarifesi Sayısı Nedir?

Yasada 6 adet satış tarifesi bulunmaktadır. Her bir tarife girdi demektir, fiyat artışı demektir. Bu tarifeler şunlardır? Toptan satış tarifesi, 2. İletim tarifesi, 3. Dağıtım tarifesi, 4. Perakende satış tarifesi, 5. Bağlantı tarifesi, 6. Sistem kullanım tarifesi Her bir aşamada belli bir ticari karlılık hedefleneceği düşünülürse şimdilik TEAŞ, TEDAŞ biçiminde olan ikili yapı ve ikili kar hedefi her aşama için ayrı ayrı olacak ve fiyatlar artacaktır.

7- Şirketlerin Ödeyecekleri ve Elektrik Fiyatlarına Yansıyacak Olan Lisans Ücretleri Kaç Kalemdir?

Şirketlerin kurula ödeyecekleri gerçek lisans ücreti vardır ve bunlar maliyetlere yansıtılacaktır. Birkaç örnek verirsek; 1. Lisan alma ücreti (lisans alırken ödenecek), 2. Lisans yenileme ücreti (her yenilemede ödenecek), 3. Lisans tadili ücreti (her tadilatta ödenecek), 4. Lisans sureti ücreti (her suret çıkartımında ödenecek), 5. Lisans yıllık ücreti (her yıl ödenecek)

8- Yabancı Şirketlerin Pazardaki Yeri Ne Olacaktır?

Yabancı şirketler Türk şirketleri ile ortaklık kurabilecek veya tek başlarına lisans alabilecek, yan şirket bazında kontrol oluşturabileceklerdir. Ancak sektörel bazda kontrol oluşturacak şekilde pay sahibi olmayacaklardır. Ancak Anayasamızın uluslararası tahkimi kabul etmiş olması, hissesine bakılmaksızın yabancı ortaklar lehine bir ortam oluşturacaktır.

9- Yabancı/Yerli Şirket Ortaklıklarında Yasa Dışı Uygulamalarda Vatandaş Hukuksal Çerçeve Hakkını Arayabilecek Mi?

Hayır. Anayasa değiştirilerek getirilen TAHKİM gereği yabancı şirketler, itirazi hallerinde ülkemiz kanunlarına göre yargılanamamakta, uluslararası yargıya gidilmektedir. Dolayısıyla Türk yargı sisteminin yabancılar üzerinde yaptırım bulunmamaktadır.

10- Yasa Sonrası Kamu ve Özel Sektör Nasıl Yapılacak?

Yasa Cumhurbaşkanı tarafından onaylanırsa TEDAŞ dağıtım bölgeleri bazında özelleştirilerek dağıtılacak ve geçtiğimiz ay TBMM'deki görüşülerek yasalaştırılan KİT'lerin anonim şirketler olarak yapılandırılmasına ilişkin yasaya dayandırılarak TEAŞ Elektrik Üretim A.Ş., Türkiye Elektrik İletim A.Ş. ve Elektrik Taahhüt ve Ticaret A.Ş. adları altında üçe bölünecektir. Özel sektörde üretim şirketleri, toptan satış şirketleri, dağıtım şirketleri, perakende satış şirketleri ve otoprodüktörler yer alacaktır.

11- Üretilen Elektrik Ülkemizde Kullanılabilecek Mi?

Üretici şirketlerin isteğine bağlıdır. Yasada, üretim ve dağıtım şirketlerinin ülkemizin doğal enerji kaynaklarını kullanarak elde ettiği elektrik enerjisini bu ülke halkına satma zorunluluğu getirilmemektedir. İstenildiği takdirde enterkonnekte sistem ile elektrik enerjisi başka ülkeye ihraç edilebilecektir. Başka ülke tüketicileri daha fazla para ödeyerek elektrik enerjisi satın alabilecek, dolayısıyla ülkemizdeki tüketicilerin taleplerini karşılama zorunluluğu olmayacaktır. İthalat ve ihracatçı firma ülke içinde ürettiği elektriği iç piyasaya verme zorunluluğu olmadığından ihraç edip, diğer yandan aynı enerjiyi ithal edebilecektir. Böylece ithalat maliyetinin yüksekliğini gerekçe göstererek serbest olmayan tüketiciye yüksek bedelle elektrik enerjisi satma yoluna gidecektir.

Bu yasanın çıkarılma nedeni Avrupa Enerji Şartı ile başlayan, bir dizi düzenlemeyle devam eden ve temelde enerji kaynakları kısıtlı olan Avrupa'nın ilerde oluşacak enerji

sorununu çözme niyetidir. Bu yasa ile ürettiğimiz enerjiyi tüketememe gibi bir riskle karşı karşıyayız. Ülke tüketimi garanti altına alınmadan ihracat izni verilemeyeceği yasada güvence altına alınmamıştır. Sadece üretim fazlası olduğunda ihracata izin verilmeli ve bunu da kamu yapmalıdır. İthalat gerekliliği yine kamu tarafından tespit edilmeli ve kamu eliyle yapılmalıdır.

12- Bu sistem verimlilik sağlayabilecek midir?

Hayır. İletim şirketleri dağıtım işlerinde, dağıtım şirketleri de üretim faaliyetlerinde bulunabileceğinden elektrik enerjisinde kontrol altına alınamayacak ve rantabl olmayan bir çok tesisin kurulmasının yolu açılacaktır. Enerji, sanayinin vazgeçilmez ve önemli girdisi olduğundan enerjideki her çeşit dalgalanma ve kesinti sanayide maliyetlerin artmasına ve sanayi ürünlerinin dünya ölçeğinde rekabet şansının azalmasına neden olmaktadır.

Dünya yaşadığı enerji krizlerinden sonra enerjide üretim maliyetinin son derece düşük olması gereğini keşfetti. Enerjide maliyeti düşürmenin en temel yolu da büyük ölçekli yatırımlara gidilmesidir. Oysa yasa onaylarsa çok sayıda küçük ölçekli üretici piyasada yer alabilecek, bu da kaynakların verimsiz kullanılması ve israf anlamına gelmekte olup ülke ekonomisini olumsuz etkileyecektir.

13- Tüketicinin Konumu Ne Olacak?

9.000.000 kwh'den fazla yıllık tüketimi bulunanlar "serbest tüketici" olarak adlandırılacak ve bunlar üreticiden doğrudan alım yapabilecekler. Bu limitin altında tüketim yapanlar "serbest olmayan tüketici" olarak adlandırılacak ve yalnızca bölgelerinde lisans sahibi olan dağıtım ve perakende satış şirketinden alım yapabileceklerdir.

14- Üretim Kapasite Projeksiyonu Nasıl Sağlanacak?

Lisans sahibi dağıtım şirketleri talep tahminlerini hazırlayıp Elektrik Taahhüt ve Ticaret A.Ş.'ye, dolayısıyla Kurul'a sunacak. Büyük ihtimalle ödenek taleplerinde olduğu gibi dağıtım şirketleri gerçek değer üzerinde talep tahmini belirleyecektir. Bütünü ele alındığında arz fazlası oluşacak, Hazine garantisi kapsamında şirketlere tüketim garantisi verildiğinden arz/talep farkına yönelik olarak Hazine'den şirketlere ödeme yapılacaktır.

15- Oluşturulacak Elektrik Piyasası Düzenleme Kurulu'nun Siyasi Bağımsızlığı Olacak Mı?

Hayır. Zira yedi kişiden oluşan Kurul'un üyelerini (başkan ve başkan yardımcısı

dahil) siyasi iktidar (Bakanlar Kurulu) atayacaktır. Oluşturulacak Kurulda tüketicilerin, küçük üreticilerin, çalışanların ve sektörde doğrudan yönlendirici olan Elektrik Mühendislerinin temsilcileri de olmayacaktır. Siyasi iktidarın belirleyeceği altı kişi dışında sadece TOBB'dan bir temsilci olacaktır.

16- Yasa Gereği Oluşturulacak Fiyat Tarifelerini Kim Hazırlayacak, Fiyatların İçeriği Ne Olacak?

Bağlantı ve sistem kullanım tarifeleri dışındaki tüm tarifeleri lisans sahibi özel şirketler hazırlayacak, Kurul onaylayacak. Fiyatlar özkaynak, kredi, anapara, faiz ve kur farkları ile şirkete ait yönetim giderlerini, iletim ve bağlantı ücretlerini, lisans ücretlerini, yan hizmet bedellerini, sursarj ödemelerini, altyapı maliyet bedellerini, amortisman, sabit ücret güç bedelini, sayaç kirasını, fazla kullanım ücreti ve şirket karlarını kapsayacaktır.

17- Yasa, TEDAŞ Ve TEAŞ Çalışanları İçin Ne Getiriyor?

2000 yılı verilerine göre TEAŞ'ta toplam 21.000, TEDAŞ'ta ise toplam 25.000 civarında işçi-memur ve sözleşmeli personel çalışmaktadır. İngiltere ve California'da yaşanan örnekler, getirilen yeni düzenlemeler sonucu bu tür kamu kuruluşlarından en az üçte bir oranında çalışanın atıldığını göstermektedir. Bu yasa yürürlüğe girdiği takdirde sonuçları ülkemizde de farklı olmayacak, her iki kurumdan yaklaşık olarak 15.000'den fazla çalışan işten atılacak ya da en iyi ihtimalle muhtelif kamu kuruluşlarına dağıtılacaktır.

18- Daha Önce Yapılan Özelleştirme Girişimleri Başarılı Olmuş Mudur?

Hayır. En önemli örnekler olan AKTAŞ, ÇEAŞ ve KEPEZ Elektrik A.Ş.'nin borsa-daki tahtaları işleme kapatılmıştır. AKTAŞ'a el konulmuştur ve bu üç şirkete de yapılan usulsüzlükler ve hukuksuzluklar nedeniyle dava üstüne dava açılmıştır. EMO'nun açtığı dava da geçtiğimiz günlerde sonuçlanmış ve AKTAŞ'ın görev sözleşmesi kamu aleyhine hükümler içerdiği için iptal edilmiştir.

AKTAŞ Derhal Kamuya Devredilmelidir!

Elektrik Mühendisleri Odası'nın yıllardır süren hukuk mücadelesinde nihayet çok önemli bir aşamaya gelindi. 02 Aralık 1997'de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile AKTAŞ Elektrik A.Ş. arasında imzalanan "İstanbul'un Anadolu yakasından elektrik dağıtım ve ticareti hizmetlerinin yapılması için görev verilmesine ilişkin imtiyaz sözleşmesinin" iptali istemiyle açılan davada Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu beklenen kararı verdi.

EMO'nun daha önce açmış olduğu "imtiyaz sözleşmenin iptali"ne ilişkin dava, Danıştay 10. Dairesi tarafından reddedilmişti. Bunun üzerine EMO temyize başvurmuştu. Arada geçen sürede de Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu 16.06.2000 tarihinde AKTAŞ'ta yürütmeyi durdurmuştu. Kurul bu kararını, Danıştay 10.Dairesi'nin 1998/6434 E. 1999/6047 K. sayılı 16.11.1999 tarihli kararı ile, Bakanlık ile Şirket arasında imzalanmış sözleşmenin iptali istemiyle EMO tarafından açılmış davada istemin reddine dair kararının temyiz incelemesi sırasında oluşturdu. Söz konusu imtiyaz sözleşmesinin iptal isteminin reddine ilişkin kararının temyiz istemi sonuçlandı. Elektrik Mühendisleri Odası'nın temyiz istemini geçtiğimiz günlerde görüşerek karara bağlayan Genel Kurul, söz konusu şirket ile ETKB arasında imzalanan imtiyaz sözleşmesini hukuka uygun bulmadı. İmzalanan imtiyaz sözleşmesinde "kamu yararı" bulunmadığına da işaret eden Genel Kurul, 10. Daire'nin imtiyaz sözleşmesinin iptal isteminin reddine ilişkin kararını oy çokluğuyla bozdu. Genel Kurul, imtiyaz sözleşmesinin iptal edilmesi gerektiğine de dikkati çekti.

Şirkete İlişkin Bilgi, Belge, Dökümanlar

Kurul'un, AKTAŞ'ın çalışmasında kamu yararı bulunmadığına ilişkin ısrarlı görüşü, bir çok belge ve dökümana dayanmaktadır. Bu belgeler asli olarak, Başbakanlık

Teftiş Kurulu (rapor tarihi 25.7.1994, 8.8.1997), Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu (rapor tarihi 24.3.1992), Sermaye Piyasası (SPK) Denetleme Kurulu (rapor tarihi 21.11.1994, 26.6.1995), Enerji Bakanlığı ve TEAŞ denetim birimleri soruşturma raporları, şirket aleyhine açılan mali ve cezai nitelikteki davalardır.

Bu Belgelerde Neler Yer Almaktadır?

Şirket ile TEAŞ arasında her yıl yapılması gerekli mahsuplaşmanın 1997 yılına kadar yapılmadığı, bu nedenle TEAŞ'ın alacakları için davalar açmak zorunda kaldığı, davalar ile talep edilen tutarın 08.08.1997 tarihi itibarıyla, 23 trilyon Türk Lirasına ulaştığı, (artık çok daha fazla)

- 1997 yılında 1994 yılına ilişkin mahsuplaşma yapıldığı, ancak burada AKTAŞ lehine usulsüzlük yapıldığı, 1994 yılında kar elde etmesine rağmen, mahsuplaşmada zarar gösterildiği, karın 1995'e aktarıldığı, Marmarabank'a faaliyetinin durdurulduğu gün yatırılan 240 milyar lira TEAŞ'a ödenmediği halde ödenmiş gibi gösterildiği,
- Kayıp kaçak oranlarının taahhüt edilen üzerinde gerçekleştiği, fiilen bu konuda bir tespit bulunmamasına karşın, sanki tespit varmışcasına olmayan belgenin mahsuplaşma tutanağına ek yapıldığı,
- 1994 yılında TEAŞ'ın AKTAŞ'a elektrik satış fiyatı 1.165 TL/kwh olduğu halde, TEAŞ'ın kamu kuruluşu TEDAŞ'a Avrupa yakasında satış fiyatının 1.196 TL/kwh olduğu,
- Uygulamanın AKTAŞ'a haksız kazanç sağlama organizasyonuna dönüştüğü, Teftiş ve Denetleme Kurulu raporlarında yer alan, sonuçların bir kısmıdır. SPK Denetleme Kurulu tarafından yapılan denetimler sonucunda, Şirket yöneticileri ile AKTAŞ'a ait yan/paravan şirketler yöneticileri hakkında, Sermaye Piyasası Kanunu'nun cezai sorumluluğu düzenleyen 45-46-47. maddelerine aykırılıktan suç duyurularında bulunulmuş ve ilgililer hakkında kamu davaları açılması sağlanmıştır.

Başbakanlık Teftiş Kurulu'nun Yazısı

Mevcut ve bilinen bu belgeler dışında, dosyanın karar aşamasında Başbakanlık Teftiş Kurulu tarafından 1.11.1999 tarihinde Danıştay Başkanlığı'na hitaben gönderilen bir yazı söz konusudur. Görülmekte olan davaya yarar olması amacıyla gönderilen bu yazıda,

- 1990 yılından bu yana kayıp kaçak oranlarının yüksek gösterilmesi nedeniyle 34.3 trilyon lira,
- Şirketten olan alacaklara 6183 sayılı yasanın uygulanmaması nedeniyle 31.4 trilyon lira,
- 1996 yılında şirket tarafından yapılan sermaye artışı işlemi sırasında hileli işlem tesisi nedeniyle, yasal faiz hariç 1.6 trilyon lira,
- Fazla temettü ödemesi nedeniyle 7 trilyon lira, haksız kazanç sağlandığı, yani kamu zararı oluşturulduğu ifade edilmiştir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın AKTAŞ'a İlişkin 1997 Yılı Denetim Raporu

Yine dosyada mevcut 1997 yılı denetim raporunda;

- AKTAŞ lehine yapılan kamulaştırmalar sırasında, mülkiyet kamuda kalması gerekirken, bir kısım yerlerde mülkiyetin AKTAŞ'a geçirildiği,
- 1990 yılında gerçekleşen devirden bu yana tesislerin sigortalanması için şirket tarafından hiçbir şey yapılmadığı,
- 1997 yılında AKTAŞ tarafından yapılan hizmet alımlarının %88'inin 12 firmadan, %59'unun iki firmadan (Efe İnşaat AŞ. ile Ar Elektrik AŞ.) %12'sinin 96 firmadan yapıldığı, bu alımlarda rekabet koşullarının oluşturulmadığı, teknik şartnamele-

re uyulmadığı, tekliflerin kayda alınmadan, aynı firmalardan alındığı, hususları belirtilmiştir.

Hesabı Kim Verecek?

Yasal denetim kuruluşlarının raporlarında belirtilen rakamların toplamı 300 trilyon liraya ulaşmaktadır. Bu büyüklükteki bir kamu zararının dışında, uygulanmayan yasa hükümleri, yargı kararları, usulsüz işlemler de işin bir diğer önemli boyutudur. Şirket lehine kamulaştırma yapmanın mümkün olmadığı Danıştay İdari İşler Kurulu'nun 1996/79 1996/83 K. sayılı kararıyla ortaya konmuşken, şirket lehine kamulaştırma yapılmış, üstüne, kamulaştırılan yerlerin mülkiyetinin şirkete geçmesi sağlanmıştır. 1990 yılında TEK bünyesinde çalışmakta olan kamu personeli, yasaya dayanmayan yok hükmünde işlemlerle AKTAŞ'a devredilmiş, sonrasında da şirket tarafından teker teker işten atılmışlardır; kamu bu yok hükmünde işleme seyirci kalmıştır.

Sözün özü, AKTAŞ Elektrik 1990 yılından sonra hukuka aykırı olarak, yasa dışı bir şekilde, fiili olarak çalıştırılmıştır. Yaptığı hiçbir işlemin hukuki bağlayıcılığı ve geçerliliği yoktur. Bu Türkiye'nin en büyük hukuk skandalıdır.

Bu skandal nedeniyle başta karar verici kişiler olmak üzere, bir çok kamu görevlisinin hukuki, mali ve cezai sorumluluğu söz konusudur. Trilyonlarca liralık kamu zararından kim, ne kadar sorumludur? AKTAŞ'ın bu noktaya gelmesine kim sebep olmuştur? Bu denli usulsüzlüğü bulunan bir şirket el konulana kadar nasıl borsada işlem görmüştür? Şimdi, abonelerin, çalışanların, elinde AKTAŞ hissesi bulunan yurttaşların zararlarını kim, nasıl karşılayacaktır? Şirketin gider arttırıcı, gelir azaltıcı faaliyetlerine kim göz yummuştur? Soruşturma raporlarının gereklerini yerine getirmeyenler kimlerdir? Trilyonlara varan kamu alacaklarından kendi paralarını mı şıncasına vazgeçmeye kalkan kamu görevlileri kimlerdir? Tamamıyla hukuka aykırı ve yok hükmünde işlemlerle işinden olan kamu çalışanlarının yıllardan bu yana çektikleri sıkıntının sorumlusu kim olacaktır?

Yolsuzluklarda Gizlenen Perde; Yap İşlet Devret (Yİ) ve Yap İşlet (Yİ) Projeleri'

Elektrik enerjisi arzına çözüm olarak getirilen ve daha önce Malezya, Endonezya ve Pakistan'da denenmiş olan bu modeller tam anlamıyla kamu kaynaklarıyla birilerini zengin etme projeleridir. Kamu bir kilowattsaat elektriği kendi hidrolik santrallerinde 0,01 Cent'e ve termik santrallerinde 3,3 Cent'e üretirken YİD ve Yİ projelerinden 7,82 ila 16 Cent'e satın almakta ve yüzdeyüz alım garantisi vermekte ve almazsa bedelini ödemeyi taahhüt etmektedir. Yine BOTAŞ bu kuruluşlara gaz sağlama ve sağlayamazsa bedelini ödeme taahhüdünde bulunmuştur. Bu nedenle 2000 yılı içindeki kamu zararı birbuçukmilyar Dolar'dır. DPT raporlarına göre yeni devreye girecek olan Yİ projeleriyle on yıllık dönem içinde kamu zararı 30 Milyar Dolar'ı bulacaktır.

Neden kamu aleyhine işleyen bu sözleşmeler kamuoyuna açıklanmıyor? Kim, hangi çıkarlar için bu sözleşmeleri imzalamıştır?. Bunları kamuoyu bilmek zorundadır.

BOTAŞ Perdesi Ne Zaman Kaldırılacak?

Kamuoyu uzunca bir dönemdir "Avrupa Enerji Köprüsü Olacağız" vizyonu ile süslenen ve ihtiyaçların çok üstünde projeksiyonları içeren doğalgaz projeleriyle oyalanmaktadır. İran Gazı, Türkmen Gazı, Cezayir Gazı, Mavi Akım gibi bugüne kadar siyasal, ekonomik ve teknik altyapısı oluşturulmamış ve her biri ayrı bir yolsuzluk demek olan bir dizi senaryo uygulanmaktadır.

Bugün ülkemizin Doğu Avrupa üzerinden boru hattı ile gelen Sibiryaya Doğalgazı ve Gemilerle Cezayir ve Nijerya'dan gelen sıvılaştırılmış doğalgaz (LNG) bağlantıları

vardır. Sibiry gazı fiyatı 1000 metreküp için 100 Dolar ve LNG'ler ise 1000 metreküp için 145 Dolar'dır.

BOTAŞ Genel Müdürü Sayın Gökhan YARDIM Şu Soruları Yanıtlamalıdır

- Samsun-Ankara doğalgaz boru hattı ihalesiz olarak hem de rayiçi 200-250 Milyon Dolar iken 339 Milyon Dolar'a neden ÖHS konsorsiyumuna verilmiştir?
- Konsorsiyum ortaklarından birinin ANAP Çankaya eski İlçe Başkan Yardımcısı ve Berna YILMAZ'ın akrabası olduğu doğru mudur?
- Türkmen gazının 1000 metreküpünün 45 Dolar olduğu söylenirken (BOTAŞ Genel Müdürü Sayın Gökhan YARDIM, Petrogaz Dergisi Haziran 1998 sayısında açıkça Türkmen Gazının ucuz olduğunu belirtirken bugün Mavi Akım'ın ucuz olduğunu iddia etmektedir.) bunun yerine neden 1000 metreküpünün fiyatı hala belli olmayan Mavi Akım projesi tercih edilmiştir?
- Mavi Akım'da doğalgaz fiyatınının 160 Dolar olduğu doğru mudur?
- Sözleşmede avans verilmesi için (madde 5) öngörülen iki koşul (Sözleşmede avans verilmesi için iki ön koşul tanımlanmıştır. Birincisi projenin bütünü finansman garantisinin sağlanması ve ikinci olarak Karadeniz geçişine yönelik olarak hem boruların hem de kompresör ünitesinin siparişe bağlanması.) bugün bile sağlanmamışken neden 1999 seçimleri öncesi ÖHS Konsorsiyumuna 52 Milyon Dolar avans ödenmiştir?
- 1999 seçimleri öncesinde sözleşme hükümlerine aykırı olarak avans verilmesine neden olan Krasnodar Teknik Heyetinin Raporu kanaatlere dayanmaktadır. Bu kanaatler üzerine avans verilmiştir. Bu raporu düzenleyenlerden birinin BOTAŞ Genel Müdür Yardımcılığıyla ödüllendirildiği ve Sayın Hüsamettin ÖZKAN'ın yeğeni olduğu doğru mudur?
- Doğalgaz arzında İran Gazı ve Türkmen Gazı gibi gerçekten kaynak çeşitliliği yaratacak olan seçenekler yerine iki koldan Rusya Federasyonu'na bağlanmış olmanın nedeni nedir?
- Doğalgaz boru hatlarını yapan firmalara eksik iş yapmış olmalarına karşın fazla ödemeler yapıldığı doğru mudur? Teftiş Kurulu Başkanı Sayın Hüsnü AYDIN'ın tehditlerle görevden alınarak, zimmet ve görevi kötüye kullanma suçundan ağır cezada yargılanmış birinin bu göreve atanmasının ihalelerdeki iddiaların kapatılmasına mı yöneliktir?

Çözüm gerçekten isteniyor mu? İsteniyorsa bu istemler yerine getirilmelidir:

- Beyaz Enerji Operasyonu buzdağının sadece görünen kısmını kapsamaktadır. Oysa enerji konusundaki yolsuzlukların ortaya çıkarılabilmesi, 1980'lerin ortasından itibaren bu alandaki bütün özelleştirmelerin ve ihalelerinin derinlemesine incelenmesine bağlıdır. Kaldı ki kısmi inceleme olarak nitelendirilebilecek bu soruşturma dahi siyasi iktidarın müdahalesiyle karşılaşmıştır. İşlerlik kazandırılmamasından büyük memnuniyet duyduğumuz Devlet Denetleme Kurulu'nun çalışmaları kapsamına enerji özelleştirmeleri ve ihaleleri de alınmalıdır.
- Beyaz enerji operasyonu BOTAŞ'ı da kapsayacak şekilde genişletilmelidir.
- Elektrik Piyasası Yasası yine yeteri kadar tartışılmadan TBMM'den geçmiştir. Bu yasa daha önce enerjide uygulanan talan politikasının önemli bir sacayağını oluşturmakta, sektörü tam bir karmaşaya sürüklemekte ve kar hırsına terketmektedir. Bu alanda yeniden bir planlama yapılarak ulusal enerji politikası geliştirilmeli ve bugünkü başıboşluğu doğuran bütün mevzuat ve kararlar askıya alınmalıdır. Sadece ticari kaygılarla yasa çıkarılması ne toplumsal çıkarların korunması ne de kamusal hizmet anlayışıyla bağdaşmamaktadır. Sayın Cumhurbaşkanı'nın

bu yasayı geri göndermesi konunun toplum çıkarları açısından daha ayrıntılı tartışılmasına olanak sağlayacaktır.

- TEAŞ ve TEDAŞ birleştirilerek, ülke kaynaklarının en verimli şekilde değerlendirildiği, iletim ve dağıtım hatlarının iyileştirilerek kayıp-kaçakların en aza indirildiği, kamu yararı ve ülke çıkarlarını her şeyin üzerinde tutan bir enerji politikası geliştirilmelidir.

- AKTAŞ'la ilgili raporlara rağmen, bu şirketle ilgili herhangi bir araştırma ve soruşturma yapılmaması sorgulanmalıdır. AKTAŞ, Danıştay'ın son kararından sonra zaman geçirmeksizin kamuya devredilmelidir.

- Yüzer-gezer santraller çözüm değildir. Neden gündeme getirildiği ve ihale usullerinde yapılan değişikliklerin kimlere yaradığı incelenmeli, bu konudaki soruşturma karar mercilerine kadar uzanmalıdır.

- Nükleer santral ihalesiyle ilgili ortaya atılan iddialar araştırılmalıdır. İhaleye katılan şirketlerin masraflarını ödeme önerisini ortaya atan sayın Mesut YILMAZ'ın neden bu öneriyi yaptığı açığa çıkarılmalıdır.

- Enerjideki soruşturmanın selameti açısından ETK Bakanı Sayın Cumhuriyet ER-SÜMER görevden alınmalıdır.

- İçerisinde Elektrik Mühendisleri Odası, sektörde örgütlü sendikaların ve tüketici kuruluşlarının temsilcilerinin yer aldığı bir üst kurul oluşturulmalıdır.

Kaya Güvenç, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği,

Yönetim Kurulu Başkanı

Ali Yiğit, Elektrik Mühendisleri Odası, Yönetim Kurulu Başkanı

ERSÜMER'İN İSTİFASI UMARIZ BAŞKALARINA DA DERS OLUR

Beyaz Enerji Operasyonu ile başlayan sürecin son aşamasında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cumhur Ersümer, "nihayet" istifasını Başbakan Bülent Ecevit'e sundu. Aslında ülkemizde politikacıların sorumlu oldukları olaylar nedeniyle, ya da soruşturmanın selameti açısından istifa etmeleri pek görülmuş bir şey değildir. Zaten bu son istifa da Bakan'ın ve partisinin kendi dileğiyle değil, dışardan gelen basınçlar nedeniyle gerçekleştirmiştir.

Defalarca söylemiş olduğumuz gibi, son dört aylık süreç, Elektrik Mühendisleri Odası ve diğer ilgili kuruluşların yıllardır yaptığı uyarıların ve eleştirilerin ne denli haklı olduğunu göstermiştir. Yıllarca "Enerji krizi yok, enerji yönetimi krizi var" dedik. Sonunda Enerji bürokrasisinin ve enerji politikasını yaratanların beceriksizliği ve "ideolojik" tercihleri ülkeyi bir enerji krizinin eşiğine de getirdi. Enerji sektörünü yönetenler havaların yağışlı geçmesine dua edecek kadar çaresizliğe düştüler ve bizleri de aynı sarmala soktular.

Enerji sektörü ülkenin sanayisi, refah seviyesi ve her türlü üretimi için yaşamsal önemdedir ve kamusal bir hizmettir. Bu alan, yıllardır yağmalanarak; politikacıların yandaşlarına ve dış ülkelere peşkeş çekilerek kaos içerisine sürüklenmiştir. Tüm bunlar yetmediği gibi son olarak çıkartılan Elektrik Piyasası Yasası ile sektörün geleceği tam anlamıyla belirsizlik içerisine itilmiştir ve elektriğin kamu hizmeti olması özelliği tamamen rafa kaldırılmıştır.

Yolsuzlukların üzerine gidilmesi kuşkusuz sevindirici bir gelişmedir; ancak görünen o ki bu süreç şu anda gücü elinde tutan çıkar çevrelerinin yerine yeni ve daha büyük, uluslararası yağma örgütlerinin geçmesiyle sonuçlanacaktır.

Umarız Beyaz Enerji iddianamesi ile ortaya dökülenler birilerine ders olur ve sürecin tüm sorumluları gerçekten yaptıklarının hesabını verirler.

Umarız Cumhur Ersümer'in gecikmeli ve istemeden de olsa gerçekleşen istifası, bu olayda adı geçen tüm politikacılara örnek olur.

Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu
27 Nisan 2001

ÖNCE BİLEREK KÖTÜ YÖNET, TÜRK TELEKOM'UN YAPISINI BOZ; SONRA "KAMU BU İŞİ BECEREMİYOR" DİYE YALAN SÖYLE!

Elektrik Mühendisleri Odası (EMO), Haberleşme, İletişim ve Basın Yayın Emekçileri Sendikası (Haber-Sen) ve Makina Mühendisleri Odası (MMO) Yönetim Kurulları, 4 Mayıs 2001 Cuma günü, EMO Lokali'nde Türk Telekom A.Ş. (TT)'de yaşananlar ve yeni çıkarılmaya çalışılan TT ile ilgili yasa taslağına yönelik olarak ortak bir basın toplantısı yaptı. Toplantıya EMO adına Yönetim Kurulu Başkanı Ali Yiğit, MMO adına Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı, Haber-Sen adına Örgütlenme Sekreteri Abdullah Kahraman katıldılar.

İletişim Altyapısının Önemi

Özelleştirme kavramının ilk kez akademik tartışmalardan sıyrılıp pratik bir süreç olarak karşımıza çıkması Reagan-Thatcher ikilisinin ABD ve İngiltere'deki iktidar dönemlerinin eseridir. Önceleri KİT'ler üzerine kar/zarar tartışmasıyla şekillenen, kamu açıkları ve bu açıklar olmayınca refahın artacağı teziyle beslenen ve özünde başta sağlık, eğitim, sosyal güvenlik, haberleşme ve enerji gibi kamu eliyle sürdürülen hizmetlerin yeni ticari alanlar olarak yeniden örgütlenmesini hedefleyen anlayış, özelleştirme kavramında vücut buldu. Amaç tıkanan sistemin önünü açmak ve dev ulusaşırı tekellere nefes aldirmakti. Devleti küçültmek adına yağmayı büyütme süreci bu şekilde başladı.

Mikro- elektronikteki olağanüstü gelişmeler, yazılımın başlı başına bir ürün olarak ortaya çıkması, bilgisayar teknolojisindeki baş döndürücü hız ve bilgisayar teknolojisinin haberleşme ve Radyo/TV yayıncılığıyla bütünleşmesi dünyada bir teknolojik devrim olarak anılmaya başlandı. Kimileri bunu tıpkı sanayi devrimi gibi bir devrimle açıkladılar ve adına Bilgi Devrimi denildi. İlk olarak 1977 yılında Ekonomik İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (Organization for Economic Co-operation and Development-OECD)'nin Enformasyon, Bilgisayar ve Haberleşme Politikaları (Information, Computer and Communications Policy-ICCP) Komisyonunda Ulusal Enformasyon Altyapısı fikri ortaya atıldı.

Bilginin serbestçe dolaşması için iyi bir iletişim altyapısına sahip olma fikri 1990'ların başında Bill Clinton/Al Gore ikilisinin iş başına gelmesiyle öne çıktı. Al Gore, ulusal düzeyde oluşturulacak Ulusal Enformasyon Altyapısı (National Information Infrastructure)'nin küresel düzeyde oluşturulacak Küresel Enformasyon Altyapısı (Global Information Infrastructure) ile bütünleştiğinde muazzam bir pazarın ortaya çıkacağını ve böylelikle ABD'nin tartışmasız hegemonyasının kurulacağı düşünüyordu. Hatta Al Gore bir konuşmasında "...eskiden bir ülkenin limanlarına sahip olunarak ona hükmedilebildiğini, şimdi ise iletişim altyapısına sahip olunarak hükmedilebileceğini..." açıkça belirtmiştir.

Türk Telekom'un Satışı Basit Bir Özelleştirme Operasyonu Değildir

Türk Telekom'un satılmasına yönelik çabalar global enformasyon altyapısının oluşmasına yöneliktir ve ABD hegemonyasının daha kolay kurulmasını sağlayacaktır. Bu hedef, ABD'nin kendi iktidar programında vardır. Altyapıya kim sahip olursa, buradan tüm ticareti kontrol edecektir. Bunu takip eden yasalar, fikir ve sanat eserleri hakları, telif hakları gelecektir. Çıkacak yasaların kötü olduğu söylenemez, ancak altyapı ele geçirdikten sonra arkası gelecektir.

Türk Telekom sadece telefon hizmeti veren bir kuruluş değildir. Artık televizyon yayını, telefon, radyo, internet hizmetlerinin evliliği sözkonusudur ve birinci hedef

e-ticarettir. Tıkanmış elektronik sanayilerinin önünü açmak isteyen uluslararası tekeller, önlerinde buna engel olacak hiçbir devlet, yasa, mevzuat ve toplumsal muhalefet istememektedirler.

Doğal Tekellere Saldırı, Fiktif Rekabet Söylemi ve Özelleştirmeler

Gaz, elektrik, su, demiryolu, haberleşme altyapısı gibi ağ biçiminde dağıtılan mal ve hizmetler doğal tekel konumundadır. Doğal tekellerin temel özelliği ilk yatırım maliyetlerinin yüksek oluşudur. Bu özellikleri nedeniyle doğal tekeller, gerek mal ve hizmetin kalitesini artırarak gerekse rekabet ortamı yaratarak mal ve hizmet fiyatlarını ucuzlatma şansının olmadığı alanlardır. Yani doğal tekellerde bir bölgede birden fazla hizmet ağı kurmak ekonomik değildir. Dolayısıyla özelleştirmecilerin temel tezi olan rekabet ortamı yaratarak mal ve hizmet fiyatlarını ucuzlatmak fikri geçersizdir. Yani bu sektörlerde gerçek rekabet şansı yoktur. Doğal tekellerde rekabet fikri, fiktiftir. (Enerji alanında yıllardır söylenen "...rekabet yaratıyoruz, özel sektör dinamizminden yararlanıyoruz..." teranesinin aslının yüksek fiyatlı, alım garantili ve negatif riskli YİD ve Yİ sözleşmeleriyle kamu kaynaklarının peşkeş çekilmesi olduğunu kamuoyu ancak Beyaz Enerji Operasyonu ile anladı.) Buralarda yapılacak özelleştirmeler kamu tekelinin yerini özel tekellerin almasını getirecektir.

IMF ve Dünya Bankası Ne İstiyor?

Dünya Bankası Başkanı James D. Wolfensohn'un 'Biz görevlendirdik' dediği Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı, iç ve dış borç sarmalında kıvranan ve nakit sıkıntısı çeken ekonomiye kaynak bulma adına son kalan kaleleri de teslim etmeyi öneriyor. Yani elektrik enerjisi sektörünü, haberleşme sektörünü ve THY'yi satmayı öneriyor. "Para geliyor" teranesinin altında, çıkarılan Elektrik Piyasası Yasası, Doğal Gaz Piyasası Yasası, TT'nin satışına yönelik yeni yasal düzenlemeler eliyle bu doğal tekelleri ucuza kapatma ve uluslararası şirketlerin kar alanına dönüştürme çabaları yatmaktadır. Hükümet tefeci eline düşmüş tüccar benzeri teslim olmuş durumdadır.

Enerji sektöründe son onbeş yıldır yaşananlar şimdi TT'de tekrarlanıyor: Önce kötü yönet, kurumun yapısını boz; ardından "kamu bu işi beceremiyor" de

'En Milliyetçi Hükümet'in iktidara gelmesiyle TT tarihinin en kötü yönetimine kavuştu. Sayısı binleri bulan tayinler, görevden almalar ve sürgünlerle Türkiye tarihinde eşine rastlanmayan bir siyasi kadrolaşma yaşanmakta. Teknik bilgi, teknoloji ve tecrübe gerektiren ve sürekli yeni teknolojik yatırımlar gerektiren bir sektör, kafatasçı bir zihniyetin hegemonya alanına dönüştürüldü. Bir yandan "kadro fazlalığı var" yalanı yayılırken diğer yandan Ülkücü Teknik Elemanlar adlı bir derneğin yönlendirdiği ve hiç bir teknik formasyonu olmayan kişiler önce geçici kadroya alındı, oradan da sahte sınavlarla teknisyen olarak istihdam edilmeye başlandı. Kurum yüksek personel hareketliliği yanında iş bilmez siyasi kadrolara teslim edildi.

Türk Telekom (TT)'un Satışına Karşı İki "Şanlı Direnişçi": Ulaştırma Bakanı Sayın Enis ÖKSÜZ ve TT Genel Müdürü Sayın İbrahim Hakkı ALPTÜRK!

18 Aralık 2000 Pazartesi günü AKŞAM Gazetesi manşeti; "...TT Genel Müdürü İbrahim Hakkı ALPTÜRK satışı durdurmak için seferber oldu. Yönetim, hukuki engelleme çabasında Elektrik Mühendisleri Odası'nı kullanacak." şeklindedir. Yine değişik defalar bölge ziyaretlerinde gerek Bakan gerekse TT Genel Müdürü özelleştirmeye karşı EMO ile ortak davrandıklarını açıklamışlardır. Evet, EMO gerek stratejik önemi gerekse bir kamusal hizmet alanının uluslararası tekellere kar alanı

olarak açılması demek olan TT satışına karşıdır. Ancak gerek Sayın ÖKSÜZ'ün gerekse Sayın ALPTÜRK'ün özelleştirme karşılıkları sadece arpalıklarını koruma güdüsüdür. Belki de hala 1999 seçimini kaybetmiş, 'çok becerikli', 'haberleşmede uzman', işsiz ülkudaşları ve onlara uygun müdürlük kadroları vardır.

Sayın ÖKSÜZ'e soruyoruz; Uluslararası Tahkim'in Anayasamıza girmesi sırasında nasıl oy kullandınız?. Diğer kamu kuruluşları haraç mezat satılırken 'vatanseverliğini' gösterdiniz mi? Hiç kimse kötü yönetimlerini, kurum personelini kadrolaşmalar ve sürgünlerle canından bezdirme ve kurumu mali batağa sürüklenme anlayışlarını gizlemek için EMO gibi bugüne kadar saygınlığına gölge düşmemiş bir meslek örgütünün imajının arkasına sığınmasın. Gerek sayın Bakan, gerekse sayın TT Genel Müdürü söylediklerinde inandırıcı olmak istiyorlarsa bu ülkenin 1923'ten beri yarattığı birikimlerin haraç mezat satışına karşı olduklarını ve kamusal hizmet anlayışını savunduklarını derhal ilan etsinler. TT personeli sizlerin neler yaptığını çok iyi biliyor. Bu yüzden sizin direnişiniz ancak özelleştirme fırtınasına karşı kendi geminizi kurtarmak için naylon branda arkasına sığınmaktır.

18 Nisan seçimlerinden beri gerek TT'de gerekse PTT'de deneyimli/birikimli ve MHP'li olmayan ne kadar yönetici ve personel varsa ya kızağa alındı ya da emekliliğe zorlandı. Kurumun bu hale getirildiği yetmezmiş gibi, 2000 yılının başında TT'nin uluslararası tekellere peşkeş çekilmesinin önünü açan 4502 sayılı yasa, her türlü mahkeme kararına rağmen çıkarıldı ve bu doğrultuda hazırlanan ihale şartnamesi de mahkeme tarafından iptal edildi.

Ancak 4502 sayılı yasa ne özelleştirmecileri ne de TT'yi satın almak isteyenleri memnun etmedi. Aylardır yeni bir yasa hazırlığı sürüyor. Şu anda ortada iki tasarı dolaşıyor: 1. Hazine tarafından hazırlanan ve Başbakanlık'ta olan tasarı, 2. Ulaştırma Bakanlığı tarafından Başbakanlık'a sunulan tasarı.

Tasarıların ortak noktaları

Her iki tasarıda da insan faktörü gözardı edilmiştir. TT çalışanlarına kırk katır-kırk satır seçenekleri dayatılmaktadır: Ya işçiliğe geçip iş güvencesini kaybetmek ya da başka kuruma geçip uzmanlık dışı işlerde zam almadan çalışmak.

Şöyle veya böyle, TT'nin yüzde 99'unu satmak. Burada, uydunun satışa dahil edilip edilmemesinde; yasa çıkar çıkmaz daha satış gerçekleşmeden TT yönetiminin özel sektörde oluşup oluşmamasında; lisans verme ve denetleme yetkisinin TT kurumunda mı, Ulaştırma Bakanlığın da mı olacağı konusunda farklılıklar vardır.

Yani çalışanları, halkı, ülke güvenliğini doğrudan ilgilendiren konularda bir fark yoktur.

Siyasetçiler, TT'yi satmak için her yolu denediler!

Ülkeye dolar getirmeye geldiğini söyleyen Kemal Derviş, TT'yi 3-4 milyar dolara satarak getirmeye değil götürmeye geldiğini göstermektedir. TT'nin sadece GSM'sinin lisans hakkının 3 milyar dolar ettiği bilinmektedir. Ayrıca her iki tasarıda da yüzde 49'dan fazlası yabancılara devredilemez denirken, kalan hisselerin kime, ne oranda, hangi koşullarda satılacağı, değerinin ne olacağı tamamen muğlaktır.

Kurum, satılmaya karar verildiği andan itibaren yıllarca kötü yönetilerek işletmesi problemlili bir hale getirilmiştir. Satış fikri, bugün bu durum üzerine oturtulmaya çalışılmaktadır. Görünen o ki, mevcut yönetim bu kurumu yormuş, Kemal Derviş de yıkmaya gelmiştir. Üstelik 1999 yılında 1.3 milyar dolar kar eden TT'nin 2000 yılı kar-zarar oranı açıklanmamakta, buna karşılık 3 yıllık kar miktarına satılmaya çalışılmaktadır.

Kurumun zarar ettiği iddia ediliyorsa, yapılan uygulamalardan vazgeçilmelidir. Bir taraftan TT'ye yatay geçişle binlerce insan alınmış, bir taraftan da bu şekilde alın-

mayanlar taşeron firmalar vasıtasıyla işe yerleştirilmiştir. Taşeron firmalara çalıştırdığı eleman oranında ödeme yapılmaktadır. Ayrıca firmalara enerji, santral, klima şebeke vb. bakım ücreti olarak hizmet alınmadan yüklü oranlarda para ödenmektedir.

Zaman zaman “yontulmamış elmas”, bazen de “kalitesiz kömür” benzetmesi yapılan bu kurumdan siyasetçiler derhal elini çekmelidir. TT’yi, kurumda yetişen yöneticiler çok daha başarılı ve verimli yönetebilirler. Sorun satışla değil yönetim anlayışının değişmesiyle çözülebilir.

Türk Telekom Satılırsa Ne Olur?

Türk Telekom’un satılması için kamuoyu ve medyaya yönelik müthiş bir yanlış bilgilendirme operasyonu ve manipülasyon yapılmaktadır.

- Haberleşme ve iletişim hizmetleri halka daha pahalı ve kalitesiz; sermaye çevrelerine daha ucuz olacaktır.
- Kurumun satışının ülke ekonomisini kurtaracağı yalandır.
- Enis Öksüz’ün partidaşları yine başka kurumlarda güvencelerini nakil yoluyla sürdürürken, yıllardan beri kuruma emek veren deneyimli ve yetkin kadrolar, bir çırpıda işsiz-güvencesiz kalacaktır.
- Haberleşmenin güvenilirliği ve gizliliği ortadan kalkacaktır.
- TT’nin devasa altyapısı yabancılara peşkeş çekilecektir. Haberleşme gizliliği ve güvenilirliği tamamen yok olacaktır.
- Ülkemiz haberleşme açısından uluslararası tekellere bağımlı hale gelecektir.
- Geri kalmış bölgelere hizmet gitmeyecek ve eşitsizlik daha da artacaktır.
- Özel sektör tekeli olacağından hizmetlerin ücretlendirilmesinde keyfiyet hakim olacaktır.

Ali YİĞİT, EMO YK Başkanı

Mehmet SOĞANCI, MMO YK Başkanı

Abdullah KAHRAMAN, Haber-Sen Örg. Skrt.

04 Mayıs 2001

İNSAN YAŞAMI DEĞERLİDİR. PİYASA KURALLARINA TERK EDİLEMEZ!

Yardım Ama Dinletemedik. Yanlış Hesap Bağdat'tan Döndü; Anayasa Mahkemesi Rant Pazarına Yol Açan 595 sayılı KHK'yı İptal etti

Anayasa Mahkemesi, geçtiğimiz hafta yapı denetimini piyasanın insafına ve sermaye tekeline bağlayan 595 sayılı KHK'nin temel maddelerini iptal etti ve yürütmeyi durdurma kararı verdi. Mahkemenin bu kararı, bilim dışı ve spekülative bir yapı denetimi anlayışıyla birlikte, bu anlayışa dayanak oluşturan "kamusal sorumlulukların bile özelleştirilmesine" yönelik çıkarıcı siyasetleri de mahkum etmiştir.

Depremde binlerce evin yıkılması ve binlerce insanın ölmesi bugüne kadar yapı denetiminde korkunç boyutlara varan çıkar işbirlikleri olduğunu açığa çıkarttı. Ancak birkaç müteahhit göstermelik olarak yargıya sevk edilirken, bugüne kadar rant peşinde koşan asıl siyasi sorumlular, yani geçmiş hükümetlerin sorumluluğu göz ardı edildi.

Buna karşın, Marmara ve Düzce depremlerinden sonra Hükümetin ve özellikle Bayındırlık ve İskan Bakanı Sayın Koray AYDIN'ın neredeyse tek seçenek olarak savunduğu 595 Sayılı KHK, bir yeni düzenleme olarak yürürlüğe girdi. Hem hazırlık, hem de kesinleştirme aşamalarında TMMOB'nin, ilgili odalarının ve sendikaların itiraz, eleştiri ve uyarıları hiç dikkate alınmadan sonuçlandırılan 595 sayılı KHK'nin en "radikal" yanı ise; yapı denetiminde belediyeleri, valilikleri, meslek odalarını ve hatta proje müellifi mimarları ve mühendisleri adeta etkisiz ve yetkisiz kılmak, bu kamusal ve mesleki sorumluluğun asıl temsilcileri yerine "sermaye şirketlerini" devreye sokmaktı.

Diploma ile kazanılan mühendislik formasyonu sermaye şirketlerine devredilmek istendi!

Bu şirketlerin denetimden uzak çalışma ortamları bir yana, yüzde 49'u gibi etkin oranda bir sermaye payının konuyla ilgili olmayan uzmanlık dışı kesimlerce de karşılanabilmesi "olanağı" da; yapı denetimi gibi yaşamsal bir teknik hizmetin bile rant kaynağı olarak görülmesi ve kullanılmak istenmesinin açık göstergeleriydi.

Nitekim, geçen bir yıla yakın süre içinde, 595 sayılı KHK'ye göre kurulan "denetim şirketlerinin" önemli bir kesimi, mimarlık ve mühendislik dışı alanlardaki faaliyetleriyle tanınan kişi ve firmalarca kurulmuş; bunların çoğu daha ilk "iş alma" ilişkilerinden itibaren adeta pazardan pay kapma telaşı içinde kuralları hiçe sayarcasına davranmaya başlamışlardır. Böylece yapı denetimi yine "spekülative rant" beklentilerine tutsak edilirken, yüksek denetim ücretleriyle de bu tartışmalı hizmetin kazanç güvencesi aynı KHK ile sağlanmaya çalışılmıştır.

İşte bu ve benzer birçok nedenle, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı, "deprem korkusunun sömürülmesine" de hukukun verdiği bir derstir. Çünkü Bayındırlık Bakanlığı mevcut yasal denetim kurallarındaki bilinen ve yıllardır düzeltilmesi istenen eksiklikleri gidermek yerine, deprem olgusunu yeni bir "rant pazarı" yaratacak şekilde istismar eden söz konusu KHK düzenlemesini, deprem sonrası psikolojik ortamdan açıkça yararlanarak Türkiye'ye dayattı.

Amaç; Bağcıyı dövmek olursa,

Sayın AYDIN, bir yandan uzman sayılmak için ne idüğü belirsiz bir biçimde 12 yıl gibi bir deneyim mantığı getirerek kaliteli yapı üretimi iddiasında bulunurken diğer yandan bürokratlarına yazdırdığı genelgelerle yeterli teknik formasyonu olmayan

“Fen Adamları”nı yapı üretim sürecine sokmaya çalışmıştır. Sayın AYDIN bütün bunları yaparken devletin bir bakanı olduğunu unutup, TMMOB ve Odalarında demokratik yollardan sağlayamadığı iktidarını (Sayın AYDIN Makine Mühendisleri Odası Ankara Şubesi seçimlerinde bir gruba açıkça Bakanlık olanaklarını açmış ve kendisi de delege adayı olmuştur. Ancak üyelerden gerekli yanıtı alarak seçilememiştir) KHK ve genelgelerle kurmaya çalışmaktadır. Aynı bir yasa ile kurulmuş olan TMMOB ve Odalarını, çıkaracağı KHK ve genelgelerle Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın yan kuruluşları yapacağını sanmak gibi bir gülünç düşünce içindedir. Mahkeme kadiya mülk değildir. Devletin de bakanların ve bürokratların mülkü olmadığını herkesin anlamasında yarar vardır.

Sayın AYDIN gölge etmeyin yeter!

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ve Hükümet, insan hayatını piyasa koşullarına teslim etmekten vazgeçmeli ve bir an önce TMMOB'nin, üniversitelerin sesine kulak vererek; TMMOB Yasası ve 3194 sayılı İmar Yasası'nda belirtilen denetim mekanizmalarını ilgili meslek odaları üzerinden hayata geçirmelidir.

TMMOB ve odalarının üyesi olan mühendis ve mimarların hem projeleri hem yapıları gerekli standartlarda üretebilecek bilgi ve birikimleri olduğu gibi bunları denetleyebilecek olanakları vardır. Yeter ki gölge etmesinler.

Kamuoyuna saygılarımızla,

Tmmob Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

06 Haziran 2001

ENERJİ KRİZİNİ ÇÖZMEK İÇİN ÇEVREYİ MAHVETMEK Mİ LAZIM?

Mobil Santrallar Çözüm Değildir!

Enerji sektöründe yaşanan çok başlılık ve yönetim krizi ülkemizi bir enerji krizinin eşiğine getirmiştir. Krizin temel nedeni sektöre zamanında ve yeterince yatırım yapılmamış olmasıdır. Çözüm üretmek yerine kriz yaratmayı ve kriz ortamında kötü çözümleri önermeyi esas alan enerji bürokrasisi, bazen Çamlıhemşin'de Dilek/Güroluk projesinde olduğu gibi bir doğa harikasını tahrip ederek, bazen de Hasankeyf'te olduğu gibi binlerce yıllık kültürü yok ederek enerji üretmeyi çözüm olarak getirebilmektedir. Sanki birileri enerji bürokrasisine "gidin ve ülkenin en güzel yerlerini mahvedin" talimatı vermiştir.

Ülkeye ve çevreye verilebilecek en büyük zarar mobil santrallardır

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (ETKB); son dönemlerde yine krizi bahane ederek, Elektrik Mühendisleri Odası, Çevre Mühendisleri Odası ve Devlet Planlama Teşkilatı'nın uyarılarını dikkate almadan ve her türlü yasal kılıfı icat ederek mobil santralları gündeme getirdi. Belediye yetkisindeki imar planlarına aykırı bir şekilde ve başta Gayri Sıhhi Tesislerle İlgili Mevzuat olmak üzere Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) Raporları ertelenerek, Su Kirliliği Kontrol Mevzuatı ve Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği değiştirilerek bu santralların önü açıldı. Toplam kurulu güçleri 615 MW olan 12 mobil santral kurulması için ihale yapıldı ve 5 yıl süreli Yap-İşlet sözleşmeleri imzalandı. Yapımı gerçekleştirilen 4 mobil santralin dördünün de doğu ve güneydoğuda olması ilgi çekmektedir. Başka bölgelerde yapımı gerçekleştirilmeyen mobil santralların, temiz enerji zengini olan bu bölgede olağanüstü koşullarda üretime alınması bir tesadüf kabul edilmemelidir.

ÇED Yönetmelikleri devreden çıkarıldı

11 Ağustos 1983 tarih ve 18132 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren "Çevre Kanunu"nun 10. maddesinde "Gerçekleştirmeyi planladıkları faaliyetler sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler bir Çevresel Etki Değerlendirme Raporu hazırlarlar. Bu raporda çevreye yapılabilecek tüm etkiler göz önünde bulundurularak, çevre kirlenmesine neden olabilecek atık ve artıkların ne şekilde zararsız hale getirilebileceği ve bu hususta alınacak önlemler belirtilir..." denilmektedir. Bu hüküm; bir faaliyetin gerçekleşmesinden önce, bu faaliyetin yol açabileceği olumsuz etkilerin belirlenerek, bu etkilerin giderilmesi için gerekli önlemlerin alınmasının yasal temelini oluşturmaktadır.

29 Eylül 2000 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4 adet yeni yönetmelik ile, Çevre ve Sağlık Bakanlıkları yönetmeliklerinde ilaveler ve değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler ile mobil ve yüzer elektrik santrallarınının 31 Aralık 2002 tarihine kadar tesislerine başlanması ve elektrik üretilmesi amaçlanarak, bu santralların enterkonekte şebekeye bağlantısını sağlayacak enerji iletim hatları, santrallarda kullanılacak petrol, petrokimyasal ya da kimyasal ürün depoları ile limanlar, iskeleler ve rıhtımlara ilişkin faaliyetlerde ÇED raporu alınması koşulu 31 Aralık 2002 tarihine kadar kaldırılmıştır.

Gayri Sıhhi Müesseseler Yönetmeliğinde yapılan geçici madde ilavesinde "...kurulacak yerin mevzuat açısından uygun olması, tesisten kaynaklanabilecek kişi, toplum ve çevre sağlığını olumsuz yönde etkileyebilecek tüm etkenlerin ilgili mevzuatlar dahilinde bertaraf edilmiş olması ..." şartıyla bu santralların kurulabileceği belirtilmektedir. Bu hususu yanlış anlayan bürokratlar, diğer yönetmeliklerin bertarafı olarak değerlendirmişler ve ilgili yönetmeliklerde insan ve çevre sağlığı için konulmuş olan maddeleri imha etmişlerdir.

Bu kontrollerin sağlanmasıdaki en etkili mekanizma, ÇED Yönetmeliği'dir. ÇED mantığı - bugünkü uygulaması içerisinde eksiklikleri olmasına rağmen - temelde bu tanımlar üzerinde oturmaktadır. Yani Çevresel Etki Değerlendirmesi ile; planlanan herhangi bir faaliyetin olumlu/olumsuz tüm çevre etkileri ile sosyo-ekonomik etkilerinin değerlendirilerek, olası olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi hedeflenmektedir.

Yönetmelik ile ÇED kapsamı dışında bırakılan faaliyetler esas olarak gerek inşa aşamalarında, gerekse işletme aşamalarında insan ve çevre sağlığına en üst düzeyde olumsuz etkilere sebep olacak unsurları içermektedirler. Santrallarda kullanılacak petrol ve petrokimyasal veya kimyasal ürün depoları, gerekli koşullar sağlanmadığı ve gerekli koruyucu önlemlerin alınmadığı bir ortamda risk taşıyacaklardır. Yine inşaatları zor olduğu kadar, planlaması da deniz ekosistemleri için bilimsel çalışma gerektiren liman, iskele ve barnaklar, ÇED yapılmadan geliş güzel inşa edilmemelidir. Enerji iletim hatlarının yakınlarında veya içerisinde yer alacağı yerleşim yerleri, ormanlık alanlar, kuş yolları vb hususlar dikkate alınmadan güzergah seçimi yapılması, geri dönüşü olmayan bir durum yaratabilecektir.

Mobil santrallar çevre faciası yaratacak

Ülkemizde kurulu olan ve yeni kurulması planlanan Mobil Santrallar 6 Numaralı Fuel Oil kullanılmaktadır. Tüpraş rafinerilerinde üretilen 6 Numaralı Fuel Oil yüzde 3 - 4 civarında kükürt içermektedir. Bu tesisler için Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliğinde belirtilen kükürtdioksit emisyon sınırı değeri 1700 mg/Nm³'tür. Ancak Mobil Santrallar tarafından atılacak olan baca gazındaki kükürtdioksit konsantrasyonu 5000 mg/Nm³'ten büyük olacaktır. NO₂ emisyonları için de durum çok farklı değildir. Yönetmelikte belirtilen sınır değeri 800 mg/Nm³ iken, tesisten kaynaklanacak olan baca gazındaki konsantrasyon 2500 mg/Nm³ değerinden daha yüksek olacaktır. Bu durumda, çevresel etkileri değerlendirmeden (baca gazı arıtma tesisi kurulmadan), böyle bir tesisin yapılması geri dönüşü olmayan onarılamaz hasarlara neden olacaktır. Başka bir deyişle çevre faciası için davetiye çıkartılmış olacaktır.

TMMOB Çevre Mühendisleri Odası, hiçbir tarafın görüşü alınmadan ve bilimsel bir temele dayanmayan bu değişikliklerin iptaline yönelik hukuki mücadeleyi başlatmıştır.

Ülkemizin enerji ihtiyacının olup/olmadığı, varsa bile bu ihtiyacın nasıl karşılanacağına yönelik sağlıklı planlamaların yapılmadığı bir ortamda, hiçbir bilimsel çalışma yapılmadan yine sağlıksız alternatiflerle çözüm aranması boşa çaba bile değildir. Örneğin, enerji tüketiminin yüksek olduğu Batı Bölgelerimizde bulunan ve 1.5 - 2 yıl gibi kısa bir sürede üretime alınabilecek rüzgar potansiyelimiz varken, tüm dünyanın terkettiği kirli ve pahalı alternatiflerin gündeme getirilmesi düşündürücüdür. Enerji Bakanlığı'nın özelleştirdiği ve YİD modeliyle ürettiği elektrik enerjisinin üretim maliyetleri ile Bakanlığın bu enerjiyi ne kadardan satın aldığını açıklamasını bekliyoruz.

Ülkemiz için önemli ve temiz bir enerji kaynağı olan rüzgar enerjisinin önünün açılması ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Tüm dünyada kullanımı hızla artan rüzgar enerjisinin önü açılarak ülkemizde yaygınlaştırılmasına yönelik düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Bugün, Rüzgar Potansiyeli ülkemizden daha düşük olan Almanya'da 5.000 MW'tan fazla rüzgar enerjisi kurulu gücü bulunmaktadır. 1995 yılında yatırımlarını hızlandıran Almanya, sadece son 2 yılda 2.000 MW'tan fazla Rüzgar Türbini kurmuştur. Ülkemizde 1998 yılında kurulan 8.9 MW kurulu güç üzerine, 2000 yılı Haziranında sadece 10 MW civarında kurulu güç ilavesi yapılmıştır. Enerji Bakanlığına bugüne kadar yapılan toplam başvuru 1.500 MW'tan fazladır. Bu başvurular içinde yatırım

için hazır olan ve uzun zamandır DPT görüşünü bekleyen projeler bulunmaktadır. Beklenen projelerin bir an önce hayata geçirilmesi yeni yatırımlara da hız kazandıracaktır.

Ülkemizin Rüzgar Enerjisi Potansiyeli tam olarak belirlenmemekle birlikte, kurulabilecek Rüzgar Enerjisi gücü toplamının 10.000 MW civarında olduğu kabul edilmektedir. Yapılacak yeni araştırmalarla birlikte bu rakamın 25.000-30.000 MW'tan daha fazla olacağını düşünüyoruz.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, diğer bakanlıkların yürütmesinde bulunan yönetmeliklere ek ve geçici maddeler dikte ettirmek yerine, kalıcı ve sürdürülebilir politikaların çalışmalarını tüm taraflar ile birlikte gerçekleştirmelidir.

Mobil Santraller bir ihtiyaçtan kaynaklanmamaktadır.

Diğer tarafta TEAŞ ve TEDAŞ'ın resmi verilerine göre ülkemizde yaşanan ekonomik krize bağlı olarak sanayi üretimindeki ciddi düşüşler ve genel ekonomideki küçülme nedeniyle elektrik enerjisi tüketimi 2000 yılı aynı dönemlerinin %10 altında gerçekleşmektedir. Yani ETKB'nin 2001 yılında enerji krizi olacağı savıyla gündeme getirdiği mobil santrallerin gerekçesi ortadan kalkmıştır.

Ekonomik kriz olmasa bile bu yıl sonunda veya en kötümser olasılıkla bir yıl sonra devreye girecek olan yeni doğal gaz santralleri ile elektrik arzında bir fazlalık oluşacaktır. Dolayısıyla Mobil Santrallara ihtiyaç yoktur.

Enerji literatüründe tanımlanan Mobil Santrallerin en büyüğü 30 MW'tır ve bunlar olağanüstü durumlarda acil bir ihtiyaç için geçici olarak kurulurlar. Bu santrallerin çevre tahribatı yapmasının yanı sıra üretim maliyetlerinin ve toplumsal maliyetlerinin de çok yüksek olduğu bilinmektedir. Bu özellikleri nedeniyle Sömürge Tipi Santral olarak ta adlandırılmaktadırlar. Batman'da kurulması düşünülen 100 MW'lık santral, mobil santral tanımına uymamaktadır. Çünkü 100 MW'lık sabit bir santraldır ve 5 yıl süreli çalışacaktır. Yani gerek büyüklük ve gerekse de çalışma süresi göz önüne alındığında Batman Santrali sabit santral statüsündedir ve ÇED Raporu'na tabi olmalıdır. Bu durumda 6 numaralı fuel oil kullanan bir santralin ÇED Raporu alması olanaksızdır.

Ülkemizde çevreye kültüre zarar vermeden, insanlarımızı zehirlemeden elektrik enerjisi üretmenin yolları vardır. Bizler bu ülkenin doğasıyla kültürüyle gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde taşınması gerektiğine inanıyoruz ve henüz vakit varken bir felaket olan mobil santrallerden vazgeçilmesini istiyoruz.

Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

Çevre Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

Haziran 2001

TÜRK TELEKOM 'UN SATIŞINA KARŞI YARGIYA BAŞVURACAĞIZ

Türk Telekom (TT) un özelleştirilmesine dair 677 sıra sayılı tasarı, Plan-Bütçe Komisyonu'nda hiç değişmeden 4 saatte çıkarıldı ve jet hızıyla Meclis'ten geçirilerek yasalaştı.

"Meclis yasaları değil, Derviş yasaları" diye ifade edilen yasalardan biri olan bu yasa, her türlü tepkiye rağmen IMF ve ABD'nin emriyle çıkarıldı. Ulusal programda Bakanlık'a bırakılan yetkiler, ek niyet mektubuyla Telekomünikasyon Kurumu'na devredildi.

Yeni tasarı daha komisyonlara ve Meclis'e gelmeden nasıl çıkacağı taahhüt edildi ve Meclis iradesi mektuplarla devredildi.

Şimdiye kadar defalarca vurguladık; bir kez daha ifade ediyoruz:

- Bu yasayla Ulaştırma Bakanlığı'nın yetkileri sıfırlanmıştır.
- İmtiyazlı hisse temsilcisi TT yönetiminde göstermelidir.
- Satış, değer tespiti, ihale koşulları beş kişilik bir komisyonun yetkisindedir.
- 657, 399'a göre ve kapsam dışı çalışan işçiler, yani deneyim ve birikim sahibi çalışanlar başka kurumlara aktarılarak hem ihtisasları dışında çalışmaya mecbur ediliyor, hem de TT'i satın alacak şirketlere hazır, yetişmiş insanlar hediye ediliyor.
- Kurumda, işgüvencesi olmayan personel bırakılarak imtiyazlı hisse sahibinin bu alana müdahale olanağı fiilen yokediliyor.
- Kamu hissesi yüzde 50'nin altına düştüğünde bu kurumda iş güvencesi olmayan 38 bin işçi kalacaktır. Yasanın ek 29. maddesi, 6. paragrafında bu 38 bin kişinin 1 yıl içerisinde nasıl işten çıkarılacağı örtük ve hileli bir anlatımla ifade edilmiştir.

Defalarca bu kurumda faaliyet gösteren dernek ve sendikalara ortak mücadele çağrısı yaptık. "Ya sev ya terket" diyenler, ülkeyi değil kadrolaşmayı ve parayı sevdiklerini gösterdiler ve halkın emeği ve birikimleriyle oluşturulan bu kurumun peşkeş çekilmesine onay verdiler.

Meclis'te grubu bulunan tüm partilerle görüşmeler yaptık, söylenen yalanları ve olacakları anlattık. Ya anlamadılar, ya da anlamazlıktan geldiler. Yaptığımız eylemler ve basın açıklamaları medyada yeterince yer alamadı. Kamuoyu, tek taraflı bir bilgilendirme kampanyasıyla, Türk Telekom'un satışının adeta "ülkeyi kurtaracağı ve telekomünikasyon altyapısının daha da iyileşeceği" gibi bir sanal beklentiye sokuldu.

Müdahil olmaya devam edeceğiz

Bundan sonra, gerek ihale ve satış sürecinde, gerekse de işten çıkarmalarda müdahil olmaya devam edeceğiz ve hızla iptal davalarını açacağız.

Sayın Cumhurbaşkanı'na sesleniyoruz: Daha önce Anayasa'ya aykırı bularak geri gönderdiğiniz bu yasa, bugün iptal edildiği koşullardan daha ağır yükümlülüklerle önünüze geliyor. Kurumun yüzde 99'u satılıyor. Kamu denetiminden tamamen çıkarılıyor. Büyüklük ve gelişkinlik bakımından bulunduğu coğrafyada, yani Balkanlar, Ortadoğu ve Türkiye Cumhuriyetlerinde birinci; dünyada onüçüncü sırada olan, Hazine'ye milyarlarca dolarlık gelir sağlayan, ülkemizin teknolojik altyapısının gelişmesi ve insan yetiştirmede en önemli rollerden birine sahip olan bu kurumun, Anayasa'ya aykırı şekilde satışına onay vermeyiniz.

Ali Yiğit, EMO YK Başkanı

Kemal KELEŞ, Haber Sen Genel Başkanı

13 Mayıs 2001

ARABAĞLANTI SOYGUNU HALA BİTMEDİ

Türk Telekom'(TT)la GSM işletmecisi özel şirketler (Turkcell ve Telsim) arasında imzalanan "Şebekeler Arası İrtibat ve İşbirliği Sözleşmesi (Ara Bağlantı Sözleşmesi)"nin, çağrı sonlanma ücretlerine ilişkin hükümleri her yöne doğru aramalarda TT'nin aleyhine olacak şekilde düzenlenmişti. Oysa sabit telefonlarla cep telefonlarının karşılıklı aramalarında verilen hizmet, GSM işletmecisi ve TT açısından aynı hizmettir ve ücretlendirmenin de simetrik olması gerekmektedir.

Sözleşmede yer alan eşitsizlik nedeniyle TT'nin, dolayısıyla kamunun büyük zararları sözkonusuydu. Bu nedenle, imtiyaz sözleşmesinin eki olarak düzenlenmiş olan ara bağlantı sözleşmesinin iptali istemiyle açmış olduğumuz davada, Ankara 9. İdare Mahkemesi'nce sözleşmenin ilgili maddeleri iptal edilmiş ve bu karar kesinleşmiştir. Mahkeme kararında sözleşmenin çağrı sonlanma ücretlerine ilişkin kısmın simetrik olmaması nedeniyle kamu yararına aykırı olduğu gerekçesi yer almıştır.

Ankara 9. İdare Mahkemesi'nin iptal kararı, davanın taraflarını olduğu kadar üçüncü kişileri de bağlayacak niteliktedir. Kararın gereğini yerine getirecek olan da TT'dir. Nitekim, TT'nin yargı kararı doğrultusunda, sözleşmenin yapıldığı tarihten itibaren alacaklarını tahakkuk ettirdiğini yapılan açıklamalardan anlıyoruz. Ancak, GSM işletmecisi şirketlerce bu işleme itiraz edilmiş ve esasen bu konuda görevsiz olan ticaret mahkemesinde dava açmışlardır. Şu anda bu şekilde açılmış iki dava olduğunu biliyoruz. Bunlardan birisi Ankara 1. Ticaret Mahkemesi'nde, diğeri 7. Ticaret Mahkemesi'nde görülmektedir. Ankara 7. Ticaret Mahkemesi'nce TT'nin karar doğrultusunda yapmış olduğu işlem üzerine ihtiyati tedbir konulmuştur. Ancak dava görülmeye devam olunmaktadır ve süreç içerisinde bu tedbirin kalkması söz konusu olabilecektir. Nitekim, ortada bir yargı kararı vardır ve başka bir mahkemenin bu kararı hükümsüz kılacak şekilde karar vermesi düşünülemez.

Ticaret Mahkemelerinde görülmekte olan davalara Elektrik Mühendisleri Odası, önümüzdeki günlerde müdahil olacak ve dava dosyasında bulunan belge ve bilgilere göre davanın kamu yararı çerçevesinde sonuçlanması için gerekenleri yapacaktır.

Açıklamalardan anlaşılacağı gibi, Ara Bağlantı Sözleşmesi'nin yanlış düzenlenmesi sonucu 1 katrilyonun üzerinde bir kamu zararı doğmuştur. Oysa, iki GSM işletmecisi şirketin imtiyaz sözleşmesini imzalarken ödedikleri ücret ancak bu kadardır. Bu durumda, yalnızca haksız olarak elde edilen kazançla, ödemiş oldukları imtiyaz bedelini geri almış oluyorlar. Böylesi bir haksız uygulamanın tamamen sona ermesi için ne gerekiyorsa yapmaya devam edeceğiz.

Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

04 Temmuz 2001

TÜRKİYE ELEKTRİK ÜRETİM İLETİM A.Ş.'NDE (TEAŞ) LABORATUVARLAR KAPATILIP, MAKAM ODALARINA DÖNÜŞTÜRÜLÜYOR

TEAŞ Genel Müdürlüğü'nün 3 Mart 2001 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile üç ayrı genel müdürlüğe bölünmesi için yapılan çalışmalar çerçevesinde yeni oluşacak kuruluşlar için makam odası açılması gündeme gelmiştir.

Söz konusu makam odaları için, Teknik Kontrol Laboratuvarlar Müdürlüğü'ne bağlı Sanayi Laboratuvarlarının yeri seçilmiştir. Halen Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (ETKB), TEAŞ ve TEDAŞ Genel Müdürlüklerinin, bu bina kompleksi içinde ofis olarak kullanılabilir yaklaşık 2000 odası bulunmaktadır. Genel müdürler, genel müdür yardımcılar, yönetim kurulu üyeleri ve danışmanların makam odası gereksinimlerini karşılamak üzere, neden "tam donanımlı" laboratuvar mekanlarının seçildiği anlaşılamamaktadır.

Laboratuvarın Türkiye'de başka örneği yok

Nitekim mevcut bu laboratuvar, Fransa Elektrik Kurumu'ndan örnek alınarak inşa edilmiş olup, uluslararası standartlara uygun her türlü alt yapıya, donanım ve donatıma sahiptir ve ülkemizde bir benzeri daha bulunmamaktadır.

TEAŞ laboratuvarlarında, piyasa değeri yaklaşık 15 milyon Doları bulan, Dünya Bankası kredileri ile alınan son teknoloji ürünü, bilgisayar donanımlı, son derece hassas cihaz ve ekipmanlar bulunmaktadır. Laboratuvarda;

- Santrallara alınacak trilyonlarca liralık malzemelerin kalite-kontrolları,
- Malzemelerin standartlara uygun olup olmadığı
- Santrallarda kullanılan malzemelerin periyodik kontrolleri, arıza tespiti ve nedenleri,
- Su, kömür, fuel-oil, yağ, malzeme birikinti analizleri, benzeri diğer teknik destek hizmetleri,
- Santralların proje tesis ve işletme aşamasında her türlü mühendislik hizmetleri yapılmaktadır.

Ayrıca söz konusu laboratuvar, sadece kuruluş bünyesindeki tesis ve santrallara hizmet vermekle kalmayıp, tüm kamu kurum ve kuruluşlarına, özel sektöre, askeri birimlere teknik ve mühendislik hizmeti satışı yaparak kuruluşa ek ekonomik kaynak da yaratmaktadır. Bu yönüyle değerlendirildiğinde, Türkiye ölçeklerinde uzmanlaşmış bir sanayi laboratuvarı niteliğine ve kapasitesine sahiptir.

Laboratuvar heba ediliyor

Üretim-iletim-dağıtım çalışmalarında özellikle tüm termik ve hidrolik santralların gereksinimi olan fiziksel, kimyasal ve metalürjik test ve analizlerin yapıldığı, mühendislik ve müşavirlik hizmetlerinin üretildiği uzmanlaşmış olan bu laboratuvar, kuruluşun Gölbaşı tesislerinde tadil edilen bir ambara, üstelik temizlik işçileri eliyle taşınmak istenmektedir.

Söz konusu bu yeni yerde sanayi laboratuvarında bulunması gereken alt yapı ve donanımların çoğu bulunmamakta, olanlar da hiçbir tekniğe ve standarda uymamaktadır. Ayrıca, ambarın bir ısı merkezinin yanında olması deneylerin sağlıklı yapılmasını ve cihazların çalışmasını kesinlikle engelleyecektir. Başlı başına bir ihtisas konusu olan, çok detaylı araştırma ve tecrübe ile oluşturulmuş bir laboratuvar ortamının lağvetmek, Dünya Bankası kredisi ile alınan milyonlarca dolarlık cihazları ücra ve varlığı isminden ibaret bir yere göndermek bunları çöpe atmakla eşdeğerdir.

Bu yaşanan, ilk değildir

Benzer bir olay ETKB'nin, Eskişehir yolundaki binasını beğenmeyerek Bahçelievler'deki binasına taşınması sırasında da yaşanmıştır. TEAŞ ve TEDAŞ Genel Müdürlüklerinin makam odalarına ETKB tarafından el konulunca, her katı 1000 m² olan 2 katlık alana yerleştirilen, özel olarak projelendirilen ve donatılan laboratuvar tek kata sığdırılarak, binanın 4. katı TEAŞ yöneticilerine makam odaları oluşturmak amacıyla önce yıkılmış, daha sonra yüz milyarlarca lira masraf yapılarak lüks ofisler inşa edilmiştir. TEAŞ ve TEDAŞ Genel Müdürlüklerinin bu "önemli faaliyeti" tüm Türkiye'nin 17 Ağustos depremiyle dayanışma ve yardımlaşma içinde olduğu, yurt dışından yardımların geldiği ve yatırımlar dahil kamu harcamalarının kontrol altına alındığı bir dönemde gerçekleşmiştir.

TEAŞ bünyesindeki laboratuvarın uygun olmayan koşullara mecbur edilerek elektrik üreten santraller açısından hayati önem taşıyan milyonlarca dolarlık cihazların riske atılması, uzmanlaşmış bir kamu laboratuvarını işlevsiz kılacak pek çok olumsuzluğun içine sürüklenmesi, buna karşılık laboratuvardan boşalan yere, muhtemelen yüz milyarlarca lira harcanarak yöneticiler için makam odası inşa edilecek olması, sadece ortaya çıkardığı teknik ve ekonomik kayıplarla sınırlı görülmemeli, ülkenin bu günlere hangi anlayışlar sonucu getirildiğinin önemli bir göstergesi olarak kavranmalıdır.

Gelecekteki sorunlardan makam odalarına yerleşenler sorumlu olacaktır

Endüstriyel laboratuvarların varlığı ve sayısı, gelişmişliğin ve gelişmeye açık ülkelerin göstergelerinden birisidir. Ülkemizde aynı kapasitede bir benzeri daha olmayan bu laboratuvarın işlerliğini kaybetmesi ise, ülkemizi santrallerle ilgili araştırmaların yapılması açısından en az 30 sene geriye; böyle bir laboratuvara sahip olmadığımız ve bunun sıkıntısını yaşadığımız için, kurulmaya çalışıldığı günlere geri dönderir.

Ülke yararına ters olan bu duruma düşmemek için, ekonomik ve teknik değeri olan laboratuvarın taşınmasının ivedi olarak durdurulması, ille de taşınmasında ısrar ediliyorsa, taşınacak yeni yerin alt ve üst yapısı eksiksiz ve standartlara uygun hale getirilmesi gereklidir.

Laboratuvarın çalışmaması sonucu ortaya çıkacak olan, termik ve hidrolik santrallerin teknik sorunları ve olası enerji kesintilerinden, taşıma kararı verenler ile yapılacak makamlarda oturacaklar sorumlu olacaktır.

*Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Kimya Mühendisleri Odası,
Elektrik Mühendisleri Odası, Metalurji Mühendisleri Odası*

21 Temmuz 2001

YAP İŞLET DEVRET (YİD), YAP İŞLET (Yİ) YA DA ÖZELLEŞTİRMELERİN BEDELİNİ TÜKETİCİLER ÖDÜYOR!

TEDAŞ'ın yayınladığı genelgede ödemelerin neden yapılamayacağı konusunda herhangi bir açıklama yoktur. Olmaması da doğaldır, çünkü bir açıklama yapmak için yıllardır enerji sektöründeki kamu hizmetini çökertme ve peşkeş çekme politikalarının anlatılması gerekirdi.

Enerji sektöründe yaşanan yirmi yıllık serüvende sona doğru geliniyor. Deniz bitti ve gemi karaya oturdu. 1990'ların başında kamu kaynaklarının kısıtlı olması, özel kuruluşların elektrik üretimine girmesi ve elektrik üretim açığının kapatılması gibi gerekçelerle planlamanın reddedilerek sorunu piyasa koşullarında çözme amacıyla getirilen Yap İşlet Devret (YİD) ve Yap İşlet (Yİ) modeli ile elektrik üretilmesi projeleri artık kamunun kaldıramayacağı boyuta gelmiştir.

Yine son dönemlerde kamuya ait bazı santraller İşletme Hakkı Devri (İHD) modeli ile özel kuruluşlara devredilmiştir. Bu süreçler de kamu aleyhine işlemektedir.

YİD ve Yİ modeli nasıl işliyor?

YİD ve Yİ modeli üretim yapan santrallerin büyük çoğunluğu doğal gaz santralleridir. Bu santrallara doğalgaz BOTAŞ tarafından santral girişine kadar sağlanır ve eğer doğalgaz arzında bir sorun olursa BOTAŞ üretim yapan şirketin zararını tazmin eder. Yani hammadde temininde ticari kuruluşun riski negatiftir. Risk, kamu kurumu tarafından üstlenilmiştir. Üretilen elektrik enerjisinin tamamı ÜRETİM A.Ş. (TEAŞ) tarafından satın alınır, pazarlama ve satışta da ticari kuruluşun riski negatiftir. Satın alınamaması durumunda ÜRETİM A.Ş. (TEAŞ) ticari kuruluşun zararını tazmin eder. Risk yine kamu kurumu tarafından üstlenilmiştir.

2000 yılı kesinleşmiş istatistiklerine göre; Üretim A.Ş. (eski adı TEAŞ) kendine bağlı hidro elektrik santrallerinde (HES) bir kilowattsaat (kWh) elektriği 0.1 Cent'e ve yine kendi mülkiyetinde olan termik santrallerde bir kWh elektriği 3 Cent'e üretmektedir. Doğalgaz ile çalışan santrallerde ortalama elektrik enerjisi maliyeti kWh başına 2.5 - 3 Cent'tir. ÜRETİM A.Ş. (TEAŞ) bu üretimleri kWh başına projeden projeye değişmekle birlikte 8.7 - 12 Cent'e dışardan satın almak zorunda bırakılmıştır. Hatta Birecik barajı projesinde bu fiyat 16 Cent'e kadar çıkmaktadır.

YİD ve Yİ modelleri nedeniyle 2000 yılında TEAŞ'ın elektrik enerjisi maliyeti kWh 5.5 Cent'e ulaşmıştır. Bugün bu maliyet daha da artmıştır. Artık kamu bu yükü taşıyamaz duruma gelmiştir. Eğer üretimin tümü kamuda olsa ve gerçek maliyetler üzerinden muhasebeleştirilseydi kWh'i 6.5 Cent'ten satılan elektrik enerjisi kamunun kar etmesini sağlayacaktı. Oysa şu anda hem tüketiciler ve sanayiciler elektriği pahalıya almakta hem de kamu zarar etmektedir. Tek karlı olan ise YİD, Yİ ve İHD modeli ile üretim yapan özel kuruluşlardır.

Böylesine kamu aleyhine işleyen bir süreç 2000 yılı içerisinde TEAŞ'ın 2.000.000.000 (iki milyar) Dolar zarar etmesini getirmiş ve bu zarar Hazine tarafından karşılanmıştır. Bu yıl YİD ve Yİ modeli ile üretimlerin payının artması nedeniyle zararın iki milyar Dolar'ın üzerinde olacağı bilinmektedir.

Ulusal enerji kaynaklarını tüketmeden doğalgaza bu denli yönelmek yanlıştır!

Ülkemiz hidro elektrik potansiyeli açısından suyunun %30'unu, kömürünün %20'sini, jeotermalinin %2,97'sini ve rüzgar potansiyelinin %1'ini kullanmışken, ulusal kaynakların payını artırmak yerine doğalgaza yönelmiştir. Elektrik enerjisi açısından doğalgazın payı %40'lara yaklaşmaktadır. Son onay verilen projelerle 2010 yılına

kadar toplam üretim içindeki doğalgaz payının %60'ı geçmesi hedeflenmektedir. Böylece hem pahalıya enerji üretilecek hem de elektrik enerjisinde dışa bağımlılık artacaktır.

Öte yandan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı (ETKB) Sayın Zeki ÇAKAN'ın açıklaması ilginçtir. 'BOTAŞ'ın doğalgaz ödemelerinde zorlandığı ve bu yüzden diğer ödemeleri durdurduğu' şeklindeki sözlü açıklaması üretimdeki yanlış tercihin itirafıdır. Oysa yapılan; YİD, Yİ ve İHD ile üretim yapan kuruluşlara para aktarılacak işlemidir. Bu defa yükleniciler ve sektör çalışanları kurban olarak seçilmiştir!

Elektrik üretiminde risklerin yayılması açısından değişik kaynakların kullanılması doğrudur. Ancak gerek maliyetleri düşürmek gerekse ulusal sınırlar içerisinde elektrik enerjisi girdilerini kontrol edebilmek açısından dış kaynaklara böylesine bağımlı kalmak tehlikelidir. Zaten Sayın ÇAKAN'ın sözlü açıklaması da bunun itirafıdır.

Elektrik enerjisi üretiminde hızla ulusal kaynaklara dayalı bir plan kamu eliyle hızla hayata geçirilmelidir.

Ulusal elektromekanik sanayi ve ulusal yapımçı/yüklenici firmaları tasfiye noktasına gelinmiştir.

1970'li yıllara kadar yabancıların kontrolünde olan elektrik ve elektromekanik malzeme ve taahhüt sektöründe ulusal kuruluşlar büyük bir gelişme göstermiş ve 1990'lara gelindiğinde özellikle taahhüt sektöründe bir atak yaşanmış ve ulusal kuruluşların belirleyici olduğu bir dönem yaşanmıştır.

1990'ların ikinci yarısından itibaren izlenen politikalar sonucu hem yerli üretici kuruluşlar hem de yerli yüklenici firmaları ihalelerden dışlanmaktadır. Bunun en belirgin örneği, 154 kV ve 380 kV trafo merkezleri yapımında şartnamelere "hem üretici firma olma hem de 56.000.000 (ellialtı milyon) Dolar'lık cirolar olması şartı" konulmasıdır. Yine son yapılan ihalelere son beş yılın cirolarının 33.000.000 (otuzüç milyon) Dolar olması şartı getirilmiştir. Son beş yılda yapılan tüm ihaleleri tek başına bir yerli kuruluş almış olsa bile bu koşulun sağlanması olanaksızdır.

Yine şehir şebekeleri işlerinde izlenen yanlış politikalarla 1996 yılında ihale edilen işlerin %33'ü tasfiye edilmek zorunda kalmıştır.

Elektromekanik sektörü 2000 yılını %12 gerileyerek kapatmıştır. 2001 yılının tablosu daha da vahimdir. ETKB bu uygulamayla elektromekanik sanayi ve yüklenicilere son darbeyi vurma hazırlığındadır.

Kamu eliyle ulusal kuruluşlar tasfiye edilirken ulusal pazar birkaç uluslararası tekele sunulmak istenmektedir.

Kamu yönetimi ciddiyet gerektirir!

Ondokuz yıldır uygulanan ve her ayın 9 ve 19'unda yapılmakta olan ödemelerin - hem de ödemeye üç gün kala - keyfi bir şekilde durdurulması zaten genel ekonomik kriz nedeniyle batma noktasına gelmiş olan küçük yüklenici kuruluşlarının batmasını ve işsizliği getirecektir. Bu uygulama ile yaklaşık 60.000 kişilik bir nüfusun daha işsizler ordusuna katılması sağlanacaktır.

Enerji alanında izlenen yanlış politikaların yükünü sektör üreticileri, yapımçıları ve çalışanları ödememelidir. ETKB'yi bu yanlışlığı düzeltmeye davet ediyoruz.

Enerji alanındaki atılmış olan tüm yanlışlıkların düzeltilmesi için konunun tüm taraflarını kapsayan bir ulusal plan hızla hayata geçirilmelidir.

YİD, Yİ ve İHD vb kamu aleyhine olan tüm uygulamalar derhal sonlandırılmalıdır!

Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

21 Kasım 2001

ELEKTRONİK SAYAÇLARIN TÜKETİCİLERİ ZARARA UĞRATMADAN ENERJİDE TASARRUF SAĞLAMASI İÇİN ÖNLEM ALINMALIDIR

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından 8.12.2000 tarih ve 24254 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Elektrik İç Tesisleri Yönetmeliği gereği 08 Aralık 2001 tarihinden itibaren tüm yeni abonelerde Elektronik Sayaç uygulaması zorunlu olacaktır. Elektronik Sayaç uygulaması takviminin yaklaşmış olması nedeniyle sayaç üreticilerinin ve sayaç satıcılarının yoğun bir reklam kampanyası da başlatılmış durumdadır.

Elektronik Sayaç veya Akıllı Sayaç diye tanımlanan sayaçlar genel olarak çoklu tarifeye uygun olan sayaçlardır. Yani gün içerisinde farklı zaman dilimlerinde farklı tarifeleri uygulayabilen ve böylece hem tüketicilerin elektrik faturalarını düşürebilen hem de ülke içerisinde genel enerji tüketimini aşağıya çekebilen bir uygulamadır.

Elektrik enerjisinin genel enerji tüketimi içerisindeki payı %40'a yaklaşmış durumdadır. Elektrik enerjisi tüketimi hem mevsimler hem de gün içerisinde farklı zaman dilimlerinde farklı değerlere ulaşmaktadır. Yaz aylarına göre kış ayları tüketim artışı olurken yine gün içerisinde özellikle 17.00 - 22.00 saatleri arasındaki tüketim günün diğer zamanlarına göre fazladır.

Gün içerisinde elektrik tüketiminin en çok olduğu zaman aralığındaki yani 17.00 - 22.00 saatleri arasındaki tüketim değerine Puant değer denir. Bu yıl puant değer yıl içerisinde değişmekle birlikte 18.500 MW'tır. Elektrik tüketimi günün diğer saatlerinde ise 13.000 -14.000 MW ortalamasındadır. Tüketim günün ilk saatlerinde 01.00 - 05.00 saatleri arasında 12.000 MW'a kadar düşmektedir.

Yine teknik zorunluluklar nedeniyle tüketim olmasa bile termik santraller gün içerisinde sürekli devrededirler. Yani tüketim az olsa bile termik santraller üretimlerini sürdürmek zorundadır. 2000 yılı kesinleşmiş istatistikleri incelendiğinde sektörel olarak aşağıdaki tablo ile karşılaşılmaktadır.

Kuruluşlar	Miktarı kWh	Yüzdesi
TEAŞ/TEDAŞ/Dağıtım şirketi net satışlar bedelsiz tüketim	81.488.032.000	100,00
Ev ve ticarethaneler	22.800.000.000	27,98
Resmî daireler	3.500.000.000	4,30
Sokak aydınlatması	2.000.000.000	2,45
Sanayi	53.188.032.000	65,27

Puant zamandaki tüketimin bir kısmını diğer zamanlara yaymak ve genel enerji tüketimini azaltmak açısından elektronik sayaçlar önemli bir faktördür. Evlerdeki tüketimin yaklaşık %40'ı aydınlatma dışındaki tüketimlerdir. Yani yaklaşık yıllık 10.000.000.000 kWh, günlük yaklaşık 28.000.000 kWh enerji çamaşır makinası, bulaşık makinası, ısıtıcılar, fırın vb cihazlardan kaynaklanmaktadır.

Eğer tüketicilere puant saat dışında ucuz bir tarife uygulanırsa bu tüketim puant saatleri dışına kaydırılabilir. Bu tüketimin günlük karşılığı ise yaklaşık 1.500 MW'lık bir termik santralin günlük üretimine eşittir. Yani 1.500 MW'lık bir termik santral çalıştırılmayabilir ve puant değer 18.500 MW'tan 17.000 MW'a düşer. Benzer uygulama resmi diğer tüketim noktalarında irdelenebilir ve benzer avantajlar sağlanabilir.

Tüketimin dengelenmesi beraberinde aşırı yüklenme ve arızaların azalmasını (bu fazla mesai, malzeme giderleri, işletme giderlerinden tasarruf demektir), teknik kayıpların azalmasını ve enerjide kaliteyi getirir. Santraller verimli ve ekonomik çalışır, santral arızaları azalır, hidroelektrik santrallerde daha fazla su tutma olanağı doğar. Tüketimin gün içinde dengelenmesinin bir yolu da "Tüketim Yönetim Sistemi" planlayıp uygulamaya koymaktır. Ülkemizde henüz "Elektrik Enerjisi Tüketim Yönetim Sistemi" yoktur. Geçtiğimiz günlerde kamuoyuna sunulan 8. Beş Yıllık Plan'da da böyle bir çalışma öngörülmektedir.

Sistem Oluşturulmazsa Kaos Olacaktır

Elektrik İç Tesisler Yönetmeliği'nde Elektronik sayaç uygulamasının 8 Aralık 2001'de yeni aboneler için zorunlu olacağını bildirmiş olmasına karşın sayaçlar için istenecek asgari şartları belirlemiştir. Bu şekilde bir adım daha atılmış olmasına rağmen hala bir sistemden söz edilmemektedir. "Elektrik Enerjisi Tüketim Yönetim Sistemi" oluşturulmadan yapılan bu tür uygulamalar ne yazık ki beraberinde kaosu da taşımaktadır.

Alt yapı çalışmalarından uzak, bir sistem içinde yer almayan üstelik sorumluluk içeren böyle bir uygulamanın kamuoyu açısından olumlu ve olumsuz yönlerini irdelersek;

- Puant tarifenin mesken abonelerinde yaygınlaştırılmasıyla yaklaşık 1.500 MW'lık bir santral gücü kazanılabilir.
- 1 MW'lık kömüre dayalı Termik Santralin ilk kuruluş maliyeti yaklaşık 1.000.000 Amerikan Doları'dır. Yani 1.500 MW'lık santral için bu tutar yaklaşık 1.500.000.000 Amerikan Doları'dır.
- Devrede olan santrallerdeki rahatlama ile Enerji Nakil Hatlarında ve Trafo Merkezlerin de akşam saatlerinde yaşanan akım taşıma kapasitesindeki zorlanmalar giderilmiş olacaktır. Ayrıca işletme ve bakım masrafları da azalacaktır.
- Puant tarifenin yaygınlaştırılmasıyla teknik kayıplarda joule kayıplarında %15 bir azalma sağlanabilir. Yıllık kayıp miktarı düşünüldüğünde bu miktar yaklaşık 2.000.000.000 kWh olacaktır. Satış fiyatları bazında parasal değeri yıllık 130.000.000 Amerikan Doları olacaktır.
- Yalnızca mesken abonelerinden dolayı yılda 10.000.000.000 kWh'lik enerjinin yansı puant dönem dışında daha ucuz birim maliyetle üretileceğinden (enerjinin kWh başına birim maliyetinde 1 cent'lik bir azalma ile) yılda 50.000.000 Amerikan Doları tasarruf sağlanacaktır.

Ancak;

- Kamuoyunun doğru bilgilendirilmediği durumlarda tüketim bedeli artacaktır.
- Abone grubuna bağlı olarak çok zamanlı sayaçlar her yerde ekonomi sağlamazlar. (puant saatlerinde çalışma zorunluluğu olan aboneler için)
- Dış kaynaklı firmalarca üretilen sayaçların yüksek fiyatları bir başka olumsuzluktur.
- Zaman içerisinde piyasada oluşacak sayaç çeşitliliği bir altyapı (sistem olmaması nedeniyle ülkeyi kısa zamanda elektronik sayaç çöplüğüne dönüştürebilir)
- Dünyada uzaktan okunabilen ve tek bir merkezden bilgisayara bağlanabilen elektronik sayaçlar çıkmıştır. İkinci bir satış yapılmaması için son teknolojiyi uy-

gulamaya yönelik bir adım atılmalı ve bu üretimlerin yerli olarak yapılması kamu tarafından teşvik edilmelidir.

- Ön çalışma ve yeterli altyapı oluşturulmadığından şu anda piyasada bir tek yerli firmanın yani tekelin olması hukuki değildir. (yüksek fiyatları nedeniyle piyasada yer alan ithal sayaç üreticisinin rekabeti olası değildir)
- Ayrıca asgari şartları sağlayan tek yerli firma henüz servis hizmetleri vermeyen ancak gelişmelere bağlı olarak ilk etapta Ankara-İstanbul-İzmir-Bursa-Trabzon-Erzurum ve Adana illerinde satış sonrası servis hizmetleri planladıklarını deklare etmektedir.
- Belli bir altyapı olmasına rağmen İngiltere'de bugün yaşanan kaos (optik okuma yönteminden kaynaklanan), görülen o ki ülkemizde çok daha üst boyutlarda yaşanacaktır.
- Gerek TEDAŞ gerekse hizmet alım yoluyla yürütülen endeks okuma hizmetlerinde çalışan elemanların eğitimsiz olmasının getireceği sorun gözardı edilemez.
- Sayaç reklamları ise yanıltıcıdır. Ucuzlamayı sayaç değil TEDAŞ'ın tarifeleri sağlamaktadır. Bu ucuzluklar da sayaç üreticileri/satıcılarının söylediği oranlarda değildir. Tüketici yanıltılmaktadır.

Ne Yapılmalı?

Gelinen bu noktada EMO ve THD olarak kamuoyuna gerçekleri duyurmayı hedeflerken önerilerimizi de sunmayı da görev biliyoruz.

1. Öncelikle salt okuma ve faturalandırma yerine bütünlüklü bir "Elektrik Enerjisi Tüketimi Yönetim Sistemi" ele alınmalı ve uzun dönemli-planlı geçiş sağlanmalıdır. Tespit edilen sisteme uygun sayaçlar seçilmelidir veya tek bir veri tabanına uygunluk şartı aranmalıdır.
2. Geçiş için 3 veya 4 yıllık bir süre esas alınmalı ve tespit edilen (asgari şartlara uygun) elektronik sayaçlar abonelere ya ücretsiz dağıtılmalı ya da fatura bedeli üzerinden %10'luk bir sayaç ücreti alınmalıdır. Bu ücretsiz dağıtım bütçeye (hazineye) hiçbir yük getirmemektedir. Şöyle ki; ülkede mevcut kayıp-kaçak oranı %20'leri aşmaktadır. Bu uygulama ile %20 kaçak azalması halinde yaklaşık 5.000.000.000 kWh/yıl tasarruf sağlanır. Yıllık tasarruf miktarı 325.000.000 Amerikan Doları olacaktır. Tanesi 50 Amerikan Doları'ndan yıllık 6.500.000 adet sayacın bedava dağıtılması anlamına gelmektedir. Ülkemizde 18.000.000 konut abonesi 2.500.000 ticarethane ve sair abone olmak üzere 20.500.000 abone vardır. Bunlara 4 yılda 3.000.000 abone ekleneceğini varsayarsak toplam 23.500.000 abone olur. 3 - 4 yılda tüm abonelerin elektronik sayaç uygulamasına geçiş sağlanabilir.
3. Ayrıca santrallerin verimli kullanımından işgücü ve malzemeden en az 1.500 MW'lık santralin yapımı için gerekli 1.500.000.000 Amerikan Doları ve puant saat dışında ucuza üretimden kWh başına birim enerji maliyetindeki 1 cent'lik azalmadan doğan 50.000.000 Amerikan Doları tasarruf da sözkonusudur.
4. Sistem tespiti-planlama yapılıncaya kadar 08 Aralık 2001 tarihi itibarıyla getirilecek zorunluluk kaldırılmalı,
5. Tüketici ve uygulayıcılar bilgilendirilmeli, eğitilmeli,
6. TEDAŞ test ve kontrol olanakları geliştirilmeli yeterli hale getirilmeli,
7. Sistem ile uzaktan sayaç okumaya geçiş sağlanmalı, altyapı oluşturma çalışmalarına ivedilikle başlanmalı (PTT çevirmeli bağlantı/dial-up modemi, RF/Radyo Frekans modemi, PLC/AG enerji hattı üzerinden iletişim modemi...),
8. Hangi sistem seçilirse seçilsin kartlı (ön ödemeli) sistem de dahil (ki bu ko-

nuda geçişi TEDAŞ İşletme Hakkı Devri alacak şirketlere bırakma eğilimindedir, yanlış bulmaktayız) düşen maliyetler (iş gücünden, faturalandırmadan, tahsilattan tasarruf ve ön ödemeden doğan finans girdileri vs) tüketicinin elektrik birim fiyatlarına yansıtılmalı,

9. Elektronik sayaç bakım ve yedek parça olanakları genişletilmeli,

10. Piyasada oluşacak sayaç çeşitliliği

- Akıllı kartlı sayaç
- Tuşlu sayaç
- Optik vericili sayaç
- PLC üzerinden haberleşilen sayaç
- E-mail sayaç
- Telefon hatlı sayaç
- RF üzerinden haberleşilen sayaç
- Bilgisayar arayüzlü sayaç gibi ülkemizi ileride bir elektronik sayaç çöplüğüne dönüştürebilir. Bu konuda önlem alınmalı,

11. AB'nde bu konuda standart çalışmaları (SEC 1107) takip edilmelidir. İleride çok yüksek işletme yazılım bedelleri ödememek için gerekli şartlar oluşturulmalı İngiltere'de yaşanan kaostan ders alınmalı,

12. Pilot iller belirlenerek kademeli geçiş sağlanmalı,

13. Elektronik sayaç imali konusunda ulusal üretim hedeflenmelidir.

Yeni Teknolojiye Evet, Savurganlığa Hayır!

Yerli Tekonolojiye Evet, Elektronik Çöplüğe Hayır!

Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

Tüketici Hakları Derneği Yönetim Kurulu

30 Kasım 2001

AKTAŞ DERHAL KAMUYA DEVREDİLSİN!

Elektrik Mühendisleri Odası olarak, Aktaş Elk.A.Ş. ile imzalanmış olan İstanbul ili Anadolu Yakası elektrik dağıtımına ilişkin imtiyaz sözleşmesinin iptali istemi ile açmış olduğumuz davada, 29 Mart 2002 tarihinde verilen iptal kararı ile artık sona gelmiş bulunuluyor.

Aktaş Elektrik Dağıtımını İle Görevlendiriliyor

Resmi Gazetenin 07.09.1989 gün ve 20275 sayılı nüshasında yayımlanan 89/14393 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Aktaş Elektrik Ticaret AŞ, İstanbul ili Anadolu yakasında (16. görev bölgesi) elektrik dağıtımını ve ticareti hizmetini yürütmekle görevlendirilir. Görevlendirmeye konu işlem, 3096 sayılı "TEK Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımını ve Ticareti İle Görevlendirilmesi Hakkında Kanun"un 5. maddesi çerçevesinde, o güne kadar, bir KİT olan TEK tarafından yürütülen elektrik dağıtım hizmetinin, anılan görev bölgesinde özel bir şirket olan Aktaş Elektrik AŞ. tarafından yürütülmesi işlemdir.

Bakanlar Kurulu'nun görevlendirmesi sonrası, önce şirket ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı arasında 24.11.1989 tarihli "Görev Verme Sözleşmesi" imzalanmış, ardından da şirket ile Türkiye Elektrik Kurumu arasında 30.3.1990 tarihinde "İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi", 1.7.1990 tarihinde "Elektrik Satış Anlaşması/ESA" imzalanmıştır.

Yargı Süreci

İşletme hakkı devir sözleşmesi imzalandıktan sonra, Vahap Eycan isimli işçi, devir kararının özlük haklarını ihlal ettiği gerekçesiyle sözleşmenin iptali istemiyle dava açar. Dava Danıştay 10. Dairesi'nin 1991/1 E. sayılı dosyasında görülmeye başlanır. Gerekli inceleme sonrası daire, 1993/1752 K.sayılı 29.4.1993 günlü oybirliğiyle alınmış kararıyla, şirket ile TEK arasında imzalanmış işletme hakkı devir sözleşmesinin iptaline karar verir.

Kararı temyiz mercii olarak inceleyen Dava Daireleri Genel Kurulu, usul ve esaslara uygun bulunduğu kararı onaylar ve böylelikle yargı süreci sona ermiş olur. (Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu 1993/358 E. 1994/10 K.sayılı 21.1.1994 günlü karar)

Karar gereği Aktaş'ın işten el çektilir, TEDAŞ'ın göreve dönmesi beklenirken, idare, yargı kararını uygulamayarak, hukuken bir geçerliliği bulunmayan 28.12.1994 gün ve 94/6544 sayılı Bakanlar Kurulu kararını alarak Aktaş Elektrik'in faaliyetini sürdürmesine olanak tanır.

Şirketin sözleşmesiz olarak çalışma süreci 1997 yılına kadar sürmüştü ve 2.12.1997 tarihinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile şirket arasında imzalanan "İmtiyaz Sözleşmesi" yürürlüğe sokulmuştur. Bu sözleşmenin iptali istemi ile dava açan ise Elektrik Mühendisleri Odası olmuştur. Elektrik Mühendisleri Odası tarafından açılan davanın dilekçesinde, Aktaş Elektrik Şirketi'nin kamu hizmeti yürütmesinin mümkün olmadığı, şirket hakkında Başbakanlık Teftiş Kurulu tarafından hazırlanan 08.08.1997 tarihli rapor ile Yüksek Denetleme Kurulu raporlarında bir çok usulsüzlüğün tespit edildiği, sırf bu raporların varlığının bile bu şirketin kamu hizmeti yürütmesine engel olması gerektiği ifade edilmiştir.

Elektrik Mühendisleri Odası'nın açtığı davada, Danıştay 10. Dairesi, önce yürütmenin durdurulması istemini reddeder. Ret kararını itiraz mercii olarak inceleyen Dava Daireleri Genel Kurulu, 24.08.1999 tarihli kararıyla, ret kararını kaldırarak, işlemden kamu yararı bulunmadığı gerekçesiyle yürütmenin durdurulmasına karar verir.

Karar sonrası, uygulama süresinin sonunda Bakanlık Aktaş'a el koyduğunu açık-

lar ve 16 kişilik bir heyet oluşturarak Aktaş'a gönderir. Biçimsel bir işlem olan bu el koyma kararı, 10. Dairenin 16.11.1999 tarihli, davanın esastan reddi kararı ile ortadan kalkar.

10. Dairenin ret kararı tarafımızca temyiz edilir ve nihayetinde 16.6.2000 tarihli yürütmenin durdurulması kararı verilir. Son olarak ta 29.03.2002 tarihinde Danıştay 10.Dairesi'nce işlem iptal edilir.

Şirkete İlişkin Bilgi, Belge ve Dökümanlar

Kurulun, Aktaş'ın çalışmasında kamu yararı bulunmadığına ilişkin ısrarlı görüşü, bir çok belge ve dökümana dayanmaktadır. Bu belgeler asli olarak, Başbakanlık Teftiş Kurulu (rapor tarihi 25.07.1994, 08.08.1997), Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu (rapor tarihi 24.03.1992), Sermaye Piyasası (SPK) Denetleme Kurulu (rapor tarihi 21.11.1994, 26.06.1995), Enerji Bakanlığı ve TEAŞ denetim birimleri soruşturma raporları, şirket aleyhine açılan mali ve cezai nitelikteki davalardır.

Bu belgelerde neler yer almaktadır?

- a. Şirket ile TEAŞ arasında her yıl yapılması gerekli mahsuplaşmanın 1997 yılına kadar yapılmadığı, bu nedenle TEAŞ'ın alacakları için davalar açmak zorunda kaldığı, davalar ile talep edilen tutarın 08.08.1997 tarihi itibariyle, 23 trilyon Türk Lirasına ulaştığı, (artık çok daha fazla)
- b. 1997 yılında 1994 yılına ilişkin mahsuplaşma yapıldığı, ancak burada Aktaş lehine usulsüzlük yapıldığı, 1994 yılında kar elde etmesine rağmen, mahsuplaşmada zarar gösterildiği, karın 1995'e aktarıldığı, Marmarabank'a faaliyetinin durdurulduğu gün yatırılan 240 milyar lira TEAŞ'a ödenmediği halde ödenmiş gibi gösterildiği,
- c. Kayıp kaçak oranlarının taahhüt edilen üzerinde gerçekleştiği, fiilen bu konuda bir tespit bulunmamasına karşın, sanki tespit varmışcasına olmayan belgenin mahsuplaşma tutanağına ek yapıldığı,
- d. 1994 yılında TEAŞ'ın Aktaş'a elektrik satış fiyatı 1.165 TL/kwh olduğu halde, TEAŞ'ın kamu kuruluşu TEDAŞ'a Avrupa yakasında satış fiyatının 1.196 TL/kwh olduğu,
- e. Uygulamanın Aktaş'a haksız kazanç sağlama organizasyonuna dönüştüğü, Teftiş ve Denetleme Kurulu raporlarında yer alan, sonuçların bir kısmıdır. SPK Denetleme Kurulu tarafından yapılan denetimler sonucunda, Şirket yöneticileri ile Aktaş'a ait yan/paravan şirketler yöneticileri hakkında, Sermaye Piyasası Kanunu'nun cezai sorumluluğu düzenleyen 45-46-47.maddelerine aykırılıktan suç duyurularında bulunulmuş ve ilgililer hakkında kamu davaları açılması sağlanmıştır.

Başbakanlık Teftiş Kurulu'nun Yazısı

Mevcut ve bilinen bu belgeler dışında, dosyanın karar aşamasında Başbakanlık Teftiş Kurulu tarafından 01.11.1999 tarihinde Danıştay Başkanlığı'na hitaben gönderilen bir yazı söz konusudur. Görülmekte olan davaya yararı olması amacıyla gönderilen bu yazıda,

- a. 1990 yılından bu yana kayıp kaçak oranlarının yüksek gösterilmesi nedeniyle 34.3 trilyon lira,
- b. Şirketten olan alacaklara 6183 sayılı yasanın uygulanmaması nedeniyle 31.4 trilyon lira,
- c. 1996 yılında şirket tarafından yapılan sermaye artışı işlemi sırasında hileli işlem tesisleri nedeniyle, yasal faiz hariç 1.6 trilyon lira,
- d. Fazla temettü ödemesi nedeniyle 7 trilyon lira, haksız kazanç sağlandığı, yani kamu zararı oluşturulduğu ifade edilmiştir.

Enerji Bakanlığı'nın Aktaş'a İlişkin 1997 Yılı Denetim Raporu

Yine dosyada mevcut 1997 yılı denetim raporunda;

- a. Aktaş lehine yapılan kamulaştırmalar sırasında, mülkiyet kamuda kalması gerekirken, bir kısım yerlerde mülkiyetin Aktaş'a geçirildiği,
- b. 1990 yılında gerçekleşen devirden bu yana tesislerin sigortalanması için şirket tarafından hiçbir şey yapılmadığı,
- c. 1997 yılında Aktaş tarafından yapılan hizmet alımlarının %88'inin 12 firmadan, %59'unun iki firmadan (Efe İnşaat AŞ. ile Ar Elektrik AŞ.) %12'sinin 96 firmadan yapıldığı, bu alımlarda rekabet koşullarının oluşturulmadığı, teknik şartnamele-re uyulmadığı, tekliflerin kayda alınmadan, aynı firmalardan alındığı, hususları belirtilmiştir.

Sonuç Olarak

Danıştay 10.Dairesi'nin iptal kararı ile birlikte, artık Aktaş Elk.A.Ş. bir gün dahi elektrik dağıtım işine devam etmemelidir. Hukukun üstünlüğünün gereği de budur. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na düşen, derhal Aktaş Elk.A.Ş. 'nin tabelasını sökerek İstanbul İli Anadolu Yakası'nın elektrik dağıtım görevini devralmaktır. Daha önceki yargı kararının uygulanmamasından cesaret almak isteyenler yanılırlar. Zira Elektrik Mühendisleri Odası olarak açtığımız davanın takipçisi olduğumuz gibi, verilen yargı kararının yerine getirilmesinin de takipçisi olacağız. Yargı kararını yerine getirmeyecek olan görevliler hakkında suç duyurusunda bulunacağımızı ve tazminat davası açacağımızı şimdiden duyuruyoruz. Diğer yandan Aktaş Elektriğin fiilen görev yaptığı yıllar içinde oluşan kamu zararı Şirket tüzel kişiliği ile Şirket ortaklarından tahsil edilmelidir.

Ülkemizin yaşamakta olduğu bugünkü kriz ortamında, ülke kaynaklarının Aktaş örneğinde olduğu gibi heba edilmesinin önüne geçmek için, medyamızı, ilgilileri ve tüm kamuoyunu duyarlı olmaya çağırıyoruz. Özelleştirme adı altında, gerek ülkemiz enerji sisteminin tahrip edilmesinin gerekse ülke kaynaklarının çarçur edilmesinin önüne geçilmelidir. **ÖZELLEŞTİRMELER DERHAL DURDURULMALIDIR!**

AKTAŞ, ÇEAŞ, KEPEZ gibi örnekler özelleştirme uygulamaları ile ilgili yeterince fikir vermektedir. Özelleştirmenin ne anlama geldiğini görmek için bu örnekler bakmak yeterli olacaktır. İddia edildiği gibi, enerji piyasası kurularak sektörün rekabete açılacağı, dolayısıyla daha ucuz ve kaliteli enerji üretileceği bir aldatmacadır. Bu aldatmacaya artık bir son verilmelidir.

Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

31 Mart 2002

BASINA DUYURU

Danıştay 10. Dairesi, Aktaş Elektrik'in imtiyaz sözleşmesini iptal etti. Elektrik Mühendisleri Odası (EMO)'nın yıllardır sürdürdüğü ve kamunun yağmalanmasını engellemeye dönük hukuk mücadelesi bir başarı daha kazandı. Karara göre Aktaş Elektrik bundan böyle İstanbul'un Anadolu yakasında elektrik dağıtım ve ticareti hizmetleri yapamayacak.

Elektrik Mühendisleri Odası, 31 Mart 2002 Pazar günü, konuya ilişkin bir basın toplantısı yapacaktır. Toplantıya açıklamayı EMO adına sunacak olan Yönetim Kurulu Başkanı Ali Yiğit, EMO Yönetim Kurulu Üyeleri ve tüm EMO şubelerinden yönetim kurulu üyeleri katılacaktır.

Basın çalışanlarının, yıllarca süren bu hukuk mücadelesinin geldiği aşamaya ilişkin EMO görüş, öneri ve taleplerinin ifade edileceği bu toplantıya katılım göstereceğini umar, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu

31 Mart 2002